

Advokatuuriseaduse, kohtute seaduse, kohtutäituri seaduse, maksukorralduse seaduse, notariaadiseaduse, notari distsiplinaarvastutuse seaduse, pankrotiseaduse, patendivoliniku seaduse, riigilõivuseaduse ja vandetõlgi seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Notarid, kohtutäituriid, pankrotihaldurid, patendivolinikud, vandetõlgiid ja advokaadid on vabade õiguselukutsete esindajad, kellele riik on seadusega andnud täitmiseks teatud osa avaliku halduse ülesannetest. Sellega seoses tuleneb Justiitsministeeriumile õigusaktidest hulgaliselt vabade õiguselukutsete valdkondadega seotud ülesandeid.

Eelnõuga vähendatakse Justiitsministeeriumi ülesannete mahtu seoses vabade õiguselukutsetega sel teel, et antakse avalik-õiguslikele kutseühendustele üle eksamite korraldamine, ameti- või kutsetegevuse peatamine ja taastamine, asendamine, atesteerimine, välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamine ning kantselei iseloomuga ülesanded. Kuna patendivolinikel ja vandetõlgiidel puuduvad praegu kutseühendused, kes tegeleksid kutse arendamise ja teiste kutset puudutavate küsimustega, luuakse eelnõuga avalik-õiguslikud juriidilised isikud Patendivolinike Koda ja Vandetõlgiide Koda. Samuti kavandatakse eelnõuga vähendada justiitsministrile pandud ebamõistlikku halduskoormust eri vabakutsetega seonduvate haldusaktide andmisel ja delegeerida sellised ülesanded ministeeriumi ametnike pädevusse.

Kohtutäituriitel ja notaritel on praegu kohustus end registreerida Maksu- ja Tolliameti peetavas registris, et oleks tagatud nende õige maksustamine. Kohtutäituriite ja notarite registri pidamine ei ole sisuliselt Maksu- ja Tolliameti ülesanne. Seetõttu lisatakse kohtutäituri seadusesse sätte, mis kohustab Kohtutäituriite ja Pankrotihalduriite Koda pidama vajalike andmetega kohtutäituriite nimekirja, ja notariaadiseadusesse sätte, mis kohustab Notarite Koda pidama notarite nimekirja.

Notariaadiseaduses sätestatakse notari ametisoleku vanuse ülempiiriks 69 aastat. Kehtiva regulatsiooni kohaselt võib notar töötada kuni pensioniea saabumiseni ja pärast seda võib ta jätkata töötamist justiitsministri loal veel kuni kümme aastat, kui see on vajalik õiguskäibe vajaduste rahuldamiseks. Edaspidi vabastatakse notar ametist 70-aastaseks saamisel.

Lisaks täiendatakse notariaadiseadust notari ametist tagandamise uue alusega. Edaspidi on võimalik notar ametist tagandada ka juhul, kui notari suhtes kuulutatakse välja pankrot või pankrotimenetlus lõpetatakse raugemise tõttu. Samuti täpsustatakse notariaadiseaduses riigivapi kasutamist notarite poolt.

Vandetõlgi teenus muudetakse kättesaadavamaks sel teel, et vandetõlgi eksami sooritamist on edaspidi vabastatud tõlgiid, kes on töötanud kohtus tõlgiina vähemalt viis aastat ja kellel on vastava keele teise astme kõrgharidus.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on ette valmistanud Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna vabakutsete talituse juhataja Gunnar Vaikmaa (680 3120, Gunnar.Vaikmaa@just.ee) ning sama talituse nõunikud Maret Saanküll (680 3125, Maret.Saankyll@just.ee) ja Moonika Möller. Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud Justiitsministeeriumi keeleteimetaja Taima Kiisverk (620 8181, Taima.Kiisverk@just.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga ega Euroopa Liidu õiguse rakendamisega. Samuti ei ole eelnõu seotud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga.

Eelnõuga muudetakse järgmiste seaduste järgmisi redaktsioone:

- 1) advokatuuriseadus, RT I, 21.06.2016, 23; RT I, 20.04.2017, 4
- 2) kohtute seadus, RT I, 28.12.2016, 20
- 3) kohtutäituri seadus, RT I, 08.07.2016, 10
- 4) notariaadiseadus, RT I, 09.05.2017, 22; RT I, 20.04.2017, 15
- 5) notari distsiplinaarvastutuse seadus, RT I, 14.03.2011, 26
- 6) maksukorralduse seadus, RT I, 04. 07. 2017, 118
- 7) pankrotiseadus, RT I, 22.06.2016, 25
- 8) patendivolniku seadus, RT I, 30.12.2015, 36
- 9) riigilõivuseadus, RT I, 04.07.2017, 113
- 10) vandetõlgi seadus, RT I, 07.07.2015, 19

Eelnõu vastuvõtmiseks Riigikogus on vajalik koosseisu häälteenus, kuna muudetakse kohtukorralduse seadust (Eesti Vabariigi põhiseaduse § 104 lg 2 p 14).

2. Eelnõu eesmärk

Vabade õiguselukutsetega seotud Justiitsministeeriumi ülesannete vähendamine ja avalik-õiguslike kodade loomine patendivolnikitele ja vandetõlkidele

Notarid, kohtutäituriid, pankrotihaldurid, patendivolnikud, vandetõlgid ja advokaadid on vabade õiguselukutsete esindajad, kellele riik on seadusega andnud täitmiseks teatud osa avaliku halduse ülesannetest. Sellega seoses tuleneb Justiitsministeeriumile õigusaktidest hulgaliselt vabade õiguselukutsete valdkondadega seotud ülesandeid. Üldistatult tegeleb Justiitsministeerium järgmiste teemadega: kutsetööle/ametisse asumine, sealt väljumine (sh eksamite korraldamine, kutse/ametitegevuse peatamine ja taastamine, asendamine, atesteerimine, välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamine, teenuse kättesaadavusega/õiguskäibe vajadusega seotud otsustused); kantselei iseloomuga ülesanded (andmete/statistika kogumine, säilitamine, avaldamine, pitsatid jne) ning järelevalve teostamine (sh kodade järelevalve ja rikkumistele reageerimine). Samuti osaleb Justiitsministeeriumi esindaja/ametnik advokatuuri kutsesobivuskomisjonis, notarite konkursikomisjonis, eksamikomisjonis ja distsiplinaarsüüteo tuvastamise komisjonis; justiitsministri määratud isik Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja eestseisuses, eksamikomisjonis, aukohtus ning justiitsministril on võimalus nimetada Justiitsministeeriumi ametnik vandetõlgi eksamikomisjoni ja atesteerimiskomisjoni liikmeks. Lisaks osalevad kohtunike täiskogu valitud kohtunikud notarite distsiplinaarsüüteo tuvastamise komisjonis ning advokatuuri kutsesobivuskomisjonis ja aukohtus.

Vandetõlkide institutsiooni loomisega 2003. a hakkasid notarite kõrval tõlkeid kinnitama ka vandetõlgid. 2015. aastal jõustus vandetõlgi seaduse muudatus, millega viidi ametlike dokumentide tõlkimine eesti keelest võõrkeelde vandetõlkide ainupädevusse alates 2015. aastast ning alates 2020. aastast ka dokumentide tõlkimine võõrkeelest eesti keelde.

Muudatuste rakendamise toetamiseks ja vandetõlgi teenuse kättesaadavuse tagamiseks on Justiitsministeerium korraldanud igal aastal vandetõlkide eksameid ning seeläbi suurendanud vandetõlkide arvu ja vandetõlgi teenusega kaetud võõrkeelte hulka. Näiteks kui aastal 2011 oli 28 vandetõlki, siis nüüd on kutsetunnistus antud 84 vandetõlgile¹. Vandetõlkide arvu ja vandetõlgi teenusega kaetud keelte hulka on vaja veelgi suurendada, et 2020. a jõustuva seadusmuudatuse järel oleks tagatud teenuse kättesaadavus. Seega on ka Justiitsministeeriumi halduskoormus seoses vandetõlgi valdkonnaga aasta-aastalt kasvanud ja kasvab edasi. Näiteks korraldas Justiitsministeerium nii 2014. a kui 2015. a üheksa vandetõlgi eksamit ja 2016. a kolm vandetõlgi eksamit. Ühe eksami korraldamiseks kulub ühel Justiitsministeeriumi vabakutsete talituse ametnikul 80–85 töötundi. Kui aastast on eksameid üheksa, siis kulub kokku umbes 700 tundi ($80 \times 9 = 720$, aga kuna sageli korraldatakse mitu eksamit ühel ajal, siis on võimalik teatud tegevusi ühitada). See teeb kokku ühe ametniku umbes 4,3 kuu töö (ühes kuus on 168 töötundi ja $700 : 168 = 4,3$). 2017. a on plaanis korraldada kolm vandetõlkide eksamit, mis tähendab ühele ametnikule umbes 240 töötundi ehk 1,5 kuu tööd. Patendivolniku eksam korraldatakse igal aastal üks kord ning vabakutsete talituse ametniku jaoks on see umbes 30 tundi tööd ehk nädala töö.

Notaritel, kohtutäituritel, pankrotihalduritel ja advokaatidel on praegu avalik-õigusliku juriidilise isikuna tegutsevad kutseühendused Notarite Koda, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda (edaspidi *koda*) ning Eesti Advokatuur (edaspidi *advokatuur*). Kuigi kutseühendused tegelevad paljude teemadega (näiteks järelkasvu ettevalmistamine, täiendusõpe, kutsepraktika ühtlustamine, järelevalve, infosüsteemide arendamine ja haldamine, liikmete abistamine kutsealases tegevuses jne), siis endiselt on ka Justiitsministeeriumil mitmeid ülesandeid nende kutsetega seoses. Näidetena võib tuua, et 2015. a on Justiitsministeeriumi vabakutsete talitus valmistanud ette ja minister või kantsler on andud kaheksa distsiplinaarsüüteo tuvastamise ja distsiplinaarkaristuse määramise käskkirja, kümme distsiplinaarmenetluse algatamise käskkirja, ühe kohtutäituri ametist vabastamise ja asendaja määramise käskkirja, ühe kohtutäituri ametikoha täitmise konkursi väljakuulutamise käskkirja, kaks kohtutäituri ametivolituste peatamise käskkirja, neli notari ametist vabastamise käskkirja ja kaks notaritele alalise asendaja määramise käskkirja.

Vandetõlgid ja patendivolnikud on praegu ainsad vaba õiguselukutse esindajad, kellel oma avalik-õiguslik kutseühendus puudub ning kelle kogu tegevust koordineerib sisuliselt Justiitsministeerium. Vandetõlkidel on aastast 2012 kutseühendus MTÜ Vandetõlkide Koda, kuid sinna kuulumine ei ole vandetõlkidele kohustuslik, tegemist on mittetulundusliku ühendusega, millel ei ole töötajaid ja mille tegevusse liikmed panustavad oma vabast ajast. Praeguse seisuga kuulub 84 vandetõlgist MTÜ-sse Vandetõlkide Koda üksnes 36 vandetõlki. See tähendab, et koda esindab vaid alla poole vandetõlkide seisukohti, koja ressursid on piiratud ja ei ole võimalik lahendada süsteemselt paljusid vandetõlke puudutavaid küsimusi. MTÜ ei nõusta ega anna suuniseid ja arvamusi neile vandetõlkidele, kes MTÜ-sse ei kuulu. Samuti puudub praegu kontaktpunkt vandetõlkide ja klientide või koostööpartnerite vahel. Seega praegune kutseorganisatsioon ei täida kutseühenduse peamist eesmärki olla vandetõlkidele tõhus enesekorralduse organisatsioon, kes tegeleks ka kutse arendamisega, et muuta vandetõlgi institutsioon tugevamaks ja nähtavamaks ning tagada ka vandetõlgi teenuse parem kättesaadavus. MTÜ vormis kutseühendusele ei ole võimalik panna seadusega ühtegi avalik-õiguslikku kohustust. Niisiis juhib ja koordineerib praegu valdkonda suuresti üksnes Justiitsministeerium. Justiitsministeeriumi vabakutsete talituse ametnikel puuduvad põhjalikumad teadmised tõlkevaldkonnast, mida vandetõlgid Justiitsministeeriumile sageli ka ette heidavad, ning paratamatult ei ole Justiitsministeeriumil piisavalt ressursi, et tegeleda näiteks vandetõlkide igapäevaste ja praktiliste kutsetegevust puudutavate küsimuste ja

¹ Andmed seisuga 24.03.2017.

probleemidega. Ka ei peaks see kõik olema Justiitsministeeriumi kui valitsusasutuse ülesanne. Neid ülesandeid (näiteks eksamite korraldamine, järelevalve) aga pole riigil võimalik üle anda MTÜ vormis kutseühendusele.

Ka patendivolinikel on juba 1992. aastast eraõiguslikus vormis loodud kutseühendus MTÜ Eesti Patendivolinike Selts. Praegu on riiklikus patendivolinike registris registreeritud 65 patendivolinikku, kellest aktiivselt tegutseb 64 volinikku. Patendivolinike seltsi kuulub 42 patendivolinikku², kuid seltsi sõnul tehakse koostööd kõigi patendivolinikega. Sarnaselt vandetõlkidega ei ole riigil võimalik anda seltsile üle teatud avalike ülesannete täitmist (näiteks eksamite korraldust, atesteerimist, järelevalvet).

Seega on riigi ja eelkõige Justiitsministeeriumi ülesannete maht seoses vabade õiguselukutsetega suur ning see on oluline halduskoormus riigile. On küsitav, kas neid ülesandeid peab täitma Justiitsministeerium kui valitsusasutus, kuivõrd tegemist ei ole riigi põhifunktsioonide täitmisega.

Eelnõu eesmärgiks on vähendada Justiitsministeeriumi ülesannete mahtu seoses vabade õiguselukutsetega. Selleks on eelnõus välja pakutud seaduse muudatused, millega antakse avalik-õiguslikele kutseühendustele üle eksamite korraldamine, ameti- või kutsetegevuse peatamine ja taastamine, asendamise korraldamine, atesteerimine, välisriigi kutsevalifikatsiooni tunnustamine ning kantselei iseloomuga ülesanded, nt statistika kogumine ja avaldamine. Kuna vandetõlkidel ja patendivolinikel puudub praegu avalik-õiguslik kutseühendus, luuakse neile eelnõuga sarnaselt teistele vabadele kutsetele avalik-õiguslikud juriidilised isikud Patendivolinike Koda ja Vandetõlkide Koda.

Ka ei eelda uute avalik-õiguslike juriidiliste isikute loomine ebamõistlikult suuri kulutusi kutseühenduste liikmetele. Koja loomine ei eelda püsivate ruumide rentimist, samuti ei panda seadusega kohustust töötajate palkamiseks jmt. Kutseühenduse liikmemaksust tuleb finantseerida eelkõige kutsesse asumise eksami korraldamist ja liikmete täiendusõppe korraldamist. Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojal näiteks on aastane täienduskoolituse ja eksamikulu u 24 000 eurot. Nimetatud summa sisaldab erialaseid koolitusi eraldi nii kohtutäituritele kui ka pankrotihalduritele, samuti kutseühendusest väljastpoolt ostetud koolitusi. Justiitsministeeriumil on aastas minimaalselt kolme vandetõlgi eksami korraldamiseks eelarves ette nähtud 8000 eurot. Seejuures tuleb arvestada, et Justiitsministeerium sõlmib eksamikomisjoni liikmetega töövõtulepingud, mis sellisel juhul, kui eksami korraldab kutseühendus ja eksamikomisjoni liikmed on vandetõlgid, vähendab kulu umbes kolm korda. Seda põhjusel, et tavapäraselt ei tasustata kutsealal ametis olevaid komisjoni liikmeid.

Planeeritavate muudatuste tulemusena väheneb nende riigi ülesannete maht, mida olemuslikult ei peaks täitma valitsusasutus. Vandetõlkidel ja patendivolinikel on oma häälekandja ja suurem enesekorraldusõigus, mis muudab kutse tugevamaks ja jätkusuutlikuks, samuti paraneb ametliku tõlketeenuse kättesaadavus, sh rahvusvahelise kaitse menetluses, ja kvaliteet.

Lisaks eelnevale vähendatakse eelnõuga justiitsministrile pandud ebamõistlikku halduskoormust vabakutsetega seonduvate haldusaktide andmisel ja delegeeritakse sellised ülesanded suures osas Justiitsministeeriumi ametnike pädevusse.

Notarite ja kohtutäiturite nimekirja pidamine

² Andmed seisuga 28.03.2017 Eesti Patendivolinike Seltsi veebilehelt: <http://www.epvs.ee/index.php?pgid=3&pplng=est>.

Vastavalt notariaadiseaduse (NotS) § 13 lõikele 2 ning kohtutäituri seaduse (KTS) § 4 lõikele 5 käsitatakse notarit ning kohtutäiturit raamatupidamise (ja maksustamise) alal füüsilisest isikust ettevõtjana (edaspidi FIE). Kohtutäiturid ja notarid on üksnes raamatupidamise mõttes FIE-d, olemuslikult on tegemist vaba õiguselukutset pidavate isikutega, kes täidavad neile seatud avaliku võimu ülesandeid. Praegu on kohtutäituritel ja notaritel maksukorralduse seaduse § 18 lõike 1 punktist 5 tulenevalt kohustus end registreerida Maksu-ja Tolliametis (edaspidi MTA) maksukohustuslaste registris. See registreering on vajalik, et MTA-le oleks teada, milline maksustamine konkreetsele isikule kohaldub. FIE-d ja ülejäänud ettevõtjad on äriregistris ning MTA saab äriregistrist automaatselt nende andmed. Kohtutäiturite ja notarite kohta peab MTA praegu ise eraldi registrit. Praeguse korra järgi ei saa MTA tagada registrikannete õigsust, kuna tulenevalt maksukorralduse seaduse § 20¹ lõikest 1 toimub notari ja kohtutäituri MTA-s registreerimine, registriandmete muutmise ja registrist kustutamine isiku avalduse alusel ja kui isik avaldust ei esita (praktikas näiteks kohtutäituri ametist vabastamise puhul), siis MTA-ni see teave ei jõua. Lisaks arendatakse praegu uut e-maksuametit ning selle käigus muudetakse maksukohustuslaste registriga liidestatud programme ja alamregistreid ning eraldi tuleks arendada ka kohtutäiturite ja notarite andmekogu. Kui ülejäänud maksustamise andmed tulevad MTA-le automaatselt, on ebaotstarbekas, et MTA peab eraldi haldama ja arendama maksukohustuslaste registri n-õ alamregistrit kohtutäiturite ja notarite jaoks. Lisaks ei peaks ka olemuslikult kohtutäiturite ja notarite registri pidamine olema MTA ülesanne, tema tegevusvaldkonnaks on riigi tulude haldamine, riikliku maksu- ja tollipoliitika rakendamine ning ühiskonna ja seadusliku majandustegevuse kaitsmine.

Eeltoodust tulenevalt lisatakse notariaadiseadusesse sätte, mis kohustab Notarite Koda pidama vajalike andmetega notarite nimekirja, ja kohtutäituri seadusesse sätte, mis kohustab Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda pidama kohtutäiturite nimekirja.

Notari vanuse ülempiiri kehtestamine

Tulenevalt NotS § 8 lõikest 4 nimetatakse notar ametisse eluaegsena. Notari taotlusel võib justiitsminister lubada notaril pärast pensioniea saabumist jääda ametisse, kui see on vajalik õiguskäibe vajaduste rahuldamiseks, kuid mitte kauemaks kui kümneks aastaks. See tähendab, et notar, kelle pensioniiga on saabumas ja kes soovib notarina töötamist jätkata, peab esitama justiitsministrile sellekohase taotluse. Justiitsminister peab iga kord hindama, kas notari ametisoleku aja pikendamine on põhjendatud ja kui, siis mitme aasta võrra. Seejuures ei ole ka notaril enne justiitsministri otsuse teadasaamist võimalik oma ametitegevuse jätkamise või ametist lahkumisega seotud toimingute korraldamisel lähtuda mingitest objektiivsetest asjaoludest, ennustamaks taotluse rahuldamist või mitterahuldamist. Kehtiva regulatsiooni alusel ei ole võimalik üheselt notari ametist lahkumise aega prognoosida, mis omakorda loob ebakindla olukorra nii Notarite Koja jaoks kandidaaditeenistuse korraldamisel kui notarikandidaatide jaoks ametisse asumise võimaliku aja kavandamisel. Lisaks tuleks arvestada, et tulenevalt riikliku pensionikindlustuse seadusest ei saabu pensioniiga kõigile töötavatele notaritele sama vanusega, vaid sõltub sünniaastast. Nii on kehtiva riikliku pensionikindlustuse seaduse § 7 lõike 1 punkti 1 alusel pensioniiga kuni 2016. aastani 63 eluaastat, alates 2017. aastast jõustuva seadusemuudatuse järgi aga 65 eluaastat. Kuna 1954–1960 sündinutel tõuseb pensioniiga 3 kuu võrra aastas, siis on aastatel 2016–2024 pensioniikka jõudvate isikute pensioniiga iga-aastaselt kõikum, alates vanusest 63 kuni vanuseni 64 aastat ja 9 kuud. Tulenevalt eeltoodust võib notari ametisoleku aja pensioniea saabumisega sidumise ja pensioniea saabumisest alates ametisoleku aja pikendamise võimaldamise puhul tegemist olla ebavõrdse kohtlemisega. Selle vältimiseks on eelnõus pakutud välja, et notari ametisoleku ülempiir on sarnaselt kohtunikega kõigil ühtviisi 69 eluaastat ja 70-aastaseks saamisel vabastatakse notar ametist.

Notari ametist tagandamine notari pankroti korral

Kohtutäituri seaduse § 21 lg 2 p 7 sätestab üheselt, et valdkonna eest vastutav minister tagandab kohtutäituri ametist, kui kohtutäituri suhtes on välja kuulutatud pankrot või kui pankrotimenetlus on lõpetatud raugemise tõttu. Samuti arvatakse advokaat advokatuuriseaduse § 36 lg 1 p 6 kohaselt advokatuuri juhatuse otsusega advokatuurist välja, kui advokaat on pankrotivõlgnik. Kui notari suhtes kuulutatakse välja pankrot või kohus lõpetab notari pankrotiavalduse menetluse pankrotti välja kuulutamata raugemise tõttu, siis kehtiva regulatsiooni kohaselt ei ole see alus notari ametist vabastamise või tagandamise aluseks. Samas annab NotS § 17 lg 2 p 4 üldise aluse notari tagandamiseks juhuks, kui ilmnevad asjaolud, mis teevad võimatuks notarina töötamise. Notarina töötamise võimatuse hindamine on seega jäetud justiitsministri sisustada. Järelikult kõnesoleval alusel notari tagandamise üle otsustamisel tuleb justiitsministril iga kord konkreetsete asjaolude põhjal otsustada, kas notarina töötamine on muutunud isiku jaoks võimatuks. Samal ajal on Justiitsministeerium seisukohal, et notari pankrot on asjaolu, mis teeb igal juhul võimatuks notari ametis jätkamise.

NotS § 17 lg 2 p 4 alusel notari ametist tagandamise puhul on tegemist kaalutusotsusega ning seega ka notari ametist tagandamise käskkiri peab olema põhjalikult motiveeritud, kõiki asjaolusid hinnatud ja kaalutlused märgitud. Lisaks nõuab notariaadiseadus enne notari ametist tagandamist notari selgituste ning Notarite Koja seisukoha ärakuulamist. Kuivõrd pankroti näol ei ole tegemisest selgelt seaduses välja toodud notari ametist tagandamise alusega, vaid justiitsministri kaalutusotsusega, annab pankroti korral NotS § 17 lg 2 p 4 alusel notari tagandamine võimaluse käskkirja vaidlustamiseks ja kohtuvaidlusteks. See kõik on oluline halduskoormus ja ressursikulu ministeeriumi jaoks. Seda eriti olukorras, kus Justiitsministeerium on seisukohal, et kohtu poolt püsivalt maksejõuetuks kuulutatud isik ei sobi notari ametisse ning ka kohtutäituri ja advokaadi puhul on pankrot tagandamise / kutsealalt väljaheitmise selgeks aluseks.

Riigivapi kasutamine notarite ja kohtutäiturite poolt

Notarite Koda ja notarid soovivad kasutada veebilehel ühtset stiiljuhust riigiasutustele. Kuna stiiljuhuse üks osa on riigivapp ja kehtiva seaduse kohaselt on Notarite Kojal õigus kasutada Eesti riigivapi kujutist üksnes dokumentidel ja siltidel (NotS § 45 lg 2), siis selline regulatsioon on notarite jaoks ebamõistlikult kitsendav. Riigivapi seaduse § 7 lõige 1 sätestab, kellel ja kus on õigus kasutada väikest riigivappi. Nimetatud säte hõlmab ka notareid ja sellest tulenevalt peavad notarid kasutama väikest riigivappi oma dokumentidel, asukoha hoonetel, siltidel, embleemidel ja pitseris. Eelnõuga viiakse notariaadiseadus kooskõlla riigivapi seaduse ja tegeliku praktikaga ning sätestatakse notariaadiseaduses notarite õigus kasutada väikest riigivappi ka mujal kui üksnes dokumentidel ja siltidel.

Vandetõlgi teenuse kättesaadavamaks muutmine

Kohtutes on töö tõlgid, kelle põhiülesandeks on kohtulahendite ja dokumentide tõlkimine ning suuline tõlkimine kohtuistungil. Seega kui isiku tööks on kohtulahendite ja muude kohtudokumentide tõlkimine ning tõlkimine kohtuistungil, võib eeldada, et isik on pädev juriidilisi tekste tõlkima. Kui aga kohtutõlk soovib saada vandetõlgiks, kohaldatakse talle samu nõudeid, mis kõigile teistele vandetõlgiks saada soovijatele. Kõik vandetõlgiks saada soovijad peavad kehtiva korra kohaselt vastama vandetõlgi seaduse §-s 16 sätestatud tingimustele ja läbima vandetõlgi eksami, mis koosneb õigusteadmiste testist, keeleteadmiste kontrollist ja kutsesobivusvestlusest. Ühtegi erandit kehtivas regulatsioonis kohtutõlkidele ei tehta. Olukorras, kus nõudlus vandetõlgi teenuse järele järjest kasvab (tulenevalt 2020. a jõustuvast vandetõlgi seaduse muudatusest, millega viiakse kõigi ametlike tõlgete tegemine vandetõlkide ainupädevusse), on vandetõlgiks saamise praegune regulatsioon kohtutõlkide jaoks põhjendamatult jäik ega soodusta vandetõlgi teenuse kättesaadavamaks muutmist.

Tulenevalt eeltoodust kavandatakse eelnõuga seaduse muudatus, mille tulemusel ei nõuta vandetõlgi eksami sooritamist nendelt tõlkidelt, kes on kohtus tõlgina töötanud vähemalt viis aastat ja kellel on vastava keele teise astme kõrgharidus või sellega võrdustatud haridus.

Vandetõlkide ja patendivolinike tegevuse korraldamiseks ning vabade õiguselukutsetega seonduvate riigi ülesannete kokkutõmbamiseks välja töötatud seaduseelnõu väljatöötamiskavatsus oli valitsuse eelnõude infosüsteemis³ kooskõlastamisel perioodil 11.08.–30.09.2016. Nimetatud seaduseelnõu väljatöötamiskavatsuse kooskõlastas Haridus- ja Teadusministeerium märkustega, Kultuuriministeerium ja Siseministeerium kooskõlastasid väljatöötamiskavatsuse märkusteta, teised ministeeriumid kooskõlastuskirju ei esitanud.

Väljatöötamise kavatsuse kohta esitasid arvamuse Patendiamet, Notarite Koda, Eesti Advokatuur, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda, MTÜ Vandetõlkide Koda ja MTÜ Eesti Patendivolinike Selts.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

3.1. Advokatuuriseaduse muutmine

Eelnõu paragrahvi 1 muudetakse advokatuuriseadust (AdvS).

Eelnõu § 1 punktiga 1 asendatakse AdvS paragrahvis 4, § 14 lõike 6 teises lauses, § 16 lõigetes 4–5, § 18 lõigetes 2–4 ning § 46 lõigetes 3 ja 4 sõnad „valdkonna eest vastutav minister“ sõnaga „Justiitsministeerium“ vastavas käändes. Eelnõu § 1 punktiga 2 asendatakse AdvS paragrahvi 14 lõike 6 esimeses lauses sõnad „Valdkonna eest vastutaval ministril või valdkonna eest vastutava ministri määratud isikul“ sõnaga „Justiitsministeeriumil“. Eelnõu § 1 punktiga 10 muudetakse AdvS § 45 lõike 4¹ sõnastust selliselt, et edaspidi on valdkonna eest vastutava ministri asemel järelevalve teostamine pankrotihaldurina tegutsemise asjades Justiitsministeeriumil ja andmete avaldamist järelevalve teostamisel ei peeta kutsesaladuse rikkumiseks. Ühtlasi sätestatakse lisatud paragrahvis 46¹ (eelnõu § 1 punkt 11), et ka järelevalvet teostavad isikud on kohustatud saladuses hoidma neile järelevalve käigus teatavaks saanud andmeid.

Muudatused on tingitud vajadusest vähendada justiitsministrile pandud ebamõistlikku halduskoormust vabakutsetega seonduvate haldusaktide andmisel ja delegeerida sellised ülesanded suures osas Justiitsministeeriumi ametnike pädevusse. Seda, kellel ja milliseid dokumente on õigus allkirjastada, reguleerib Justiitsministeeriumi asjaajamiskord. Kehtiv asjaajamiskord annab üldvolitusena kantslerile esindamise õiguse kõigis küsimustes, kui kõrgemalseisvates õigusaktides ei ole ministeeriumi esindamise õigust antud ainuüksi ministrile või muule teenistujale. Kantsler võib esindamise õigust edasi volitada üldvolitusena või erivolitusena. Seega eelnõu jõustumisel seadusena jääb edaspidi kantsleri otsustada, kes ministeeriumi ametnikest ja milliseid dokumente võib allkirjastada. Töökorralduslikult on otstarbekas delegeerida madalamale tasemele riigi õigusabi osutamiseks eraldatud rahaliste vahendite üle järelevalve teostamisega seonduvad otsustused, riigi õigusabi osutamise korraldamise ja riigi õigusabi osutamiseks eraldatud vahendite kontrollimine, samuti audiitori määramine kooskõlastatult advokaatori juhatusega, aukohtumenetluse algatamise taotlemine riigi õigusabi osutamise ja pankrotihaldurina tegutsemise asjades, samuti aukohtu otsuse vaidlustamine eespool nimetatud asjades, järelevalve teostamine advokaadi üle, kui ta tegutseb pankrotihaldurina tegutsemise asjades.

³ VTK leitav Vabariigi Valitsuse eelnõude infosüsteemis: <http://eelvoud.valitsus.ee/main#VvCIWo69>

Eelnõu § 1 punktiga 3 muudetakse AdvS paragrahvi 15 lõiget 3. AdvS § 15 lõikes 3 sätestatakse advokatuuri aukohtu koosseis. Muudatusega jäetakse aukohtu koosseisust välja kohtunikud ja suurendatakse vandeadvokaadist liikmete arvu kahe võrra. Kuivõrd aukohtu otsus on kohtus vaidlustatav, võib tekkida olukord, kus kohtunik osaleb asja arutamisel nii aukohtu koosseisus kui ka hiljem kohtumenetluses. Kutseorganisatsiooni eesmärk ei saa olla aga õigusemõistmine oma liikmete üle ja seetõttu peaks kohtunik osalema menetluses alles õigusemõistmise faasis. Seoses aukohtu liikmete arvu vähendamisega kahe kohtuniku võrra tuleb aukohtu koosseisu vandeadvokaadist liikmete arvu suurendada kahe võrra. Seega hakkab muudatuse tulemusel aukohtu koosseisu kuuluma varasema nelja vandeadvokaadi ja kahe kohtuniku asemel kuus vandeadvokaati.

Veel muudetakse eelnõuga aukohtu liikmena õigusteadlase määramise regulatsiooni ning antakse õigusteadlase määramise õigus kehtiva regulatsiooniga võrreldes lisaks Tartu Ülikoolile ka teistele kõrgkoolidele, kes annavad õiguse õppesuunal riiklikult tunnustatud magistrakraadi, mis on nõutav advokatuuri liikmeks saamisel. Kuivõrd õiguse õppesuunal on Vabariigi Valitsuse poolt antud õigus magistriõpet läbi viia käesoleval hetkel Tartu Ülikoolile, Tallinna Ülikoolile ja Tallinna Tehnikaülikoolile, siis ei ole õigusteadlase määramisel Tartu Ülikoolile ainuõiguse jätmine täna enam põhjendatud. Eelnõus ei tehta ka vahet kõrgkooli omandivormil ja hõlmatakse ka rakenduskõrgkoolid (kuivõrd magistriõpet võidakse läbi viia ka rakenduskõrgkoolis).

AdvS § 19 täiendamine lõikega 2¹ (eelnõu § 1 punkt 4) on vajalik vabade elukutsete regulatsiooni ühtlustamiseks. Kui aukohus määrab advokaadile distsiplinaarkaristuseks rahatrahvi, siis on selline aukohtu otsus edaspidi täitedokumentiks.

AdvS § 26 lõike 3¹ (eelnõu § 1 punkt 5) eesmärgiks on regulatsiooni ühtlustamine kohtute seaduse ja prokuratuuriseadusega. Kohtute seaduse § 66 lõike 6 kohaselt võib kohtunikueksamikomisjon vabastada kohtunikueksamist sellisel ameti- või töökohal töötanud isiku, millel töötamise keerukus ja vastutus vastavad kohtuniku ametikoha keerukusele ja vastutusele. Prokuratuuriseaduse § 15 lõike 3 kohaselt võib ringkonnaprokuröriks nimetada isiku, kes on töötanud ühe aasta prokurörina või kolm aastat kohtunikuna, politseiametnikuna, vandeadvokaadina või muul ametikohal, mis nõuab süvateadmisi karistusõigusest ja kriminaalmenetlusest. Sama paragrahvi lõike 6 kohaselt võib juhtivaks riigiprokuröriks ja riigiprokuröriks nimetada isiku, kes on vähemalt kaks aastat töötanud juriidilist kõrgkvalifikatsiooni nõudval töökohal. Vastavalt prokuratuuriseaduse § 15 lõikele 8 võib riigi peaprokuröriks nimetada isiku, kes on kogenud ja tunnustatud jurist. Seega võimaldab kohtunikuks ja prokuröriks kandideerimisel kehtiv regulatsioon suuremat kaalutusvõimalust kui advokaadiks saamisel. Eelnõuga täiendatakse advokatuuriseadust selliselt, et ka advokatuuri juhatusel oleks edaspidi suurem kaalutusõigus otsustada isiku võtmine advokatuuri vandeadvokaadina vastavalt tema varasemale töökogemusele.

Näidetena ameti- või töökohtadest, mille töötamise keerukus ja vastutus võivad vastata vandeadvokaadi töö keerukusele ja vastutusele, võib tuua näiteks ülikoolides õigusteadusega tegelevad õppejõud, õiguskaitse- või justiitshaldusega tegelevate asutuste juhid, seadusloome eest vastutavad kõrgemad ametiisikud jms. Tegemist saab olla eelkõige isikutega, kellel on nii juhtimisalaselt kui ka õigusloomes või õiguse praktikasse rakendamisel suur kogemus. Siinjuures on oluline tähele panna, et nimetatud isikud peavad jätkuvalt vastama AdvS §-s 23 nimetatud tingimustele.

Eelnõu § 1 punktidega 6–10 ja punktiga 13 muudetakse AdvS paragrahvi 29. AdvS § 29 sätestab advokatuuri kutseobivuskomisjoni koosseisu. Kehtiva regulatsiooni kohaselt kuulub advokatuuri kutseobivuskomisjoni kuus advokatuuri juhatuse nimetatud vandeadvokaati ja

nende kaks asendusliiget, kaks kohtunike täiskogu valitud kohtunikku ja nende kaks asendusliiget, valdkonna eest vastutava ministri määratud Justiitsministeeriumi esindaja ja tema asendusliige, prokuröride üldkogu valitud riigiprokurör ja tema asendusliige, Tartu Ülikooli õigusteaduskonna nõukogu määratud õigusteadlane ja tema asendusliige. Muudatusega jäetakse kutsesobivuskomisjoni liikmete hulgast välja kohtunikest liikmed ja Justiitsministeeriumi esindaja. Justiitsministrile jäetakse siiski võimalus nimetada kutsesobivuskomisjoni Justiitsministeeriumi esindaja, kuid samas jääb justiitsministrile kaalutusõigus, kas ta soovib kutsesobivuskomisjoni esindaja nimetada või mitte. Selguse huvides lisatakse advokatuuriseadusesse ka rakendussäte, mille kohaselt senistel Justiitsministeeriumi esindajatel, nii kutsesobivuskomisjoni liikmel kui ka asendusliikmel, lõpevad komisjoni liikme volitused 31.12.2018. Uue regulatsiooni jõustumisel saab justiitsminister otsustada, kas ta peab vajalikuks Justiitsministeeriumi esindaja nimetamist kutsesobivuskomisjoni või mitte. Veel muudetakse eelnõuga kutsesobivuskomisjoni liikmena õigusteadlase määramise regulatsiooni ning, nagu aukohtugi puhul, antakse ka kutsesobivuskomisjoni liikmena õigusteadlase määramise õigus kehtiva regulatsiooniga võrreldes lisaks Tartu Ülikoolile ka teistele kõrgkoolidele, kel on õigus anda õiguse õppesuunal riiklikult tunnustatud magistrikraadi, mis on eelduseks advokatuuri liikmeks saamisel.

3.2. Kohtutäituri seaduse muutmise

Eelnõu paragrahvi 2 muudetakse kohtutäituri seadust (KTS).

Eelnõu § 2 punktiga 1 muudetakse KTS § 4 lõiget 3 selliselt, et kaob kohustus avaldada andmeid kohtutäituri büroo lahtiolekuaja ja vastuvõtuaegade kohta Justiitsministeeriumi veebilehel. Juba praegu kogub nimetatud andmeid Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda (edaspidi KPK) ja avaldab need ka oma veebilehel. Edaspidi jääbki seadusesse kohustus avaldada kohtutäituri büroo lahtiolekuajad ja vastuvõtuajad vaid KPK veebilehel.

Eelnõu § 2 punktides 2, 5–14 ja 20–22 sisalduvad muudatused on seotud Justiitsministeeriumi ülesannete delegerimisega avalik-õiguslikule juriidilisele isikule Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojale.

KTS § 10 lõike 5 (eelnõu § 2 punkt 2) kohaselt peatab edaspidi kohtutäituri ametivolitused KPK, kui kohtutäituril ei ole kehtivat ametikindlustuslepingut. Praegu on kohtutäituri ametivolituste peatamise otsustamine eespool nimetatud põhjusel justiitsministri pädevuses, kuid kuivõrd kohtutäiturid edastavad oma ametikindlustuslepingu ära kirja KPK-le, kes neid hoiab ja nende üle arvestust peab, on otstarbekas anda ka kohtutäituri ametivolituste peatamise pädevus üle KPK-le.

KTS § 22 (eelnõu § 2 punktid 5–8) sätestab kohtutäituri ametivolituste peatamise alused. Kehtiva seaduse kohaselt on kohtutäituri ametivolituste peatamise pädevus valdkonna eest vastutaval ministril. KTS § 22 lõike 1 muutmisega antakse kohtutäituri ametivolituste peatamise pädevus edaspidi KPK ametikogu juhatusel. KTS § 22 lõike 4 kohaselt võib valdkonna eest vastutav minister peatada kohtutäituri ametivolitused, kui kohtutäituril puudub nõuetele vastav ametikindlustusleping. Kuivõrd ametikindlustuslepingu puudumine on edaspidi kohtutäituri ametitegevuse peatamise aluseks, on see edaspidi sätestatud KTS § 10 lõikes 5 ja seega puudub vajadus KPK ametikogu juhatusel kaaluda, kas nõuetele vastava ametikindlustuslepingu puudumise korral kohtutäituri ametitegevus peatada või mitte.

KTS § 22 täiendatakse lõikega 1¹, seega jäetakse valdkonna eest vastutavale ministrile võimalus peatada kohtutäituri ametivolitused juhul, kui kohtutäituri suhtes algatatakse distsiplinaarmenetlus või kohtutäiturile esitatakse kriminaalkorras süüdistus. Kuivõrd

kohtutäituri suhtes distsiplinaarmenetluse algatamine jääb lisaks kojale paralleelselt ka ministri pädevusse, siis jäetakse ministrile ka võimalus eespool nimetatud asjaoludel otsustada kohtutäituri ametitegevuse peatamine. Kui ministrile nimetatud kahel alusel kohtutäituri ametitegevuse peatamise pädevust mitte jätta, võib tekkida olukord, kus ministeerium alustab kohtutäituri suhtes distsiplinaarmenetluse ja minister peab vajalikuks kohtutäituri ametitegevuse peatada, kuid tal endal puudub selleks pädevus ning ta peaks seda taotlema KPK-lt. Kui KPK ei pea vajalikuks kohtutäituri ametitegevust peatada, siis minister ei saaks seda samuti teha, sõltumata toimepandud teo raskusest. Selline lahendus ei ole aga mõistlik, seega on otstarbekas kohtutäituri suhtes distsiplinaarmenetluse algatamisel ja temale kriminaalkorras süüdistuse esitamisel jätta ametitegevuse peatamise otsustamine ka ministri pädevusse.

KTS § 22 lõike 4 muutmine on seotud muudatustega, millega delegeeritakse suur osa ministeeriumi ülesandeid täitmiseks KPK-le. Kuna KPK ametikogu juhatusel antakse eelnõuga õigus otsustada kohtutäituri ametivolituste peatamise üle, siis kõnesoleva muudatusega antakse KPK ametikogu juhatusel pädevus ka kohtutäituri peatatud ametivolituste taastamiseks. Sätte teine lause annab kohtutäituri peatatud ametivolituste taastamise õiguse ministrile juhul, kui kohtutäituri ametivolitused on peatanud minister.

KTS § 25 lõike 1 (eelnõu § 2 punkt 9) muutmisega antakse KPK ametikogu juhatusel pädevus kohtutäituri ametivolituste peatamiseks, kui kohtutäitur soovib viibida ametikohustuste täitmisest eemal üle kahe kuu kalendriaastas. Kui kohtutäitur ei saa ise taotlust esitada (nt on raskelt haigestunud), peatab ametikogu juhatus kohtutäituri ametivolitused omal algatusel. Muudatus on samuti seotud Justiitsministeeriumi ülesannete üleandmisega kutseorganisatsioonile. Kehtiva regulatsiooni kohaselt peatab kohtutäituri ametivolitused kõnesoleval juhul valdkonna eest vastutav minister ametikogu ettepanekul. Kui kohtutäitur ise vastavat taotlust ei saa esitada, peab ametikogu taotlema kohtutäituri ametivolituste peatamist ministrilt omal algatusel. Seega aitab muudatus kaasa bürokraatia vähendamisele ja tõhustab asjaajamist.

KTS §-de 54, 59, 99, 100, 101 ja 103 (eelnõu § 2 punktid 10–14 ja 22–27) muudatusega sätestatakse, et kohtutäituri tegevuse üle haldusjärelevalve teostamise õigus on edaspidi nii Justiitsministeeriumil kui ka KPK-l. Kehtiva regulatsiooni kohaselt teostab haldusjärelevalvet kohtutäituri tegevuse üle Justiitsministeerium. KPK põhikirja, organite otsuste ja KPK kehtestatud hea ametitava täitmise üle teostab haldusjärelevalvet KPK aukohus. Justiitsministeerium võib haldusjärelevalve teostamisse kaasata koja. Justiitsminister võib määrusega anda haldusjärelevalve teostamise üle kojale seaduses nimetatud valdkondades.

Eelnõuga suurendatakse muu hulgas kutsekodade pädevust oma liikmete üle järelevalve teostamisel. Kõigile kutsekodadele antakse õigus iseseisvalt järelevalvemenetlus algatada ning laiendatakse kodade järelevalvepädevust nii, et see hõlmaks kogu ameti- ja kutsetegevust. Selleks et oleks tagatud avalike ülesanne korralik täitmine, jääb Justiitsministeeriumile järelevalve teostamise õigus, sh järelevalve organite otsuste ja tegevuse üle.

KTS §-de 54, 59, 99, 100, 101 ja 103 muutmine loobki olukorra, kus edaspidi on võrdne järelevalvepädevus kohtutäiturite tegevuse üle Justiitsministeeriumil ja KPK aukohtul. Aukohtusse kuulub edaspidi kolm kohtutäiturit ja kolm pankrotihaldurit, samuti säilitatakse justiitsministrile õigus nimetada aukohtu liikmeks Justiitsministeeriumi esindaja. Sarnaselt Justiitsministeeriumi otsusega on edaspidi täitedokumendiks aukohtu otsus, millega on kohtutäiturile distsiplinaar karistuseks määratud rahaträhv. Lisaks eelnevale antakse Justiitsministeeriumile õigus protestida koja aukohtu otsuseid halduskohtus. Analoogne õigus

on Justiitsministeeriumil ka teiste kutseühenduste otsuste korral. Justiitsministeerium võib esitada aukohtu otsuse peale halduskohtule protesti 30 päeva jooksul arvates aukohtu otsuse kättesaamisest. Selleks et Justiitsministeeriumil oleks võimalik otsustada otsuse vaidlustamise üle, pannakse aukohtule kohustus edastada otsus viivitamata Justiitsministeeriumile ja antakse õigus nõuda tutvumiseks ka kõiki teisi aukohtumenetluse dokumente.

KTS § 78 lõike 1 punkti 15 (eel nõu § 2 punkt 16) muutmine on vajalik seoses Justiitsministeeriumi ülesannete osalise üleandmisega KPK-le. Kehtiva regulatsiooni kohaselt on KPK ülesandeks praegu muu hulgas ka kohtutäiturite tegevuse kohta statistiliste aruannete koostamine ja esitamine Justiitsministeeriumile valdkonna eest vastutava ministri määratud tähtaegadel. Kuna avaliku teabe seaduse § 36 lõike 1 punkti 2 kohaselt ei tohi asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks tunnistada muu hulgas üldistatud statistilisi ülevaateid, siis on kohtutäiturite tegevuse kohta koostatud statistika kättesaadav kõigile huvilistele, sh Justiitsministeeriumile. Seega puudub vajadus esitada Justiitsministeeriumile perioodiliselt statistilisi aruandeid, kui igal ajal on võimalik küsida vajaminevate andmetega aruannet.

KTS § 93 muutmine (eel nõu § 2 punktid 18–21 ja punkt 28) on samuti seotud Justiitsministeeriumi ülesannete delegeerimisega KPK-le. Kõnesoleva muudatusega jäetakse KPK eksamikomisjoni koosseisust välja justiitsministri määratud liikmed. Selleks et eksamikomisjoni koosseisu liikmeid oleks aga optimaalne hulk, asendatakse need KPK liikmeskonna hulgast valitud liikmetega. Justiitsministril säilib võimalus määrata vajaduse korral eksamikomisjoni Justiitsministeeriumi esindaja. Samuti jääb eksamikomisjoni liikmete hulka alles audiitorkogu määratud audiitor. Selguse huvides lisatakse seadusesse ka rakendussäte, mille kohaselt senistel Justiitsministeeriumi esindajatel, nii eksamikomisjoni liikmetel kui ka asendusliikmetel, lõpevad komisjoni liikme volitused 31.12.2019. Uue regulatsiooni jõustumise järel võib justiitsminister otsustada, kas ta peab vajalikuks Justiitsministeeriumi esindaja nimetamist eksamikomisjoni või mitte.

KTS § 15 lõike 2 (eel nõu § 2 punkt 3) muutmise jäetakse välja kohustus, et ametist lahkuva ja tema asju üle võtva kohtutäituri allkirjastatud pooleliolevate ametitoimingute üleandmis-vastuvõtmisakti koopia tuleb edastada Justiitsministeeriumile. Edaspidi edastatakse nimetatud aktist koopia vaid KPK-le, kes korraldab kogu ametitoimingute ja sellega seonduva asjaajamise üleandmist.

KTS § 16 ja § 71 lõike 3 (eel nõu § 2 punkt 4) muudatusega vähendatakse valdkonna eest vastutava ministri ülesandeid ja antakse need üle ministeeriumi pädevusse. KTS § 16 kohaselt on valdkonna eest vastutaval ministril ja ametikogul õigus kohustada kohtutäiturit tegema ametist vabastatud või peatatud ametivolitustega kohtutäituri ametitegevusega seotud ametitoiminguid. KTS § 71 lõike 3 esimese lause kohaselt määrab eestseisus koja majandustegevuse või majandustegevuse aastaaruande audiitorkontrolli, kui seda nõuab valdkonna eest vastutava minister, ameti- või kutsekogu või revisjonikomisjon. Mõlemal eespool nimetatud juhul antakse vastav pädevus eel nõu kohaselt edaspidi ministri asemel Justiitsministeeriumile.

KTS § 76 (eel nõu § 2 punkt 15) muutmine on seotud sellega, et kohtutäituritel on õigus kasutada väikese riigivapi kujutisega pitsatit. KTS-i kehtiva regulatsiooni kohaselt on KPK-l õigus kasutada Eesti riigivapi kujutist üksnes dokumentidel ja siltidel (KTS § 76 lg 2), selline regulatsioon on aga ebamõistlikult kitsendav. Riigivapi seaduse § 7 lõige 1 sätestab, kellel ja kus on õigus kasutada väikest riigivappi. Nimetatud säte hõlmab ka kohtutäitureid ja sellest tulenevalt peavad kohtutäiturid kasutama väikest riigivappi oma dokumentidel, asukoha hoonetel, siltidel, embleemidel ja pitsaris. Muudatusega viiakse kohtutäituri seadus kooskõlla

riigivapi seaduse ja tegeliku praktikaga ning sätestatakse kohtutäituri seaduses õigus kasutada väikest riigivappi ka mujal kui üksnes dokumentidel ja siltidel.

KTS-i täiendatakse §-ga 78¹ (eelnoü § 2 punkt 17). KTS § 4 lõike 5 kohaselt käsitatakse kohtutäiturit raamatupidamise ja maksustamise alal FIE-na. Kuid kohtutäituriid on FIE-d üksnes raamatupidamise mõttes, olemuslikult on tegemist vaba õiguselukutset pidavate isikutega, kes täidavad neile seatud avaliku võimu ülesandeid. Praegu on kohtutäituritel maksukorralduse seaduse § 18 lõike 1 punktist 5 tulenevalt kohustus registreerida end MTA maksukohustuslaste registris. See registreering on vajalik, et MTA-le oleks teada, milline maksustamine konkreetsele isikule kohaldub. FIE-d ja ülejäänud ettevõtjad on äriregistris ning MTA saab äriregistrist automaatselt nende andmed. Kohtutäiturite ja notarite kohta peab MTA praegu ise eraldi registrit. Praeguse korra järgi ei saa MTA tagada registrikannete õigsust, kuna tulenevalt maksukorralduse seaduse § 20¹ lõikest 1 toimub notari ja kohtutäituri MTA-s registreerimine, registriandmete muutmine ja registrist kustutamine isiku avalduse alusel ja kui isik avaldust ei esita (praktikas näiteks kohtutäituri ametist vabastamise puhul), siis MTA-ni see teave ei jõua. Lisaks arendatakse praegu uut e-maksuametit ning selle käigus muudetakse maksukohustuslaste registriga liidestatud programme ja alamregistreid. Siinkohal tuleks eraldi arendada ka kohtutäiturite ja notarite andmekogu. Kui ülejäänud maksustamise andmeid saab MTA automaatselt, siis on ebaotstarbekas, et MTA peab eraldi haldama ja arendama maksukohustuslaste registri n-õ alamregistrit kohtutäiturite ja notarite jaoks. Lisaks ei peaks ka olemuslikult kohtutäiturite ja notarite registri pidamine olema MTA ülesanne, sest tema tegevusvaldkonnaks on riigi tulude haldamine, riikliku maksu- ja tollipoliitika rakendamine ning ühiskonna ja seadusliku majandustegevuse kaitsmine.

Eeltoodust tulenevalt lisatakse kohtutäituri seadusesse KPK kohustus pidada vajalike andmetega kohtutäiturite nimekirja.

3.3. Noatriaadiseaduse muutmine

Eelnoü paragrahviiga 3 muudetakse notariaadiseadust (NotS).

NotS §-de 4 ja 45 (eelnoü § 3 punktid 2, 3 ja 21) muutmine on seotud sellega, et Notarite Koda ja notarid soovivad kasutada veebilehel ühtset stiiljuhust riigiasutustele. Kuna stiiljuhuse üks osa on riigivapp ja kehtiva seaduse kohaselt on Notarite Kojal õigus kasutada Eesti riigivapi kujutist üksnes dokumentidel ja siltidel (NotS § 45 lg 2), siis selline regulatsioon on notarite jaoks ebamõistlikult kitsendav. Riigivapi seaduse § 7 lõige 1 sätestab, kellel ja kus on õigus kasutada väikest riigivappi. Nimetatud säte hõlmab ka notareid ja sellest tulenevalt peavad notarid kasutama väikest riigivappi oma dokumentidel, asukoha hoonetel, siltidel, embleemidel ja pitseris. Muudatusega viiakse notariaadiseadus kooskõlla riigivapi seaduse ja tegeliku praktikaga ning sätestatakse notariaadiseaduses notarite õigus kasutada väikest riigivappi ka mujal kui üksnes dokumentidel ja siltidel. Notari ametipitsati kirjelduse, liigid ja nende kasutamise ning hävitamise korra kehtestab ka edaspidi valdkonna eest vastutav minister.

NotS §-de 3, 5, 44 ja 52 (eelnoü § 3 punktid 1, 4, 18–19 ja 22–23) muutmisega sätestatakse, et notari ametipidamise üle haldusjärelevalve teostamise õigus on edaspidi nii Justiitsministeeriumil kui ka Notarite Kojal. Kehtiva regulatsiooni kohaselt teostab haldusjärelevalvet notari ametipidamise üle Justiitsministeerium, kes võib haldusjärelevalve teostamisse kaasata Notarite Koja.

Eelnoüga suurendatakse Notarite Koda rolli notarite üle järelevalve teostamisel. Sellega seoses kujundatakse eelnoüga ümber Notarite Koda aukohus, kellel eelnoü jõustumisel seadusena saab olema kandev roll notari ametipidamise üle haldusjärelevalve teostamisel. Selleks et

oleks tagatud avalike ülesanne korralik täitmine, jääb Justiitsministeeriumile järelevalve teostamise õigus, sh järelevalve organite otsuste ja tegevuse üle. Kui Justiitsministeerium viib läbi järelevalve, siis on tal võimalik ka edaspidi kaasata järelevalve teostamisse Notarite Koda, kellel on Justiitsministeeriumiga võrdne järelevalvepädevus.

Eelnõuga laiendatakse Notarite Koja aukohtu pädevust, mille tulemusel võib aukohus edaspidi arutada isiku, notari, notarikandidaadi, notari asendaja, eestseisuse, revisjonikomisjoni või Justiitsministeeriumi algatusel notari, notarikandidaadi või notari asendaja ametipidamise, kutse-eetika ja käitumise kohta esitatud kaebusi. Selleks et tagada aukohtu tõrgeteta töö ja vältida asjade kuhjumist, moodustatakse aukohus edaspidi viieks aastaks. Aukohtu liikmeteks jäävad edaspidi vaid notarid. Muudatuse tulemusel ei osale notarite distsiplinaarsüüteoasjade arutamisel edaspidi enam kohtunikud. Kuivõrd aukohtu otsus on kohtus vaidlustatav, võib tekkida olukord, kus kohtunik osaleb asja arutamisel nii aukohtu koosseisus kui ka hiljem kohtumenetluses. Kutseorganisatsiooni eesmärk ei saa olla aga õigusemõistmine oma liikmete üle ja seetõttu peaks kohtunik osalema menetluses alles õigusemõistmise faasis. Aukohtu koosseisu ümberkujundamisega suurendatakse aukohtu koosseisu ja edaspidi valitakse aukohtu liikmeteks viis notarit. Aukohtu liikmeks võib valida notari, kes on tegutsenud notarina vähemalt viis aastat. Viieaastane töökogemus peaks andma kindluse, et notar, kes teiste notarite distsiplinaarsüütegusid ja muid asju arutab, on selleks piisavalt kogenud ja praktikaga tuttav. Aukohus arutab asja vähemalt kolmeliikmelises koosseisus ja aukohtu esimees valitakse aukohtu liikmete hulgast. Aukohtumenetluse täpsem kord sätestatakse notari distsiplinaarvastutuse seaduses.

NotS § 8 lõike 4 (eelnõu § 3 punkt 5) muutmisega sätestatakse notari ametisoleku vanuse ülempiir. NotS § 8 lõike 4 kohaselt nimetatakse notar ametisse eluaegsena. Notari taotlusel võib justiitsminister lubada notaril pärast pensioniea saabumist jääda ametisse veel kuni kümneks aastaks, kui see on vajalik õiguskäibe vajaduste rahuldamiseks. See tähendab, et notar, kelle pensioniiga on saabumas ja kes soovib notarina töötamist jätkata, peab esitama justiitsministrile sellekohase taotluse. Justiitsminister peab iga kord hindama, kas notari ametisoleku aja pikendamine on põhjendatud ja kui on, siis mitme aasta võrra. Seejuures ei ole ka notaril enne justiitsministri otsuse teadasaamist võimalik oma ametitegevuse jätkamise või ametist lahkumisega seotud toimingute korraldamisel lähtuda mingitest objektiivsetest asjaoludest, ennustamaks taotluse rahuldamist või mitterahuldamist. Kehtiva regulatsiooni kohaselt ei ole võimalik üheselt notari ametist lahkumise aega prognoosida, mis omakorda loob ebakindla olukorra nii Notarite Koja jaoks kandidaaditeenistuse korraldamisel kui notarikandidaatide jaoks ametisse asumise võimaliku aja kavandamisel. Lisaks tuleks arvestada, et tulenevalt riikliku pensionikindlustuse seadusest ei saabu pensioniiga kõigile töötavatele notarile samas vanuses, vaid sõltub sünniaastast. Nii on kehtiva riikliku pensionikindlustuse seaduse § 7 lõike 1 punkti 1 alusel pensioniiga kuni 2016. aastani 63 eluaastat, alates 2017. aastast jõustuva seadusemuudatuse järgi aga 65 eluaastat. Kuna 1954–1960 sündinutel tõuseb pensioniiga 3 kuu võrra aastas, siis on aastatel 2016–2024 pensioniikka jõudvate isikute pensioniiga iga-aastaselt kõikuv, alates vanusest 63 kuni vanuseni 64 aastat ja 9 kuud. Tulenevalt eeltoodust võib notari ametisoleku aja pensioniea saabumisega sidumise ja pensioniea saabumisest alates ametisoleku aja pikendamise võimaldamise puhul tegemist olla ebavõrdse kohtlemisega. Selle vältimiseks on eelnõus pakutud välja, et notari ametisoleku ülempiir sarnaselt kohtunikega on kõigil ühtviisi 69 eluaastat ja 70-aastaseks saamisel vabastatakse notar ametist.

Võrdluseks võib siinkohal tuua, et näiteks Leedu notariaadiseaduses⁴ varem kehtinud regulatsiooni kohaselt vabastati notar ametist 65-aastaseks saamisel ja Notarite Koja

⁴ Leedu notariaadiseaduse § 23 lõige 3 (23.01.2003 redaktsioon).

ettepanekul võis justiitsministri otsusega pikendada notari ametisoleku aega kuni 70. eluaasta täitumiseni. Leedu konstitutsioonikohus asus 22.03.2010 otsuses⁵ seisukohale, et Leedu notariaadiseaduse eelmainitud regulatsioon, mille järgi oli justiitsministrile antud õigus oma äranägemisel pikendada notari volitusi või jätta need pikendamata, tuleb lugeda põhiseadusvastaseks, kuna ei ole kooskõlas isiku töö- ja äritegevust puudutava valikuvabadusega. Samuti leidis kohus, et nimetatud regulatsioon on vastuolus isikute võrdõiguslikkuse põhimõttega, kaldudes lisaks kõrvale ka õigusriigi põhiseaduslikkuse põhimõttest.

Eeltoodust tulenevalt pakutaksegi eelnõus välja regulatsioon, millega kehtestatakse kõigile notaritele võrdselt ametisoleku ülempiiriks 69 eluaastat ja 70-aastaseks saamisel vabastatakse notar ametist. Selline regulatsioon välistab ka justiitsministri õiguse otsustada, kas ta võimaldab notaril ametis jätkata või mitte ja kõigi notarite ning Notarite Koja jaoks on edaspidi üheselt selge, millal notarid ametist lahkuvad ja vabad notarite kohad täitmist vajavad.

NotS § 10 lõike 2, § 15 lõike 4, § 18 lõigete 3 ja 6, § 20, § 21 lõike 2, § 24 lõigete 2 ja 3, § 25 lõigete 1 ja 2, § 27 lõike 1, § 28 lõike 1, § 39 lõike 3 ning § 40 lõike 4 muutmise on seotud Justiitsministeeriumi ülesannete vähendamise ja nende osalise üleandmisega Notarite Kojale.

NotS § 10 lõike 2 (eelnõu § 3 punkt 6) kohaselt esitab notar enne ametisse nimetamist Justiitsministeeriumile ametikindlustusdokumendi. NotS § 15 lõike 4 kohaselt on notaril kohustus teavitada kahe nädala jooksul Justiitsministeeriumit kindlustusjuhtumi asetleidmisest ja väljamakstud kindlustussumma suuruselt. Eelnõuga pannakse notari ametikindlustusdokumendi olemasolu kontrollimine Notarite Koja ülesandeks. Kuivõrd edaspidi peab Notarite Koda arvestust notarite ametikindlustusdokumentide üle, tuleb kindlustusjuhtumi asetleidmisel teavitada ka sellest Notarite Koda.

NotS § 18 lõige 3 sätestab alused, mille esinemisel võib valdkonna eest vastutav minister peatada notari ametisoleku kindlaksmääratud tähtajaks. NotS § 18 lõige 6 sätestab võimaluse notari ametisoleku peatamiseks mõjuval põhjusel kuni üheks aastaks. NotS § 21 lõige 2 reguleerib notari asendaja nimetamise võimalust muu Euroopa Liidu liikmesriigi kodanike hulgast. NotS § 24 lõike 3 kohaselt nimetab notarikandidaadiks taotleja kandidaaditeenistusse valdkonna eest vastutav minister. NotS § 25 lõige 1 reguleerib kandidaaditeenistuse läbiviimist. NotS § 27 lõige 1 sätestab notari eksami toimumise ja annab valdkonna eest vastutavale ministrile volitusnormi eksamikomisjoni koosseisu ja komisjoni töökorra kinnitamiseks. NotS § 39 lõige 3 annab valdkonna eest vastutavale ministrile õiguse määrata ametitoimingu tegemiseks õigustatud notar, kui ametitegevuse piirangute kohaldamisel toimingu suhtes, mida võib teha ainult teatud tööpiirkonna notar, tekib olukord, kus ükski selle tööpiirkonna notar ei ole toimingu tegemiseks õigustatud. NotS § 40 lõike 4 kohaselt esitab notar valdkonna eest vastutavale ministrile iga kvartali kohta oma ametitegevuse statistilise aruande. Samuti annab kõnesolev säte ministrile volitusnormi kehtestada aruandluseks vajalike andmete loetelu ja aruande esitamise viisi.

Kõik eespool loetletud ja kehtiva regulatsiooni kohaselt valdkonna eest vastutava ministri pädevusse kuuluvad tegevused antakse eelnõuga üle Notarite Kojale. Nimetatud tegevuste üleandmisega Notarite Kojale saavutatakse eelnõu üks eesmärkidest, milleks on vähendada selliste riigi ülesannete mahtu, mida olemuslikult ei peaks täitma valitsusasutus.

⁵ Leedu Vabariigi konstitutsioonikohtu kohtuasi nr 16/08.

NotS § 18 lõike 3 punkti 1 (eelnoü § 3 punkt 10) muutmise on seotud Justiitsministeeriumi ülesannete üleandmisega Notarite Kojale. Kuna Notarite Koda otsustab edaspidi notari ametitegevuse peatamise üle, siis puudub vajadus seda Notarite Kojaga kooskõlastada.

NotS § 18 täiendamine lõikega 3¹ (eelnoü § 3 punkt 11) on vajalik, et valdkonna eest vastutaval ministril säiliks võimalus peatada notari ametisolek juhul, kui notari suhtes algatatakse distsiplinaarmenetlus või notarile esitatakse kriminaalkorras süüdistus. Kuivõrd notari suhtes distsiplinaarmenetluse algatamine jääb lisaks Notarite Kojale paralleelselt ka ministri pädevusse, siis jäetakse ministrile ka võimalus eespool nimetatud asjaoludel otsustada notari ametisoleku peatamine. Kui ministrile nimetatud kahel alusel notari ametisoleku peatamise pädevust mitte jätta, võib tekkida olukord, kus ministeerium alustab notari suhtes distsiplinaarmenetluse ja minister peab vajalikuks notari ametisoleku peatada, kuid tal endal puudub selleks pädevus ja ta peaks seda taotlema Notarite Kojalt. Kui Notarite Koda ei pea vajalikuks notari ametivolitusi peatada, siis minister ei saaks seda samuti teha, sõltumata toimepandud teo raskusest. Selline lahendus ei ole aga mõistlik, seega on otstarbekas notari suhtes distsiplinaarmenetluse algatamisel ja temale kriminaalkorras süüdistuse esitamisel jätta ametisoleku peatamise otsustamine ka ministri pädevusse.

NotS § 20 lõigete 1, 2 ja 4 (eelnoü § 3 punktid 12–14) muutmise on seotud Justiitsministeeriumi ülesannete üleandmisega Notarite Kojale. Kuna Notarite Koda otsustab edaspidi notarile asendaja määramise, siis puudub vajadus Notarite Kojaga ettepanekuks samas küsimuses. Notarile nimetab edaspidi asendaja Notarite Koda notari taotlusel.

NotS § 24 lõike 2, § 25 lõike 2 ja § 28 lõike 1 (eelnoü § 3 punktid 15–17) muutmise on samuti seotud Justiitsministeeriumi ülesannete üleandmisega Notarite Kojale. Nimetatud sätete muutmiselega antakse notarikandidaate, nende kandidaaditeenistusse nimetamist, kandidaaditeenistuse korraldamist ja kandidaaditeenistusest vabastamist puudutavate küsimuste otsustamine Notarite Kojaga pädevusse.

NotS § 16 lõike 3, § 18 lõike 8 ja § 43 lõigete 4–6 (eelnoü § 3 punkt 7) muudatusega reguleeritakse, millisteks tegevusteks võib Justiitsministeerium ka edaspidi notarit kohustada ja millisteks notaritega seotud tegevusteks on edaspidigi vaja Justiitsministeeriumi nõusolekut. Eelnoü kohaselt võib ka edaspidi Justiitsministeerium kohustada ajutiselt täitmata notari ametikohale nimetatud notari asendajat üle võtma notari dokumendid. Samuti võib Justiitsministeerium kohustada teisele samas tööpiirkonnas ametit pidavale notarile teha kohustuslikuks nende notari dokumentide ülevõtmise, mis on vajalikud alustatud toimingute lõpuleviimiseks.

Samuti on edaspidigi vajalik Justiitsministeeriumi luba juhul, kui notar viibib ametikohustuste täitmisest eemal enam kui üks kuu, välja arvatud haiguse, raseduse ja sünnituse ning lapsehoolduspuhkuse korral, ja kui tema ametisolekut ei peatata. Kehtiva regulatsiooni kohaselt on nimetatud pädevus valdkonna eest vastutaval ministril. Justiitsministeeriumil säilib haldusjärelevalve teostamise pädevus Notarite Kojaga tegevuse õiguspärasuse üle. Notarite Kojal säilib kohustus esitada Justiitsministeeriumile aruanne Notarite Kojaga, notarite ja notarikandidaatide tegevuse üle. Samuti peab Justiitsministeerium ka edaspidi ära kuulama Notarite Kojaga arvamuse ja ettepanekud, kui otsustatakse notariaadialaseid küsimusi. Selles osas regulatsiooni ei muudeta.

NotS § 17 lõike 2 (eelnoü § 3 punkt 8) muutmiselega täiendatakse notari ametist tagandamise aluseid ja lisatakse võimalus notar ametist tagandada, kui tema suhtes on välja kuulutatud pankrot või kui pankrotimenetlus on lõpetatud raugemise tõttu.

Kui notari suhtes kuulutatakse välja pankrot või kohus lõpetab notari pankrotiavalduse menetluse pankrotti välja kuulutamata raugemise tõttu, siis kehtiva regulatsiooni kohaselt ei ole see alus notari ametist vabastamiseks või tagandamiseks. Samas annab NotS § 17 lõike 2 punkt 4 üldise aluse notari tagandamiseks juhul, kui ilmnevad asjaolud, mis teevad võimatuks notarina töötamise. Notarina töötamise võimatuse hindamine on seega jäetud justiitsministri sisustada. Järelikult kõnealusel alusel notari tagandamise üle otsustamisel tuleb justiitsministril iga kord konkreetsete asjaolude põhjal otsustada, kas notarina töötamine on muutunud isiku jaoks võimatuks. Samas on Justiitsministeerium seisukohal, et notari pankrot on asjaolu, mis teeb igal juhul võimatuks notari ametis jätkamise. NotS § 17 lõike 2 punkt 4 alusel notari ametist tagandamise puhul on tegemist kaalutusotsusega ning seega ka notari ametist tagandamise käskkiri peab olema põhjalikult motiveeritud, kõiki asjaolusid hinnatud ja kaalutlused märgitud. Lisaks nõuab notariaadiseadus enne notari ametist tagandamist notari selgituste ning Notarite Koja seisukoha ärakuulamist. Kuivõrd pankroti näol ei ole tegemisest selgelt seaduses välja toodud notari ametist tagandamise alusega, vaid justiitsministri kaalutusotsusega, annab pankroti korral NotS § 17 lõike 2 punkt 4 alusel notari tagandamine võimaluse käskkirja vaidlustamiseks ja kohtuvaidlusteks. See kõik on oluline halduskoormus ja ressursikulu ministeeriumi jaoks.

Kohtutäituri seaduse § 21 lõike 2 punkt 7 sätestab üheselt, et valdkonna eest vastutav minister tagandab kohtutäituri ametist, kui kohtutäituri suhtes on välja kuulutatud pankrot või kui pankrotimenetlus on lõpetatud raugemise tõttu. Samuti advokatuuriseaduse § 36 lõike 1 punkti 6 kohaselt arvatakse advokaat advokatuuri juhatuse otsusega advokatuurist välja, kui advokaat on pankrotivõlgnik. Notari amet ei erine teistest vabadest kutsetest sedavõrd palju, et notarite puhul selles osas erandi säilitamine oleks põhjendatud. Justiitsministeerium on seisukohal, et kohtu poolt püsivalt maksejõuetuks kuulutatud isik ei sobi notari ametisse ning sarnaselt kohtutäituri ja advokaadina tegutsevate isikutega peab ka notarite puhul olema pankrot ametist tagandamise selge alus.

NotS-i täiendatakse §-ga 44⁴ (eelnõu § 3 punkt 20). Vastavalt NotS § 13 lõikele 2 käsitatakse notarit raamatupidamise ja maksustamise alal FIE-na. Notarid on üksnes raamatupidamise mõttes FIE-d, olemuslikult on tegemist vaba õiguselukutset pidavate isikutega, kes täidavad neile seatud avaliku võimu ülesandeid. Praegu on notaritel maksukorralduse seaduse § 18 lõike 1 punktist 5 tulenevalt kohustus end registreerida MTA maksukohustuslaste registris. See registreering on vajalik, et MTA-le oleks teada, milline maksustamine konkreetsele isikule kohaldub. FIE-d ja ülejäänud ettevõtjad on äriregistris ning MTA saab äriregistrist automaatselt nende andmed. Kohtutäituri ja notarite kohta peab MTA praegu ise eraldi registrit. Praeguse korra järgi ei saa MTA tagada registrikannete õigsust, kuna tulenevalt maksukorralduse seaduse § 20¹ lõikest 1 toimub notari ja kohtutäituri MTA-s registreerimine, registriandmete muutmine ja registrist kustutamine isiku avalduse alusel ja kui isik avaldust ei esita (praktikas näiteks kohtutäituri ametist vabastamise puhul), siis MTA-ni see teave ei jõua. Lisaks arendatakse praegu uut e-maksuametit ning selle käigus muudetakse maksukohustuslaste registriga liidestatud programme ja alamregistreid. Siinkohal tuleks eraldi arendada ka kohtutäituri ja notarite andmekogu. Kui ülejäänud maksustamise andmeid saab MTA automaatselt, siis on ebaotstarbekas, et MTA peab eraldi haldama ja arendama maksukohustuslaste registri n-ö alamregistrit kohtutäituri ja notarite jaoks. Lisaks ei peaks ka olemuslikult kohtutäituri ja notarite registri pidamine olema MTA ülesanne, sest tema tegevusvaldkonnaks on riigi tulude haldamine, riikliku maksu- ja tollipoliitika rakendamine ning ühiskonna ja seadusliku majandustegevuse kaitsmine.

Eeltoodust tulenevalt lisatakse notariaadiseadusesse Notarite Koja kohustus pidada vajalike andmetega notarite nimekirja.

3.4. Notari distsiplinaarvastutuse seaduse muutmise

Eelnõu paragrahviga 4 muudetakse notari distsiplinaarvastutuse seadust (NotDVS).

Kuivõrd Notarite Kojale antakse Justiitsministeeriumi kõrval üle notarite tegevuse üle haldusjärelevalve teostamise pädevus, siis sellega seonduvalt muudetakse ka notarite distsiplinaarvastutuse regulatsiooni (eelnõu § 4 punkt 1). Kehtiva seaduse kohaselt viib notari suhtes alustatud distsiplinaarmenetluse läbi distsiplinaarsüüteo tuvastamise komisjon. Komisjoni kuuluvad viis ringkonna- või riigikohtunikku ja viis notarit. Iga distsiplinaarasja alustamise käskkirjas määratakse antud asja arutav komisjoni koosseis, kuhu kuulub üks kohtunik, üks notar ja üks vastutava ministri määratud ametnik. Komisjon teeb Justiitsministeeriumile põhjendatud ettepaneku distsiplinaarsüüteo tuvastamise ja määratava distsiplinaarkaristuse kohta. Valdkonna eest vastutav minister annab käskkirja, millega loeb distsiplinaarsüüteo tuvastatuks ja määrab distsiplinaarkaristuse või loeb tuvastatuks distsiplinaarsüüteo puudumise tuvastatuks ja lõpetab distsiplinaarmenetluse või loeb distsiplinaarsüüteo tuvastatuks ja suunab materjalid Notarite Kojale meetmete võtmiseks ning lõpetab distsiplinaarmenetluse. Lisaks nimetatud komisjonile tegutseb Notarite Koja juures aukohus. Aukohus arutab notari, notarikandidaadi või notari asendaja ametipidamise, kutseetika ja käitumise kohta esitatud kaebusi ning poolte soovil lahendab vahekohtuna notarite, notarikandidaatide ja notari asendajate omavahelisi auasju.

Eelnõuga muudetakse kehtivat regulatsiooni selliselt, et kaotatakse distsiplinaarsüüteo tuvastamise komisjon. Sarnaselt teiste vabade kutsetega (v.a advokaadid) viib ka notarite suhtes edaspidi distsiplinaarmenetluse läbi Justiitsministeeriumi ametnik. Kui tuvastatakse, et notar on distsiplinaarsüüteo toime pannud, siis määrab notarile distsiplinaarkaristuse samuti Justiitsministeeriumi ametnik, kelle volitus tuleneb Justiitsministeeriumi asjaajamiskorrast. Distsiplinaarmenetlus lõpetatakse ja karistus distsiplinaarsüüteo toimepanemise eest määratakse käskkirjaga. Distsiplinaarkaristuse määramise õigus antakse lisaks Justiitsministeeriumile ka Notarite Koja aukohtule (eelnõu § 4 punkt 2), kuid kui distsiplinaarkaristuseks soovitakse määrata ametist tagandamine, on selle karistuse määramise õigus üksnes justiitsministril. Seda eelkõige tulenevalt põhimõttest, et ainult valdkonna eest vastutaval ministril on pädevus nimetada notareid ametisse ja neid ametist vabastada.

Eelnõu § 4 punktis 3 reguleeritakse nii distsiplinaarmenetluse kui ka aukohtumenetluse algatamine. Distsiplinaarmenetluse ja aukohtumenetluse algatamise aluseks on notari ametitegevuse järelevalve tulemused, Notarite Koja eestseisuse ettepanek, isiku kaebus või muu dokument või teade, mis annab alust arvata, et notar on toime pannud distsiplinaarsüüteo. Vastavalt sellele, kas info võimaliku distsiplinaarsüüteo toimepanemise kohta on laekunud Justiitsministeeriumile või aukohtule, küsib Justiitsministeerium või aukohus asjaolude kohta notarilt kirjaliku seletuse.

Piisava aluse esinemisel algatab notari suhtes Justiitsministeerium distsiplinaarmenetluse või aukohus aukohtumenetluse. Menetlus tuleb algatada kahe kuu jooksul arvates päevast, kui saadi teada distsiplinaarsüüteo toimepanemise tunnustest. Menetluse alustamisest teavitatakse notarit, kelle suhtes menetlus alustati. Kui Justiitsministeerium on algatanud distsiplinaarmenetluse, võib ta selle anda lahendamiseks aukohtule. Kui Justiitsministeerium edastab kaebuse aukohtule lahendamiseks, ei saa aukohus otsustada, kas ta algatab aukohtumenetluse või mitte, vaid kaebuse edastamisega loetakse aukohtumenetlus algatatuks. Kui samas asjas on algatatud nii distsiplinaar- kui ka aukohtumenetlus, siis lõpetatakse hiljem alustatud menetlus, paralleelselt kahte menetlust samas asjas läbi ei viida.

Kui aukohus teeb aukohtumenetluse tulemusena Justiitsministeeriumile ettepaneku notari ametist tagandamiseks, siis ei pea Justiitsministeerium algatama notari suhtes uuesti

distsiplinaarmenetlust, vaid võib aukohtu esitatud materjalide ja ettepaneku pinnalt teha otsuse notari ametist tagandamiseks või tagandamata jätmise kohta. Lisaks sellele võib Justiitsministeerium vajadusel koguda ise asjas täiendavaid tõendeid või saata asja aukohtule tagasi täiendavate tõendite kogumiseks.

NotDVS § 6-6² (eelnoõu § 4 punkt 4) tunnistatakse kehtetuks, kuivõrd notari distsiplinaarsüüteo tuvastamise komisjon eelnõuga kaotatakse ja notari distsiplinaarsüütegude arutamine antakse Notarite Koja aukohtu ja Justiitsministeeriumi pädevusse.

NotDVS-i täiendatakse §-ga 6³ (eelnoõu § 4 punkt 5). Nimetatud sättes reguleeritakse aukohtumenetluse läbiviimise reeglid. Sarnaselt advokatuuri aukohtumenetlusele sätestatakse, et aukohtumenetlus on notarile kohustuslik. Notaril on õigus tutvuda kõigi asjas kogutud materjalidega, anda seletusi ja esitada vastuväiteid. Kui notar mõjuva põhjuseta aukohtu istungile ei ilmu, võib asja arutada tema osavõtuta. Aukohus võib asja arutada kirjalikus menetluses, kui notar, kelle suhtes aukohtumenetlus läbi viiakse, ei taotle asja arutamist suuliselt. Aukohtul on kohustus välja selgitada menetletavas asjas kõik olulised asjaolud, selleks võib ta koguda tõendeid muu hulgas ka omal algatusel või taotleda tõendite kogumiseks ja tagamiseks abi halduskohtult. Aukohtu täpsem töökord sätestatakse notarite eetikakoodeksis. Aukohtumenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduse sätteid ulatuses, mida ei reguleeri NotDVS ja eetikakoodeks. Justiitsministeerium viib notari suhtes distsiplinaarmenetluse läbi haldusmenetluse seaduse alusel.

NotDVS § 7 (eelnoõu § 4 punkt 6) muutmiselega reguleeritakse notari suhtes algatatud distsiplinaarsüüteoasjas tehtav otsus. Distsiplinaarsüüteoasjas tehakse alati põhjendatud otsus, seda ka juhul, kui distsiplinaarsüütegu ei tuvastata. Otsus tuleb teha kuue kuu jooksul arvates distsiplinaarsüüteoasja algatamisest. Mõjuval põhjusel võib seda tähtaega pikendada kuni kolme kuu võrra. Kui aukohus tuvastab sellise distsiplinaarsüüteo toimepanemise, mille eest kohane karistus on ametist tagandamine, teeb ta justiitsministrile notari ametist tagandamise ettepaneku ja lisab sellele aukohtumenetluse käigus kogutud materjalid.

NotDVS-i täiendatakse §-dega 7¹ ja 7² (eelnoõu § 4 punkt 7). Uue paragrahvi 7¹ sätestatakse distsiplinaarkaristuse määramise tähtajad. Distsiplinaarkaristuse võib notarile määrata kolme aasta jooksul arvates distsiplinaarsüüteo toimepanemisest. Distsiplinaarsüüteo aegumine peatub distsiplinaarasja menetluse ajal. Lisaks on lubatud uut distsiplinaarmenetlust algatamata määrata uus karistus ühe kuu jooksul arvates kohtuotsuse jõustumisest, kui kohus tühistab määratud distsiplinaarkaristuse distsiplinaarsüüteole mittevastavuse tõttu.

Paragrahvis 7² sätestatakse distsiplinaarsüüteoasjas tehtud otsuse vaidlustamine. Otsuse võib huvitatud isik, eelkõige notar, kelle suhtes otsus tehti, vaidlustada halduskohtus. Samuti võib Justiitsministeerium esitada aukohtu otsuse peale halduskohtule protesti 30 päeva jooksul aukohtu otsuse kättesaamisest. Selleks et protesti oleks võimalik õigeaegselt esitada, on aukohtul kohustus edastada oma otsus viivitamata Justiitsministeeriumile. Lisaks otsusele on Justiitsministeeriumil õigus nõuda tutvumiseks ka muid asjas kogutud aukohtu materjale.

NotDVS § 8 (eelnoõu § 4 punkt 8) muutmiselega täpsustatakse, et noomitust ei määrata notarile enam üksnes justiitsministri käskkirjaga, vaid tegemist võib olla ka aukohtu otsusega.

NotDVS § 9 (eelnoõu § 4 punkt 9) muutmiselega sätestatakse, et kui distsiplinaarkaristuseks määrab rahatrahvi notarile Justiitsministeerium, kantakse see riigi tuludesse, kui aga rahatrahvi määrab aukohus, kantakse see Notarite Koja eelarvesse. Samuti sätestatakse, et rahatrahvi määramise otsuses võib ette näha trahvi tasumise osade kaupa kuni ühe aasta jooksul. Analoogne regulatsioon kehtib ka kohtutäiturite ja pankrotihaldurite kohta.

NotDVS § 9 täiendamine lõikega 4 (eelnoü § 4 punkt 10) on vajalik vabade elukutsete regulatsiooni ühtlustamiseks. Kui aukohus määrab notarile distsiplinaarkaristuseks rahatrahvi, siis on selline aukohtu otsus edaspidi täitedokumendiks.

NotDVS § 10¹ (eelnoü § 4 punkt 11) muutmise on seotud distsiplinaarkaristuse määra muutmise. Kuna edaspidi määrab notarile distsiplinaarkaristuse Justiitsministeeriumi ametnik, v.a notari tagandamise puhul, siis antakse kõnesoleva paragrahvi ministri asemel Justiitsministeeriumile õigus jätta notarile distsiplinaarkaristus määramata ja edastada materjalid Notarite Kojale meetmete võtmiseks sellisel juhul, kui distsiplinaarsüüteo sisuks on eksimus, mille puhul ei ole välja kujunenud ühtset õiguspraktikat või mis on levinud paljude notarite tegevuses.

NotDVS § 11 (eelnoü § 4 punkt 12) lubab distsiplinaarasja menetleda ja teha otsuse selle tuvastamise või puudumise kohta ka sel juhul, kui distsiplinaarsüütegu on aegunud. Muudatusega viiakse sätte sisu kooskõlla kõnesoleva eelnoüga kehtestatava regulatsiooniga, st edaspidi saavad distsiplinaarsüüteoasju menetleda nii aukohus kui ka Justiitsministeerium. Kehtiva regulatsiooni kohaselt võib distsiplinaarasja menetleda vaid distsiplinaarsüüteo tuvastamise komisjon.

NotDVS § 15¹ tunnistatakse kehtetuks (eelnoü § 4 punkt 13), kuivõrd aukohtu otsuse vaidlustamine on edaspidi reguleeritud NotDVS §-s 7².

NotDVS § 18 (eelnoü § 4 punkt 14) muutmise on seotud eelnoü ühe eesmärgiga suurendada kutsekodade vastutust oma liikmete üle järelevalve teostamisel. Muudatusega täpsustatakse sätte teksti ja edaspidi ei vabastata notari omal soovil ametist, kui notari suhtes on algatatud distsiplinaarmenetlus või aukohtumenetlus.

NotDVS § 19 (eelnoü § 4 punkt 15) muudatusega sätestatakse, et notari asendajale määrab distsiplinaarkaristuse, kui karistuseks on ametist tagandamine, Notarite Koda. Seda tulenevalt põhimõttest, et edaspidi on notari asendaja nimetamine ja vabastamine Notarite Koja pädevuses.

NotDVS § 24 (eelnoü § 4 punktid 16–18) muudatusega sätestatakse, et notarikandidaatide süütegusid menetleb edaspidi vaid aukohus. Kehtiva regulatsiooni kohaselt võib notarikandidaatide süütegusid menetleda lisaks aukohtule ka distsiplinaarsüüteo tuvastamise komisjon. Edaspidi otsustab notarikandidaadi kandidaaditeenistuse lõpetamise distsiplinaarkaristusena Notarite Koda, kuulunud enne ära notarikandidaadi selgitused.

3.5. Pankrotiseaduse muutmise

Eelnoü paragrahvi 5 muudetakse pankrotiseadust (PankrS).

PankrS § 56 lõike 1¹ (eelnoü § 5 punkt 1) muutmise on seotud riigi ülesannete üleandmisega avalik-õiguslikele kutseühendustele. Kehtiva seadus kohaselt on välisriigi kutsevalifikatsiooni tunnustamise seaduse § 7 lõikes 2 sätestatud pädev asutus Justiitsministeerium. Eelnoü kohaselt on edaspidi pankrotihalduri välisriigi kutsevalifikatsiooni tunnustamisel pädevaks asutuseks KPK.

PankrS § 57 lõike 5 (eelnoü § 5 punkt 2) muutmise jäetakse seadusest välja kohustus saata kutsekogu haldurina tegutsemise õiguse andmise otsuse ärakiri Justiitsministeeriumile. Kuna kogu kutsetegevuse korraldamise ja kantselei funktsiooni täitmisega seonduvad ülesanded antakse üle KPK-le, ei ole vajadust saata haldurina tegutsemise õiguse andmise otsuseid

Justiitsministeeriumile. Haldurite üle peab arvestust KPK, kelle kohustus on ühtlasi hoida ja säilitada vastavaid dokumente.

PankrS § 67 (eelno § 5 punkt 3) muutmise tulemusel ei saa võlausaldaja ja võlgnik edaspidi enam halduri tegevuse peale kaevata Justiitsministeeriumile. Säilitatakse võlausaldaja ja võlgniku võimalus kaevata pankrotitoimkonnale, võlausaldajate üldkoosolekule, kohtule või KPK-le. Praegu esitatakse halduri tegevuse peale paralleelselt kaebusi nii kohtule, KPK-le ning Justiitsministeeriumile. Kui kaebus esitatakse kohtule, siis Justiitsministeerium enam eraldi kaebuse lahendamisega ei tegele. Sellegipoolest suurendab see oluliselt Justiitsministeeriumi ametnike töömahtu, kuna tuleb välja selgitada, kas samasisuline kaebus on kohtule esitatud. Justiitsministeeriumil säilib haldurite üle haldusjärelevalve pädevus ja seeläbi võimalus haldurite tegevust kontrollida.

PankrS §-de 70 ja 71 (eelno § 5 punktid 4–14) muutmisega antakse Justiitsministeeriumi kõrval haldusjärelevalve teostamine haldurite tegevuse üle ja distsiplinaarsüüteoasjade arutamise pädevus üle ka KPK aukohtule. Eeltoodust tulenevalt lisatakse haldusjärelevalve teostamist puudutavatesse sätetesse KPK. Samuti on eespool nimetatud põhjusel vajalik sätete muutmine selliselt, et KPK aukohtul oleks edaspidi haldurile distsiplinaarkaristuse määramise pädevus. Kui haldurilt soovitakse distsiplinaarkaristusena haldurina tegutsemise õigus ära võtta, siis selle karistuse võib edaspidi määrata aukohus või valdkonna eest vastutav minister.

Täpsustatakse rahatrahvi määramise sätet. Kui haldurile määrab distsiplinaarkaristusena rahatrahvi Justiitsministeerium, siis kantakse see riigi tuludesse, kui aga trahvi määrab KPK aukohus, siis kantakse see koja tuludesse. Samuti nähakse ette võimalus tasuda rahatrahv osade kaupa ühe aasta jooksul. Rahatrahvi määramise otsus on täitedokumendiks täitemenetluse seadustiku § 2 lõike 1 punkti 21 tähenduses.

Eelnõuga sätestatakse sama distsiplinaarsüüteo eest mitme karistuse määramise keeld. Näiteks kui distsiplinaarsüüteo toimepanemise eest on haldurile karistuse määranud Justiitsministeerium, siis ei või sama teo eest karistust määrata advokatuuri aukohus ega KPK aukohus.

Samuti sätestatakse eelnõuga halduritele sarnaselt teiste vabade kutsetega distsiplinaarkaristuse kustumise aeg. Distsiplinaarkaristus on kustunud, kui pankrotihaldurile ei määrata kolme aasta jooksul karistuse määramisest arvates uut distsiplinaarkaristust.

3.6. Patendivoliniku seaduse muutmine

Eelnõu paragrahviga 6 muudetakse patendivoliniku seadust (PatVS).

PatVS § 2 lõike 2 (eelno § 6 punkt 1) muutmine on vajalik seoses Patendivolinike Koja loomisega. Nimetatust tulenevalt muudetakse patendivoliniku mõistet ja määratletakse juba mõistes, et patendivolinikuna saab tegutseda üksnes koja liige. Kutsekvalifikatsiooni tunnustamist puudutavad sätted on PatVS §-st välja jäetud ja need asuvad edaspidi §-s 18¹.

PatVS §-de 3, 19 ja § 20 lõike 2 (eelno § 6 punktid 2 ja 13) muutmine on seotud seni Justiitsministeeriumi pädevuses olevate ülesannete üleandmisega Patendivolinike Kojale. PatVS § 3 lõike 4 kohaselt peab patendivoliniku surma või talle piiratud teovõime tõttu eestkoste seadmisel patendivoliniku pärija või eestkostja, samuti patendivoliniku äriühing viivitamata teavitama juhtunust valdkonna eest vastutavat ministrit või tema volitatud ametnikku. Muudatuse tulemusel tuleb kahe eespool nimetatud juhtumi esinemisel teavitada edaspidi Patendivolinike Koda, kuna eelnõu jõustumisel seadusena tegeleb patendivoliniku kutse äravõtmisega edaspidi Patendivolinike Koda. PatVS § 19 kehtiva redaktsiooni kohaselt

peatab ja taastab patendivoliniku kutsetegevuse valdkonna eest vastutav minister. Kuna patendivoliniku kutsetegevuse peatamise ja taastamise pädevus on kehtiva korra kohaselt ministri pädevuses, siis on seaduses kohustus esitada vastavad alusdokumendid samuti valdkonna eest vastutavale ministrile. Edaspidi hakkab patendivoliniku kutse peatamise ja selle taastamisega tegelema Patendivolinike Koda ja sellest tulenevalt muudetakse seadust selliselt, et vastavad alusdokumendid tuleb edaspidi samuti esitada Patendivolinike Kojale. PatVS § 20 lõike 2 kohaselt teeb patendivolinikult äravõtmise otsuse valdkonna eest vastutav minister või tema volitatud ametnik. Kuivõrd patendivoliniku kutse äravõtmine on eelnõu jõustumisel seadusena Patendivolinike Koja pädevuses, siis tuleb muuta vastavalt ka sätet, otsuse tegemise tähtaeg ei muutu.

PatVS § 5 lõiget 1 täiendatakse punktiga 4 ja seadust täiendatakse §-ga 18² (eelnõu § 6 punktid 3 ja 12). PatVS § 5 lõige 1 sätestab patendivoliniku kohutused. Patendivoliniku kohustuseks on edaspidi ka erialase täiendusõppe läbimine. Erialase täiendusõppe läbimine on vajalik kvalifikatsiooni säilitamiseks ja kvaliteetse teenuse osutamise tagamiseks hädavajalik. Analoogne täiendusõppe läbimise kohustus on nt ka advokaatidel, kohtutäituritel, pankrotihalduritel. Eralast täiendusõpet korraldab Patendivolinike Koda, samuti hindab koda täiendusõppe kohustuse täitmist. Täiendusõppe täpsem regulatsioon antakse §-s 18². Täiendusõppe kohustuse täitmist kontrollib koja kutsekomisjon. Täiendusõppe hindamisperiood on viis aastat. Täiendusõppe alused, korra ja mahu otsustab Patendivolinike Koja juhatus.

Kolm kuud enne hindamisperioodi lõppu saadab kutsekomisjon patendivolinikule teate, milles selgitab, millised andmed ja milliseks tähtpäevaks tuleb täiendusõppe kohustuse täitmise kohta esitada. Täiendusõppe läbimise kontrollimisel võetakse arvesse teadus- ja pedagoogilist tööd: kui hindamisperioodi jooksul on patendivolinik kaitsnud patendivoliniku kutsetegevuse valdkonnaga seotud erialal magistri- või doktorikraadi, võib koja juhatus ta vabastada täiendusõppe kohustuse täitmisest sellel hindamisperioodil.

Kui patendivolinik ei ole täiendusõppe kohustust nõutavas mahus täitnud või kutsekomisjoni määratud ajaks selle kohta andmeid esitanud, suunab kutsekomisjon ta kutseksamile. Kui isik ei ilmu mõjuva põhjuseta eksamile või ei soorita eksamit, suunab kutsekomisjon ta korduseksamile. Korduseksamile mitteilmumisel või selle mittesooritamisel teeb kutsekomisjon koja juhatusse ettepaneku isikult patendivoliniku kutse äravõtmiseks.

PatVS § 5 lõike 4 punktis 1 ja § 6 lõikes 1 (eelnõu § 6 punkt 4) asendatakse sõna „kutse-eetika“ sõnaga „kutsetava“. Tegemist on tehnilise täpsustusega, kuivõrd koja koosolek saab pädevuse kehtestada patendivolinikele hea kutsetava, on vaja viia terminid seaduses läbivalt kooskõlla.

PatVS §-i 11 täiendatakse lõikega 1¹ (eelnõu § 6 punkt 5), milles antakse kindlustusjuhtumi mõiste ja välistatakse kutsekohustuse tahtlikust rikkumisest tekkiva vastutuse kindlustamine.

PatVS §-d 13–13² tunnistatakse kehtetuks (eelnõu § 6 punkt 6), kuivõrd patendivolinike tegevuse üle järelevalve teostamine kujundatakse eelnõuga ümber ja eelnõu jõustumisel seadusena saab patendivolinike üle järelevalve teostamise pädevuse Patendivolinike Koda. Seetõttu kaob täiendav vajadus riikliku järelevalve teostamiseks.

PatVS § 15 tunnistatakse kehtetuks (eelnõu § 6 punkt 7). PatVS § 15 sätestab patendivoliniku kutsekomisjoni moodustamise alused ning komisjoni otsuste vastuvõtmise korra. Kuivõrd patendivoliniku kutsekomisjoni tegevus kujundatakse ümber ja edaspidi hakkab patendivoliniku kutse andmisega tegelema Patendivolinike Koda, samuti saab kõnesoleva

eelnõuga patendivolniku kutseeksami korraldamise pädevuse koja kutsekomisjon, siis patendivolilniku kutseeksami regulatsioon praeguses sõnastuses on edaspidi ebavajalik.

PatVS § 16 lõikes 1 (eelnõu § 6 punkt 8) asendatakse sõna „komisjonile“ sõnaga „kutsekomisjonile“. Tegemist on tehnilise täpsustusega, kuivõrd koja organ on kutsekomisjon, on vaja viia terminid seaduses läbivalt kooskõlla.

PatVS § 16 lõike 1 punkt 4 tunnistatakse kehtetuks (eelnõu § 6 punkt 9). Kehtiva regulatsiooni kohaselt peab patendivolniku kutse taotleja esitama kutsekomisjonile muu hulgas riigilõivu tasumist tõendava dokumendi patendivolniku kutse taotlemise avalduse esitamise eest. Kuivõrd edaspidi on patendivolniku kutseksam tasuline, siis patendivolniku kutse taotlemise avalduse esitamise eest enam täiendavalt riigilõivu tasuma ei pea ja sellest tulenevalt ei ole vaja esitada ka riigilõivu tasumist tõendavat dokumenti, küll aga peab patendivolniku kutse taotleja esitama kutsekomisjonile lisaks muudele PatVS § 16 lõikes 1 sätestatud dokumentidele kutseksamil või korduseksamil osalemistasu tasumist tõendava dokumendi.

PatVS § 17 täiendatakse lõikega 10 (eelnõu § 6 punkt 10), millega kehtestatakse patendivolniku kutseksamil ja korduseksamil osalemise eest tasu võtmise õigus. Kutseeksami- ja korduseksami tasu täpse suuruse kehtestab Patendivolnike Koja koosolek, st tasu kehtestamisel osalevad kõik patendivolnikud. Seadusega sätestatakse tasu maksimummäär, mis on sarnaselt advokaadiksamiga 300 eurot.

PatVS § 18 lõige 7 tunnistatakse kehtetuks (eelnõu § 6 punkt 11). Kehtiva regulatsiooni kohaselt peab patendivolniku kutse taotlemise avalduse esitamise eest tasuma riigilõivu 64 eurot iga avalduses märgitud tööstusomandi valdkonna eest. Kuivõrd edaspidi on patendivolniku kutseksam tasuline, siis patendivolniku kutse taotlemise avalduse esitamise eest enam täiendavalt riigilõivu tasuma ei pea ja seega pole vajadust reguleerida riigilõivu tagastamist juhul, kui isikule patendivolniku kutset ei anta. Küll aga sätestatakse muudatusega, et patendivolnikukutse taotlejale ei tagastata kutseksamil ja korduseksamil osalemise tasu.

PatVS täiendatakse §-ga 18¹ (eelnõu § 6 punkt 12), millega reguleeritakse patendivolniku kutsevalifikatsiooni tunnustamine. Kutsevalifikatsiooni tunnustamise seaduse § 7 lõikes 2 sätestatud pädev asutus on edaspidi Patendivolnike Koda, kehtiva regulatsiooni kohaselt on kutsevalifikatsiooni tunnustamise pädevaks asutuseks Justiitsministeerium. Kutsevalifikatsiooni tunnustamise avalduste läbivaatamise ja kutse tunnustamisega tegeleb Patendivolnike Koja kutsekomisjon. Samuti sätestatakse seaduses, et tasu kutsevalifikatsiooni tunnustamise taotluse läbivaatamise eest kehtestab Patendivolnike Koja koosolek. Seaduses nähakse ette tasu maksimummäär, mis on 200 eurot.

PatVS täiendatakse peatükiga 3¹ (eelnõu § 6 punkt 14), millega luuakse uus avalik-õiguslik juriidiline isik Patendivolnike Koda (edaspidi *koda*).

PatVS § 20¹ sätestab koja õigusliku seisundi. Koda on avalik-õiguslik juriidiline isik, mille liikmeteks on kõik patendivolnikud. Koda registreeritakse riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste riiklikus registris.

PatVS § 20² kohaselt tegutseb koda seaduse ja põhikirja alusel. Põhikiri võetakse vastu ja muudetakse koja koosoleku otsusega, st liikmete poolthälteenamusega. Põhikirjas sätestatakse koja organite töökorraldus, organite ning koja liikmete vahelised õigussuhted, koja asjaajamise ja majandamise kord ning muud kojaga seotud küsimused. Koja põhikirja

võib koja koosolek vastu võtta või seda muuta, kui põhikirja või selle muutmise eelnõu on eelnevalt kooskõlastatud Justiitsministeeriumiga.

PatVS § 20³ sätestab, et koja tegevuse õiguspärasuse üle teostab haldusjärelevalvet Justiitsministeerium. Järelevalve teostamiseks võib ministeerium nõuda koja juhatuselt vajalike andmete või dokumentide esitamist ja protestida koja organi akti või toimingu halduskohtus. Koda esitab Justiitsministeeriumile iga aasta märtsikuus aruande oma tegevuse kohta lõppenud aastal. Kui koda ei täida talle seadusega pandud kohustusi, võib Justiitsministeerium teha kojale ettekirjutuse. Ettekirjutuse täitmise tagamiseks võib ministeerium määrata kojale sunniraha kuni 6400 eurot asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras.

PatVS § 20⁴ sätestab koja vara. Kojas vara moodustub patendivolinike kohustuslikest liikmemaksudest, aukohtu otsuse alusel laekuvatest trahvidest, koja vahendite paigutamisest saadavast tulust, annetustest ja muudest laekumistest.

PatVS § 20⁵ sätestab koja eelarve. Kojas eelarve kinnitab juhatus hiljemalt eelarveaastale eelneva aasta detsembris, eelarveaastaks on kalendriaasta.

PatVS § 20⁶ määratleb koja majandusaasta, milleks on kalendriaasta.

PatVS § 20⁷ sätestab koja liikmemaksu arvestamise põhimõtted. Kojas liikmemaksu suuruse kehtestab koja koosolek. Liikmemaksu kehtestamisel tuleb arvestada, et laekuvad summad peavad tagama koja piisava rahastatuse õigusaktidega seatud eesmärkide saavutamiseks ning ülesannete täitmiseks. Lisaks eelnevale antakse koja juhatusle võimalus otsustada patendivoliniku põhjendatud taotlusel ta kuni kolmeks aastaks liikmemaksu tasumisest vabastada või vähendada liikmemaksu suurust.

PatVS § 20⁸ sätestab hea kutsetava. Kojas koosolek kehtestab patendivolinike hea kutsetava, mis on neile täitmiseks kohustuslik. Hea kutsetava järgimata jätmine võib patendivolinikule kaasa tuua aukohtumenetluse.

PatVS § 20⁹ sätestab koja õiguse kasutada Eesti riigivappi sisaldavat tähist. Kojal on Eesti riigivapi kujutisega pitsat. Riigivapi kasutamise viisid on sätestatud riigivapi seaduses.

PatVS § 20¹⁰ sätestatakse teave, mis avaldatakse koja veebilehel. Veebilehel avaldatakse koja põhikiri, hea kutsetava, vajalik teave patendivolinike kohta, milleks on eelkõige büroode aadressid, vastuvõtuajad ja sidevahendite numbrid, ning muud avalikud dokumendid.

PatVS § 20¹¹ sätestatakse koja ülesanded. Kojale pädevuse andmisel on arvestatud teiste Eesti reguleeritud õiguselukutsete (notarid, advokaadid, kohtutäiturid, pankrotihaldurid) kutseomavalitsuste ülesandeid. Põhilisteks koja ülesanneteks saab patendivolinike kutsetegevuse edendamine, hea kutsetava väljatöötamine, avaldamine ja selle täitmise üle järelevalve teostamine, patendivolinike nimekirja pidamine, järelevalve teostamine kutsetegevuse ja väärika käitumise üle ning soovitude andmine kutsepraktika ühtlustamiseks. Samuti saab koja ülesandeks patendivolinike täiendusõppe korraldamine ja täiendusõppe kohustuse täitmise kontrollimine, patendivolinike väljaõppe korraldamine ja kutseeksami läbiviimine.

PatVS § 20¹² loetleb koja organid, milleks on koja koosolek, juhatus, kutsekomisjon, aukohus ja revisjonikomisjon. Lisaks nimetatutele võib koja juhatus moodustada komisjone oma ülesannete täitmiseks.

PatVS § 20¹³ reguleerib koja koosoleku tegevust. Kojas koosolek on koja kõrgeim organ, kuhu kuuluvad kõik koja liikmed. Korraline koosolek toimub üks kord aastas. Erakorraline koosolek kutsutakse kokku koja juhatuse algatusel või vähemalt viiendiku koja liikmete nõudel. Erakorralise koosoleku kokkukutsumise võimalus peab olema tagatud erakorraliste asjaolude ilmnemisel. Sellisel juhul peab olema võimalik kokku kutsuda koja koosolek ka siis, kui korralise koosoleku toimumiseni on veel aega.

Nii korralise kui ka erakorralise koosoleku kutsub kokku juhatus. Koosoleku aeg, koht ja päevakord teatatakse koja liikmetele vähemalt kaks nädalat enne koosoleku toimumist.

Koosolekust võib koja liige osa võtta isiklikult või esindaja kaudu. Esindajaks võib olla vaid teine patendivolinik volikirja alusel. Üks patendivolinik ei või samal koosolekul esindada rohkem kui kahte patendivolinikku.

Koosoleku otsused võetakse vastu lihthäälteenamusega. Koosolek on otsustusvõimeline, kui sellele osaleb vähemalt 2/3 koja liikmetest.

PatVS § 20¹⁴ sätestab koja koosoleku ülesanded. Kojas koosolek võib oma päevakorda võtta ja otsustada kõiki koja pädevusse kuuluvaid küsimusi. Kojas koosoleku ainupädevuses on vastu võtta koja põhikirja, juhatuse valimine, patendivolinike poolt kojale tehtavate kohustuslike maksete suuruse kehtestamine, koja eelmise majandusaasta eelarve täitmise aruande ja uue majandusaasta eelarve kinnitamine, koja majandusaasta aruande ja revisjonikomisjoni aastaaruande kinnitamine, kutsekomisjoni patendivolinikest liikmete valimine, revisjonikomisjoni valimine, aukohtu valimine ning audiitori määramine.

PatVS § 20¹⁵ reguleerib otsuse vastuvõtmist koosolekut kokku kutsumata. Juhatus ettepanekul võib koja koosoleku otsuseid vastu võtta koosolekut kokku kutsumata. Sel juhul toimub hääletamine elektrooniliselt. Otsus on vastu võetud, kui selle poolt hääletab üle poole patendivolinikest. Elektroonilise hääletamise teel ei saa valida koja organite liikmeid, et oleks tagatud isikuvalimine salajasel hääletamisel.

PatVS § 20¹⁶ sätestab koja organite valimise korra. Iga organi liikmed valitakse eraldi, hääletamine on salajane. Kojas juhatust valides valitakse esmalt koja esimees ja aseesimees ning alles seejärel ülejäänud juhatuse liikmed. Valituks osutub üldjuhul enim hääli saanud kandidaat. Kui kandidaadid saavad hääli võrdselt, korraldatakse teine voor võrdselt hääli saanud kandidaatide vahel. Kui ka teises voorus jaguneb hääle arv võrdselt, selgitatakse valituks osutuv liige välja liisu teel.

PatVS § 20¹⁷ sätestab koja juhatuse koosseisu ja istungite pidamise korra. Juhatus on koja juhtorgan, kuhu kuulub vähemalt kolm koja koosoleku poolt valitud liiget. Valdkonna eest vastutav minister võib nimetada koja juhatuse liikmeks Justiitsministeeriumi esindaja. Juhatus esimees ja aseesimees valitakse patendivolinikest juhatuse liikmete hulgast. Juhatus valitakse kolmeks aastaks. Juhatus istungi kutsub kokku koja esimees.

PatVS § 20¹⁸ sätestab koja juhatuse ja esimehe pädevuse. Kojas juhatus täidab koja koosolekute vahelisel ajal kõiki koja ülesandeid, mis ei kuulu mõne teise koja organi pädevusse ega koosoleku ainupädevusse. Juhatus tagab koja põhikirja täitmise ja koja koosoleku otsuste elluviimise. Esimees esindab koda kõigis õigustoimingutes. Kojas nimel dokumentide allkirjastamise õigus on sarnaselt teistele avalik-õiguslikele asutustele ainult koja esimehel. Kojas esimehe äraolekul asendab teda aseesimees. Sellisel juhul, kui aseesimees täidab esimehe ülesandeid, on koja dokumentide allkirjastamise õigus aseesimehel. Teistel

juhatuse liikmetel dokumentide allkirjastamise õigust ei ole, kui selleks ei ole antud eraldi volitust. Lisaks on koja organi liikmel ja koja töötajatel andmete salajas hoidmise kohustus. Nad ei tohi seoses koja organi töös osalemisega patendivoliniku kutsetegevuse sisu kohta saadud teavet avaldada. Kohtule võivad nad nimetatud andmeid avaldada vaid koja juhatuse loal. Saladuse hoidmise kohustus säilib ka pärast koja organi koosseisust lahkumist või koja töötaja puhul pärast töölepingu lõppemist.

PatVS § 20¹⁹ reguleerib kutsekomisjoni moodustamist, otsuste vastuvõtmist ja pädevust. Kutsekomisjoni kuulub vähemalt kuus liiget, patendivolinikest liikmed valib koja koosolek, lisaks võib juhatuse nimetada kutsekomisjoni liikmeks isiku, kes ei ole koja liige, eelkõige on silmas peetud valdkonna asjatundjaid. Kehtiva regulatsiooni kohaselt määratakse komisjoni koosseisu kaks Patendiameti teenistujat ja see võimalus säilib ka edaspidi. Patendiameti teenistujad nimetab kutsekomisjoni Patendiameti peadirektor. Kutsekomisjoni esimehe valib komisjon patendivolinikest liikmete hulgast. Komisjoni esimees juhib komisjoni tööd ja komisjoni istungeid. Kutsekomisjon moodustatakse viieks aastaks.

Kutsekomisjoni pädevuses on korraldada ja läbi viia patendivoliniku kutseksam, kontrollida patendivoliniku kutse taotleja vastamist seaduses sätestatud tingimustele ning kontrollida patendivoliniku täiendusõppe kohustuse täitmist. Kui täiendusõppe kohustus on täitmata, viib kutsekomisjon läbi hindamise ja suunab patendivoliniku kutseksamile. Selleks et komisjon oleks otsustusvõimeline, peab otsuse tegemisel osalema üle poole komisjoni liikmetest. Otsused võetakse vastu lihthäälteenamusega, häälte võrdse jagunemise korral on otsustav komisjoni esimehe hääl. Kutsekomisjoni täpsem töökord nähakse ette koja põhikirjas. Töökorra kehtestamine seadusest madalamalseisva aktiga võimaldab seda vajaduse korral paindlikumalt muuta. Samuti on loodava kutseühenduse näol tegemist enesekorraldusõigust omava asutusega, kes saab ise otsustada enda ja oma organite töö organiseerimise üle kõige otstarbekamalt.

PatVS § 20²⁰ reguleerib revisjonikomisjoni tegevust. Revisjonikomisjoni ülesandeks on kontrollida koja majandustegevust ja asjaajamist ning anda arvamused koja majandusaasta aruande kohta. Revisjonikomisjon moodustatakse vähemalt kolmeliikmelisena kuni kolmeks aastaks, esimehe valib komisjon oma liikmete hulgast. Revisjonikomisjoni liige ei või kuuluda teistesse koja organitesse. Komisjon võtab otsuseid vastu liikmete häälteenamusega. Revisjonikomisjoni ei pea moodustama, kui koja majandusaasta aruanne auditeeritakse.

PatVS § 20²¹ sätestab aukohtu moodustamise ja aukohtu ülesanded. Aukohus moodustatakse vähemalt kolmeliikmelisena viieks aastaks. Aukohtusse kuuluvad koja koosoleku valitud patendiametnikud. Lisaks sellele võib justiitsminister nimetada aukohtu liikmeks Justiitsministeeriumi esindaja. Aukohtu esimehe valivad aukohtu liikmed oma patendivolinikest liikmete hulgast. Aukohtu otsused võetakse vastu asja arutamisel osalenud liikmete häälteenamusega.

Aukohtu pädevuses on õigusaktidest, koja otsustest ja heast kutsetavast tulenevate kohustuste süüülise täitmata jätmise või mittenouetekohase täitmise süütegude arutamine, patendivoliniku käitumise kohta esitatud kaebuste arutamine, samuti patendivoliniku tegevuse kohta esitatud kaebuste ja distsiplinaarasjade arutamine ning Justiitsministeeriumi poolt aukohtule edastatud asjade arutamine.

PatVS § 20²² reguleerib aukohtumenetluse algatamist. Aukohtumenetluse algatamiseks võib koja aukohtu või juhatuse poole pöörduda huvitatud isik. Taotlus aukohtumenetluse algatamiseks tuleb esitada kuue jooksul arvates päevast, millal taotluse esitaja sai teada või oleks pidanud teada saada taotluse aluseks olevatest asjaoludest. Aukohus algatab menetluse

huvitatud isiku, Justiitsministeeriumi või koja muu organi taotlusel, kui on alust arvata, et patendivolinik on toime pannud distsiplinaarsüüteo.

Aukohtumenetluse algatamise otsustab aukohus ühe kuu jooksul arvates päevast, millal ta sai teada distsiplinaarsüüteo tunnustele vastava teo toimepanemisest. Aukohus edastab aukohtumenetluse algatamise või algatamata jätmise otsuse viivitamata koja juhatusesele ja Justiitsministeeriumile. Justiitsministeeriumi poolt esitatud kaebuse edastamisega aukohtule loetakse aukohtumenetlus algatatuks.

PatVS § 20²³ reguleerib aukohtumenetluse läbiviimist. Aukohtumenetlus on patendivolinikule kohustuslik. Aukohus võib asja lahendada kirjalikus menetluses, kui patendivolinik ei ole taotlenud asja arutamist suuliselt. Patendivolinikul, kelle suhtes aukohtumenetlust läbi viiakse, on õigus tutvuda asja materjalidega, anda aukohtule seletusi, esitada vastuväiteid, põhjendusi ja kaalutlusi kõigi aukohtumenetluses tekkinud küsimuste kohta, esitada taandust aukohtu liikme või protokollija vastu, kui asjaolud tekitavad kahtlust tema erapooletuses, esitada taotlusi ja tõendeid ning võtta osa tõendite vaatlusest ja uurimisest, esitada istungile kutsutud isikutele küsimusi ning saada aukohtu otsuse ärakiri. Kui patendivolinik jätab mõjuva põhjuseta aukohtu istungile ilmumata, võib asja arutada tema osavõtuta.

Aukohus võib nõuda asja arutamisel asjaosalistelt selgitusi ja on kohustatud menetletavas asjas välja selgitama olulised asjaolud ja vajaduse korral võib ta selleks koguda tõendeid ka omal algatusel. Samuti on aukohtul võimalus taotleda tõendite kogumisel või nende tagamisel abi halduskohtult. Halduskohus lahendab aukohtu taotluse halduskohtumenetluse seadustiku haldustoiminguks loa andmise sätete järgi määrusega.

Aukohus lahendab distsiplinaarsüüteoasja ja teeb põhjendatud otsuse kuue kuu jooksul arvates aukohtumenetluse algatamisest, menetluse aega võib mõjuval põhjusel pikendada kuni kolme kuu võrra. Distsiplinaarasja menetlemise aja hulka ei arvestata aega, kui distsiplinaarasja ei ole võimalik arutada asjaolude tõttu, mis olenevad patendivolinikust, kelle suhtes asi algatati. Selliseks isikust tulenevaks asjaoluks võib olla nt pikaajaline haigus või välisreis, mille tõttu ei ole võimalik saada asjaosaliselt selgitusi.

Aukohus teeb asja lahendamise kohta põhjendatud otsuse, seda ka juhul, kui distsiplinaarsüütegu ei tuvastata.

PatVS § 20²⁴ reguleerib aukohtu otsuse vaidlustamist. Aukohtu otsuse võib huvitatud isik, eelkõige patendivolinik, kelle suhtes otsus on tehtud, vaidlustada halduskohtus. Justiitsministeeriumil on õigus protestida aukohtu otsus halduskohtus. Protesti esitamiseks on Justiitsministeeriumil aega 30 päeva arvates aukohtu otsuse kättesaamisest. Selleks et otsustada otsuse protestimine, on aukohtul kohustus edastada oma otsus viivitamata Justiitsministeeriumile. Justiitsministeeriumil on õigus lisaks otsusele nõuda tutvumiseks ka muid aukohtumenetluse dokumente.

PatVS § 20²⁵ sätestab patendivoliniku distsiplinaarvastutuse. Patendivoliniku või patendivoliniku äriühingu tegevust sätestavate õigusaktide või hea kutsetava nõuete eiramise eest võib aukohus määrata patendivolinikule distsiplinaarkaristuse, kui distsiplinaarsüütegu ei ole aukohtumenetluse algatamise ajaks aegunud. Patendivolinikule määratavad distsiplinaarkaristused on: noomitus, rahatrahv koja kasuks 64 kuni 16 000 eurot, kutsetegevuse peatamine kuni üheks aastaks, kojast väljaheitmine, patendivolinikuna tegutsemise õiguse äravõtmine kuni viieks aastaks.

Kui patendivolinikule on distsiplinaarkaristuseks määratud kutsetegevuse peatamine, siis on tal selle aja vältel keelatud teenust osutada. Nimetatud keelu rikkumise korral heidetakse patendivolinik kojast välja ja ta ei saa enam patendivolinikuna tegutseda.

Seaduses sätestatakse põhimõte, et ühe süüteo eest võib määrata ühe karistuse. Distsiplinaarkaristust määrates ei arvestata sama teo eest määratud väärteo- või kriminaalkaristust. Kestev distsiplinaarsüütegu loetakse uueks distsiplinaarsüüteoks, kui patendivolinik ei lõpeta rikkumist pärast aukohtu otsuse teatavaks tegemist.

Distsiplinaarkaristust ei või määrata, kui distsiplinaarsüütegu on aegunud. Distsiplinaarsüütegu aegub kolme aasta möödumisel selle toimepanemisest. Distsiplinaarsüüteo aegumine algab alates hetkest, kui patendivolinik lõpetab teo toimepanemise. Distsiplinaarsüüteo aegumine peatub distsiplinaarasja menetluse ajal aukohtus ja kohtus, sealhulgas kaebuse ning apellatsioon- ja kassatsioonkaebuse esitamise tähtajal. Aukohtul on distsiplinaarsüüteo aegumisest hoolimata õigus distsiplinaarasja menetleda.

Distsiplinaarkaristust määrates peab aukohus muu hulgas arvestama distsiplinaarsüüteo raskust, asja olemust ja patendivoliniku varasemat karistatust. Aukohus on haldusorgan, kes teostab distsiplinaarmenetluse läbiviimisel avalikku võimu ja on seetõttu seotud põhiseaduses sätestatud võrdsuse põhimõtte ning muude põhiseaduslike printsiipidega.

Lisaks täpsustab kõnesolev säte distsiplinaarkaristusena määratud rahatrahvi tasumise tingimusi. Rahatrahv tuleb tasuda kolme kuu jooksul arvates selle määramisest. Sarnaselt teiste vabade kutsete regulatsioonile on võimalik ka patendivolinikule määratud rahatrahvi otsuses ette näha rahatrahvi tasumise ajatamine ning selle tasumine osade kaupa kindlaksmääratud tähtpäevadel ühe aasta jooksul. Rahatrahvi määramise otsus on täitedokumendiks täitemenetluse seadustiku § 2 lõike 1 punkti 21 tähenduses.

Patendivolinikule määratud distsiplinaarkaristus kustub kolme aasta möödumisel karistuse määramise otsuse jõustumisest. Distsiplinaarkaristusena määratud patendivolinikuna tegutsemise õiguse äravõtmine ei kustu.

PatVS § 22 lõike 3 täiendamine (eelnõu § 6 punkt 15) on vajalik, kuna edaspidi hakkab patendivoliniku kutse andmise, peatamise, taastamise ja äravõtmise otsustamisega tegelema koda. Kuivõrd tegemist on koja pädevusega, siis tuleb lisada koja otsus ka loetelusse, mille alusel tehakse edaspidi registri kandeid.

PatVS täiendatakse §-dega 33¹–33⁴ (eelnõu § 6 punkt 16). Tegemist on rakendussätetega. PatVS § 33¹ sätestab koja liikmeks saamise tingimused. Kuna kõigil patendivolinikel, kes soovivad jätkata tegevust patendivolinikuna, on koja loomisel kohustuslik kuuluda selle liikmeks, siis loetakse kõik koja loomise päeval, s.o 01.11.2018, patendivoliniku kutset omavad isikud koja liikmeks. Need patendivolinikud, kes ei soovi koja liikmena kutsetegevust jätkata, võivad hiljemalt 28. veebruaril 2019 esitada Justiitsministeeriumile patendivoliniku kutsest loobumise avalduse ja nendelt võtab valdkonna eest vastutav minister patendivoliniku kutse ära. PatVS § 33² reguleerib koja esimese koosoleku kokkukutsumist. Coja esimese koosoleku kutsub kokku justiitsminister. Esimene koosolek valib koja organid, kehtestab liikmemaksu miinimummäära ja võtab vastu koja põhikirja. Kui koja esimehe valimiseni juhatab esimest koosolekut justiitsministri määratud isik. PatVS § 33³ kohaselt võtab koja esimene koosolek koja põhikirja vastu esimesel koosolekul. Kui põhikirja esimesel koosolekul vastu ei võeta, kutsutakse hiljemalt kahe kuu jooksul kokku erakorraline koosolek. Kui ka seal põhikirja vastu ei võeta, kehtestab koja põhikirja justiitsminister määrusega.

Sellisel kehtestatud põhikirja on võimalik muuta, kui koosolek võtab vastu uue põhikirja. Põhikirja ja selle muutmise eelnõu peab enne koosolekul vastu võtmist olema kooskõlastatud Justiitsministeeriumiga. Selline rakendussäte jätab koja liikmetele võimaluse ise põhikiri vastu võtta ja kui seda ei suudeta, tagab koja põhikirja olemasolu Justiitsministeerium. PatVS § 33⁴ sätestab, et patendivolinike täiendusõppe hindamisperioodi alguseks on patendivoliniku vastava kutsevaldkonna registris registreerimise aeg. Esimene täiendusõppe aruanne esitatakse siis, kui saabub 5-aastase intervalliga arvatud hindamisperiood pärast koja loomist ehk pärast 1. novembrit 2018, kuid mitte varem kui kolme aasta möödumisel koja loomisest.

3.7. Vandetõlgi seaduse muutmine

Eelnõu paragrahviga 7 muudetakse vandetõlgi seadust (VTS).

VTS §-de 2, 19–20, 23 ja 24 (eelnõu § 7 punkt 1) muutmine on seotud seni valdkonna eest vastutava ministri pädevuses olevate ülesannete üleandmisega Vandetõlkide Koja juhatusel. VTS § 2 lõike 2 kohaselt tõendab vandetõlgi kutset valdkonna eest vastutava ministri poolt väljastatud kutsetunnistus, mille kohta on andmed avaldatud Justiitsministeeriumi veebilehel. VTS § 19 lõike punkti 3 kohaselt esitab vandetõlgi eksami komisjon valdkonna eest vastutavale ministrile eksamitulemused, mis on aluseks vandetõlgi kutse andmisele. VTS § 20 lõike 2 kohaselt esitab isik vandetõlgi kutse saamiseks kirjaliku taotluse valdkonna eest vastutavale ministrile. VTS § 20 lõike 4 kohaselt annab isik enne vandetõlgi kutsetunnistuse saamist valdkonna eest vastutava ministri ees vande. VTS § 23 lõige 1 sätestab vandetõlgi kutsetegevuse peatamise alused, VTS § 23 lõige 2 sätestab alused, mille esinemisel võib valdkonna eest vastutav minister otsustada vandetõlgi kutsetegevuse peatada. VTS § 24 lõige 1 sätestab alused, mille esinemisel valdkonna eest vastutav minister võtab vandetõlgi kutse ära, VTS § 24 lõige 2 sätestab alused, mille esinemisel võib minister otsustada vandetõlgi kutse äravõtmise. Kõikide nimetatud ülesannete täitmiseks antakse kõnesoleva eelnõuga valdkonna eest vastutava ministri pädevus üle Vandetõlkide Koja juhatusel. Seega on vaja vastavalt muuta ka seadust.

VTS §-de 17 ja 18 (eelnõu § 7 punkt 2) muutmine on seotud seni valdkonna eest vastutava ministri pädevuses olevate ülesannete üleandmisega Vandetõlkide Koja juhatusel. VTS § 17 lõike 5 kohaselt kehtestab vandetõlgi eksami ja korduseksami läbiviimise ning hindamise korra valdkonna eest vastutav minister määrusega. VTS § 18 lõike 3 kohaselt kehtestab vandetõlgi eksamile ja korduseksamile lubamise täpsemad tingimused valdkonna eest vastutav minister määrusega. Kuivõrd eelnõu jõustumisel seadusena hakkab vandetõlgi eksameid korraldama Vandetõlkide Koda, siis saab Vandetõlkide Koja juhatus õiguse kehtestada ka eksamile lubamise ja eksami läbiviimise ning hindamise korra.

VTS §-de 2, 12, 17, 21, 22, 24 ja 25 (eelnõu § 7 punkt 3) muutmine on seotud seni Justiitsministeeriumi pädevuses olevate ülesannete üleandmisega Vandetõlkide Kojale. VTS § 2 lõike 2 kohaselt on andmed vandetõlkidele väljastatud kutsetunnistuste kohta avaldatud Justiitsministeeriumi veebilehel. VTS § 12 lõike 1 kohaselt teeb vandetõlk Justiitsministeeriumile teatavaks oma tegevuskoha aadressi, sidevahendite numbrid ja muud loetletud andmed. VTS § 12 lõigete 2 ja 3 kohaselt peab Justiitsministeerium vandetõlkide nimekirja ja teeb selle avalikkusele veebilehel teatavaks. VTS § 17 lõike 4 kohaselt korraldab vandetõlgi eksami ja korduseksami Justiitsministeerium vastavalt vajadusele. VTS § 21 lõige 1 reguleerib vandetõlgi kutsetegevusega tegelemise lubatavust pärast vandetõlgi kutsetunnistuse väljastamist ja vandetõlgi andmete avalikustamist Justiitsministeeriumi veebilehel. VTS § 22 lõike 2 kohaselt on vandetõlgi välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse § 7 lõikes 2 sätestatud pädevaks asutuseks Justiitsministeerium. VTS § 24 lõige 3 sätestab vandetõlgi kutsetunnistuse kohese üleandmise kohustuse

Justiitsministeeriumile, kui isikult võetakse vandetõlgi kutse ära. VTS § 25 lõike 3 kohaselt peab vandetõlk, kellelt kutse on ära võetud, andma oma kutsetegevuse raamatu üle Justiitsministeeriumile. Kõikide nimetatud ülesannete täitmiseks antakse kõnesoleva eelnõuga Justiitsministeeriumi pädevus üle Vandetõlkide Kojale. Seega on vaja vastavalt muuta ka seadust.

VTS § 11 lõike 4 punkti 3 (eelnõu § 7 punkt 4) muutmine on seotud vandetõlkide üle teostatava riikliku järelevalve ümberkujundamisega kutseühenduse poolt teostatavaks aukohtumenetluseks. Sätet muudetakse selliselt, et saladuse hoidmise kohustuse rikkumiseks ei peeta edaspidi andmete avaldamist aukohtule aukohtumenetluse läbiviimisel.

Seadust täiendatakse §-ga 11¹ (eelnõu § 7 punkt 5). VTS § 11¹ sätestab vandetõlgi uue kohustusena erialase täiendusõppe läbimise. Erilase täiendusõppe läbimine on vajalik kvalifikatsiooni säilitamiseks ja kvaliteetse teenuse osutamise tagamiseks hädavajalik. Analoogne täiendusõppe läbimise kohustus on nt ka advokaatidel, kohtutäituritel, pankrotihalduritel ja lisatakse kõnesoleva eelnõuga ka patendivolinikele. Eralast täiendusõpet korraldab Vandetõlkide Koda, samuti hindab koda täiendusõppe kohustuse täitmist. Täiendusõppe kohustuse täitmist kontrollib koja eksamikomisjon. Täiendusõppe hindamisperiood on viis aastat. Täiendusõppe alused, korra ja mahu otsustab Vandetõlkide Koja juhatus.

Kolm kuud enne hindamisperioodi lõppu saadab eksamikomisjon vandetõlgile teate, milles selgitab, millised andmed ja milliseks tähtpäevaks tuleb täiendusõppe kohustuse täitmise kohta esitada. Täiendusõppe läbimise kontrollimisel võetakse arvesse teadus- ja pedagoogilist tööd: kui hindamisperioodi jooksul on omandatud magistri- või doktorikraad vastas keeles, ei pea sel perioodil täiendusõpet läbima.

Kui vandetõlk ei ole täiendusõppe kohustust nõutavas mahus täitnud või eksamikomisjoni määratud ajaks selle kohta andmeid esitanud, suunab eksamikomisjon ta eksamile. Kui isik ei ilmu mõjuva põhjuseta eksamile või ei soorita eksamit, suunab eksamikomisjon ta korduseksamile. Korduseksamile mitteilumisel või selle mittesooritamisel teeb eksamikomisjon koja juhatusel ettepaneku isikult vandetõlgi kutse äravõtmiseks.

VTS § 17 lõike 3 (eelnõu § 7 punkt 6) muutmine on seotud vandetõlgi eksami korraldamise üleandmisega Vandetõlkide Kojale. Kui kehtiva regulatsiooni kohaselt kehtestab vandetõlgi eksami ja korduseksami läbiviimise ning hindamise korra valdkonna eest vastutav minister, siis eelnõuga antakse nimetatud korra kehtestamine Vandetõlkide Koja pädevusse, mistõttu tuleb muuta ka vastavalt korrale viitavat sätet.

VTS § 19 lõiked 3 ja 4 tunnistatakse kehtetuks (eelnõu § 7 punkt 7). VTS § 19 lõiked 3 ja 4 reguleerivad vandetõlgi eksami komisjon moodustamist ja vandetõlgi eksami töökorra kehtestamist. Kuivõrd mõlemad ülesanded antakse eelnõuga üle Vandetõlkide Kojale, siis valdkonna eest vastutava ministri pädevus nimetatud küsimustes kaotatakse.

VTS § 20 lõike 1 (eelnõu § 7 punkt 8) muutmine on samuti seotud valdkonna eest vastutava ministri ülesannete üleandmisega Vandetõlkide Kojale. Nimetatud sätte kohaselt annab valdkonna eest vastutav minister käskkirjaga vandetõlgi kutse isikule, kes vastab seaduses sätestatud tingimustele. Edaspidi tegeleb vandetõlgi kutse andmisega Vandetõlkide Koja juhatus, kes annab vandetõlgi kutse seaduses sätestatud nõuetele vastavale isikule oma otsusega.

VTS §-i 20 täiendatakse lõikega 1¹ (eelnoü § 7 punkt 9). Nimetatud sätte lisamisega on võimalik kohtu tõlgil saada lihtsustatud korras vandetõlgi kutse. Kohtutes on tööl tõlgid, kelle põhiülesandeks on kohtulahendite ja dokumentide tõlkimine ning suuline tõlkimine kohtuistungil. Seega kui isiku tööks on kohtulahendite ja muude kohtudokumentide tõlkimine ning tõlkimine kohtuistungil, võib eeldada, et isik on pädev juriidilisi tekste tõlkima. Kui aga kohtutõlk soovib saada vandetõlgiks, siis kehtiva regulatsiooni kohaselt kohaldatakse talle samu nõudeid, mida kõigile teistele vandetõlgiks saada soovijatele. Kõik vandetõlgiks saada soovijad peavad vastama vandetõlgi seaduse §-s 16 sätestatud tingimustele ja läbima vandetõlgi eksami, mis koosneb õigusteadmiste testist, keeleteadmiste kontrollist ja kutsesobivusvestlusest. Ühtegi erandit kehtivas regulatsioonis kohtutõlkidele ei tehta. Olukorras, kus nõudlus vandetõlgi teenuse järele järjest kasvab (tulenevalt 2020. a jõustuvast vandetõlgi seaduse muudatusest, millega viiakse kõigi ametlike tõlgete tegemine vandetõlkide ainupädevusse), on vandetõlgiks saamise praegune regulatsioon kohtutõlkide jaoks põhjendamatult jäik ega soodusta vandetõlgi teenuse kättesaadavamaks muutmist. Tulenevalt eeltoodust kavandatakse muuta seadust selliselt, et vandetõlgi eksami sooritamist ei nõuta nendelt tõlkidelt, kes on kohtus tõlgina töötanud vähemalt viis aastat ja kellel on vastava keele teise astme kõrgharidus või sellega võrdustatud haridus.

VTS § 22 lõike 4 (eelnoü § 7 punkt 10) muutmise on samuti seotud valdkonna eest vastutava ministri ülesannete üleandmisega Vandetõlkide Kojale. Kehtiva korra kohaselt nimetab vandetõlgi välisriigis omandatud kvalifikatsiooni tunnustamise komisjoni liikmed valdkonna eest vastutav minister. Kuna Vandetõlkide Koda saab kõnesoleva eelnoü jõustumisel seadusena vandetõlgi välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamiseks pädevaks asutuseks, muudetakse seadust selliselt, et vandetõlgi välisriigis omandatud kvalifikatsiooni tunnustamise komisjoni liikmed nimetab edaspidi Vandetõlkide Koja juhatus vandetõlgi seaduse § 19 lõikes 2 nimetatud isikute hulgast.

VTS § 22 lõike 5 (eelnoü § 7 punkt 11) muutmise on samuti seotud valdkonna eest vastutava ministri pädevuse üleandmisega Vandetõlkide Kojale. Kehtiva korra kohaselt kehtestab vandetõlgi kvalifikatsiooni tunnustamise komisjoni töökorra valdkonna eest vastutav minister. Kuna Vandetõlkide Koda saab kõnesoleva eelnoü jõustumisel seadusena vandetõlgi välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamiseks pädevaks asutuseks, muudetakse seadust selliselt, et vandetõlgi välisriigis omandatud kvalifikatsiooni tunnustamise komisjoni töökorra nimetab edaspidi Vandetõlkide Koja juhatus oma otsusega.

VTS § 23 lõike 1 punkt 2 ja § 24 lõike 1 punkt 3 tunnistatakse kehtetuks (eelnoü § 7 punktid 12 ja 13). VTS § 23 lõike 1 punkti 2 kohaselt peatab valdkonna eest vastutav minister vandetõlgi kutsetegevuse kindlaksmääratud ajaks, kui järelevalve tulemusel on selgunud vandetõlgi atesteerimise vajadus. VTS § 24 lõike 1 punkti 3 kohaselt võtab valdkonna eest vastutav minister vandetõlgi kutse ära, kui vandetõlk ei täida talle järelevalve tulemusel ettekirjutusega määratud kohustust või täidab seda puudulikult. Kuna vandetõlkide üle teostatava riikliku järelevalve ja atesteerimise sätted tunnistatakse kehtetuks põhjusel, et atesteerimine on asendatud täiendusõppe läbimise kohustusega ja riiklik järelevalve on asendatud aukohtumenetlusega,

VTS § 24 lõike 1 punkti 4 (eelnoü § 7 punkt 14) muutmise on seotud vandetõlkide atesteerimisest loobumisega ja selle asendamisega täiendusõppe kohustuse läbimisega. Kui eksamikomisjon on suunanud vandetõlgi eksamile põhjusel, et ta ei ole täitnud täiendusõppe läbimise kohustust ja vandetõlk ei soorita eksamit ega korduseksamit või ei ilmu eksamile ega korduseksamile, on see vandetõlgi kutse äravõtmise aluseks. Vastavalt muudetakse ka vandetõlgi kutse äravõtmise aluste loetelu.

VTS § 26 lõige 2 tunnistatakse kehtetuks (eelnõu § 7 punkt 15). Muudatusega loobutakse edaspidi valdkonna eest vastutava ministrile antud volitusnormist kehtestada vandetõlgi kutsetegevuse statistilises aruandes kajastatavate andmete loetelu ja aruande esitamise aeg ning vorm. Edaspidi kogub vandetõlgi kutsetegevusega seotud statistilisi andmeid Vandetõlkide Koda ja vastavalt vajadusele on igal isikul, sh ministeeriumil võimalik statistilisi andmeid saada kojalt.

VTS täiendatakse 4¹. peatükiga (eelnõu § 7 punkt 16), millega luuakse uus avalik-õiguslik juriidiline isik Vandetõlkide Koda (edaspidi koda).

VTS § 27¹ sätestab koja õigusliku seisundi. Koda on avalik-õiguslik juriidiline isik, mille liikmeteks on kõik vandetõlgid. Koda registreeritakse riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste riiklikus registris.

VTS § 27² kohaselt tegutseb koda seaduse ja põhikirja alusel. Põhikiri võetakse vastu ja muudetakse koja koosoleku otsusega, st koosolekul osalevate liikmete häälteenamusega. Põhikirjas sätestatakse koja organite töökorraldus, organite ning koja liikmete vahelised õigussuhted, koja asjaajamise ja majandamise kord ning muud kojaga seotud küsimused. Koda põhikirja võib koja koosolek vastu võtta või põhikirja muuta, kui põhikirja või selle muutmise eelnõu on eelnevalt kooskõlastatud Justiitsministeeriumiga.

VTS § 27³ sätestab, et koja tegevuse õiguspärasuse üle teostab haldusjärelevalvet Justiitsministeerium. Järelevalve teostamiseks võib ministeerium nõuda koja juhatuselt vajalike andmete või dokumentide esitamist ja protestida koja organi akti või toimingu halduskohtus. Koda esitab Justiitsministeeriumile iga aasta märtsikuus aruande oma tegevuse kohta lõppenud aastal. Kui koda ei täida talle seadusega pandud kohustusi, võib Justiitsministeerium teha kojale ettekirjutuse. Ettekirjutuse täitmise tagamiseks võib ministeerium määrata kojale sunniraha kuni 6400 eurot asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras.

VTS § 27⁴ sätestab koja vara. Koda vara moodustub vandetõlkide kohustuslikest liikmemaksudest, aukohtu otsuse alusel laekuvatest trahvidest, koja vahendite paigutamisest saadavast tulust, annetustest ja muudest laekumistest.

VTS § 27⁵ sätestab koja eelarve. Koda eelarve kinnitab juhatus hiljemalt eelarveaastale eelneva aasta detsembris, eelarveaastaks on kalendriaasta.

VTS § 27⁶ määratleb koja majandusaasta, milleks on kalendriaasta.

VTS § 27⁷ sätestab koja liikmemaksu arvestamise põhimõtted. Koda liikmemaksu suuruse kehtestab koja koosolek. Liikmemaksu kehtestamisel tuleb arvestada, et laekuvad summad peavad tagama koja piisava rahastatuse õigusaktidega seatud eesmärkide saavutamiseks ning ülesannete täitmiseks. Lisaks eelnevale antakse koja juhatusle võimalus otsustada vandetõlgi põhjendatud taotlusel ta kuni kolmeks aastaks liikmemaksu tasumisest vabastada või vähendada liikmemaksu suurust.

VTS § 27⁸ sätestab hea kutsetava. Koda koosolek kehtestab vandetõlkide hea kutsetava, mis on vandetõlkidele täitmiseks kohustuslik. Hea kutsetava järgimata jätmine võib vandetõlgile kaasa tuua aukohtumenetluse.

VTS § 27⁹ sätestab koja õiguse kasutada Eesti riigivappi sisaldavat tähist. Kojal on Eesti riigivapi kujutisega pitsat. Riigivapi kasutamise viisid on sätestatud riigivapi seaduses.

VTS § 27¹⁰ sätestatakse teave, mis avaldatakse koja veebilehel. Veebilehel avaldatakse koja põhikiri, hea kutsetava, vajalik teave vandetõlkide kohta, milleks on eelkõige büroode aadressid, vastuvõtuajad ja sidevahendite numbrid, ning muud avalikud dokumendid.

VTS § 27¹¹ sätestatakse koja ülesanded. Kojale pädevuse andmisel on arvestatud teiste Eesti reguleeritud õiguselukutsete (notarid, advokaadid, kohtutäiturid, pankrotihaldurid) kutseomavalitsuste ülesandeid. Põhilisteks koja ülesanneteks saab vandetõlkide kutsetegevuse edendamine, hea kutsetava väljatöötamine, avaldamine ja selle täitmise üle järelevalve teostamine, vandetõlkide nimekirja pidamine, järelevalve teostamine kutsetegevuse ja väärika käitumise üle ning soovitude andmine kutsepraktika ühtlustamiseks. Samuti saab koja ülesandeks vandetõlkide täiendusõppe korraldamine ja täiendusõppe kohustuse täitmise kontrollimine, vandetõlkide väljaõppe korraldamine ja vandetõlgi eksami läbiviimine.

VTS § 27¹² loetleb koja organid, milleks on koja koosolek, juhatus, eksamikomisjon, aukohus ja revisjonikomisjon. Lisaks nimetatutele võib koja juhatus moodustada komisjone oma ülesannete täitmiseks.

VTS § 27¹³ reguleerib koja koosoleku tegevust. Kojas koosolek on koja kõrgeim organ, kuhu kuuluvad kõik koja liikmed. Korraline koosolek toimub üks kord aastas. Erakorraline koosolek kutsutakse kokku koja juhatuse algatusel või vähemalt viiendiku koja liikmete nõudel.

Nii korralise kui ka erakorralise koosoleku kutsuvad kokku juhatus. Koosoleku aeg, koht ja päevakord teatatakse koja liikmetele vähemalt kaks nädalat enne koosoleku toimumist.

Koosolekust võib koja liige osa võtta isiklikult või esindaja kaudu. Esindajaks võib olla vaid teine vandetõlk volikirja alusel. Üks vandetõlk ei või samal koosolekul esindada rohkem kui kahte vandetõlki.

Koosoleku otsused võetakse vastu lihthälteenamusega. Koosolek on otsustusvõimeline, kui sellel osaleb vähemalt 2/3 koja liikmetest.

VTS § 27¹⁴ sätestab koja koosoleku pädevuse. Kojas koosolek võib oma päevakorda võtta ja otsustada kõiki koja pädevusse kuuluvaid küsimusi. Kojas koosoleku ainupädevuses on vastu võtta koja põhikiri, juhatuse valimine, vandetõlkide poolt kojale tehtavate kohustuslike maksete suuruse kehtestamine, koja eelmise majandusaasta eelarve täitmise aruande ja uue majandusaasta eelarve kinnitamine, koja majandusaasta aruande ja revisjonikomisjoni aastaaruande kinnitamine, eksamikomisjoni vandetõlkidest liikmete valimine, revisjonikomisjoni valimine, aukohtu valimine ning audiitori määramine.

VTS § 27¹⁵ reguleerib otsuse vastuvõtmist koosolekut kokku kutsumata. Juhatuse ettepanekul võib koja koosoleku otsuseid vastu võtta koosolekut kokku kutsumata. Sel juhul toimub hääletamine elektrooniliselt. Otsus on vastu võetud, kui selle poolt hääletab üle poole vandetõlkidest. Elektroonilise hääletamise teel ei saa valida koja organite liikmeid, et oleks tagatud isikuvalimine salajasel hääletamisel.

VTS § 27¹⁶ sätestab koja organite valimise korra. Iga organi liikmed valitakse eraldi, hääletamine on salajane. Kojas juhatus valides valitakse esmalt koja esimees ja aseesimees ning alles seejärel ülejäänud juhatuse liikmed. Valituks osutub üldjuhul enim hääli saanud kandidaat. Kui kandidaadid saavad hääli võrdselt, korraldatakse teine voor võrdselt hääli

saanud kandidaatide vahel. Kui ka teises voorus jaguneb häälte arv võrdselt, selgitatakse valituks osutuv liige välja liisu teel.

VTS § 27¹⁷ sätestab koja juhatusse koosseisu ja istungite pidamise korra. Juhatus on koja juhtorgan, kuhu kuulub vähemalt kolm koja koosoleku poolt valitud liiget. Valdkonna eest vastutav minister võib nimetada koja juhatusse liikmeks Justiitsministeeriumi esindaja. Juhatusse esimees ja aseesimees valitakse vandetõlkidest juhatusse liikmete hulgast. Juhatusse valitakse kolmeks aastaks. Juhatusse istungi kutsuvad kokku koja esimees.

VTS § 27¹⁸ sätestab koja juhatusse ja esimehe pädevuse. Koja juhatus täidab koja koosolekute vahelisel ajal kõiki koja ülesandeid, mis ei kuulu mõne teise koja organi pädevusse ega koosoleku ainupädevusse. Juhatus tagab koja põhikirja täitmise ja koja koosoleku otsuste elluviimise. Esimees esindab koda kõigis õigustoimingutes. Koja nimel dokumentide allkirjastamise õigus on sarnaselt teiste avalik-õiguslike asutustega ainult koja esimehel. Koja esimehe äraolekul asendab teda aseesimees. Sellisel juhul, kui aseesimees täidab esimehe ülesandeid, on koja dokumentide allkirjastamise õigus aseesimehel. Teistel juhatusse liikmetel dokumentide allkirjastamise õigust ei ole, kui selleks ei ole antud eraldi volitust. Lisaks on koja organi liikmel ja koja töötajatel saladuse hoidmise kohustus. Nad ei tohi seoses koja organi töös osalemisega vandetõlgi kutsetegevuse sisu kohta saada teavet avaldada. Kohtule võivad nad nimetatud andmeid avaldada vaid koja juhatusse loal. Saladuse hoidmise kohustus säilib ka pärast koja organi koosseisust lahkumist või koja töötaja puhul pärast töölepingu lõppemist.

VTS § 27¹⁹ reguleerib eksamikomisjoni moodustamist, otsuste vastuvõtmist ja pädevust. Eksamikomisjoni kuulub vähemalt kolm liiget, vandetõlkidest liikmed valib koja koosolek, lisaks võib juhatus nimetada eksamikomisjoni liikmeks vandetõlgi seaduse § 19 lõikes 2 nimetatud isiku, kes ei ole koja liige, nt võib lisaks vandetõlkidele määrata komisjoni koosseisu asjakohase võõrkeele asjatundja, asjakohast võõrkeelt emakeelena rääkiva isiku, eesti keele asjatundja, õigusteadmistega isiku või Justiitsministeeriumi ametniku. Eksamikomisjoni esimehe valib komisjon vandetõlkidest liikmete hulgast. Komisjoni esimees juhatab komisjoni tööd ja komisjoni istungeid. Eksamikomisjon moodustatakse viieks aastaks.

Eksamikomisjoni pädevuses on korraldada ja läbi viia vandetõlgi eksam, kontrollida vandetõlgi kutse taotleja vastamist seaduses sätestatud tingimustele ning kontrollida vandetõlgi täiendusõppe kohustuse täitmist. Selleks et komisjon oleks otsustusvõimeline, peab otsuse tegemisel osalema üle poole komisjoni liikmetest. Otsused võetakse vastu lihthäälteenamusega, häälte võrdse jagunemise korral on otsustav komisjoni esimehe hääl. Eksamikomisjoni täpsem töökord nähakse ette koja põhikirjas. Töökorra kehtestamine seadusest madalamalseisva aktiga võimaldab seda vajaduse korral paindlikumalt muuta. Samuti on loodava kutseühenduse näol tegemist enesekorraldusõigust omava asutusega, kes saab ise otsustada enda ja oma organite töö organiseerimise üle kõige otstarbekamalt.

VTS § 27²⁰ reguleerib revisjonikomisjoni tegevust. Revisjonikomisjoni ülesandeks on kontrollida koja majandustegevust ja asjaajamist ning anda aramus koja majandusaasta aruande kohta. Revisjonikomisjon moodustatakse vähemalt kolmeliikmelisena kuni kolmeks aastaks, esimehe valib komisjon oma liikmete hulgast. Revisjonikomisjoni liige ei või kuuluda teistesse koja organitesse. Komisjon võtab otsuseid vastu liikmete häälteenamusega. Revisjonikomisjoni ei pea moodustama, kui koja majandusaasta aruanne auditeeritakse.

VTS § 27²¹ sätestab aukohtu moodustamise ja aukohtu ülesanded. Aukohus moodustatakse vähemalt kolmeliikmelisena viieks aastaks. Aukohtusse kuuluvad koja koosoleku valitud vandetõlgid. Lisaks sellele võib justiitsminister nimetada aukohtu liikmeks

Justiitsministeeriumi esindaja. Aukohtu esimehe valivad aukohtu liikmed oma vandetõlkidest liikmete hulgast. Aukohtu otsused võetakse vastu asja arutamisel osalenud liikmete häälteenamusega.

Aukohtu pädevuses on õigusaktidest, koja otsustest ja heast kutsetavast tulenevate kohustuste süülise täitmata jätmise või mittenõuetekohase täitmise süütegude arutamine, vandetõlgi käitumise kohta esitatud kaebuste arutamine, samuti vandetõlgi tegevuse kohta esitatud kaebuste ja distsiplinaarasjade arutamine ning Justiitsministeeriumi poolt aukohtule edastatud asjade arutamine.

VTS § 27²² reguleerib aukohtumenetluse algatamist. Aukohtumenetluse algatamiseks võib koja aukohtu või juhatuse poole pöörduda huvitatud isik. Taotlus aukohtumenetluse algatamiseks tuleb esitada kuue jooksul arvates päevast, millal taotluse esitaja sai teada või oleks pidanud teada saada taotluse aluseks olevatest asjaoludest. Aukohus algatab menetluse huvitatud isiku, Justiitsministeeriumi või koja muu organi taotlusel, kui on alust arvata, et vandetõlk on toime pannud distsiplinaarsüüteo.

Aukohtumenetluse algatamise otsustab aukohus ühe kuu jooksul arvates päevast, millal ta sai teada distsiplinaarsüüteo tunnustele vastava teo toimepanemisest. Aukohus edastab aukohtumenetluse algatamise või algatamata jätmise otsuse viivitamata koja juhatusele ja Justiitsministeeriumile. Justiitsministeeriumi poolt esitatud kaebuse edastamisega aukohtule loetakse aukohtumenetlus algatatuks.

VTS § 27²³ reguleerib aukohtumenetluse läbiviimist. Aukohtumenetlus on vandetõlgile kohustuslik. Aukohus võib asja lahendada kirjalikus menetluses, kui vandetõlk ei ole taotlenud asja arutamist suuliselt. Vandetõlgil, kelle suhtes aukohtumenetlust läbi viiakse, on õigus tutvuda asja materjalidega, anda aukohtule seletusi, esitada vastuväiteid, põhjendusi ja kaalutlusi kõigi aukohtumenetluses tõusetunud küsimuste kohta, esitada taandust aukohtu liikme või protokollija vastu, kui asjaolud tekitavad kahtlust tema erapooletuses, esitada taotlusi ja tõendeid ning võtta osa tõendite vaatlusest ja uurimisest, esitada istungile kutsutud isikutele küsimusi ning saada aukohtu otsuse ära kiri. Kui vandetõlk jätab mõjuva põhjuseta aukohtu istungile ilmumata, võib asja arutada tema osavõtuta.

Aukohus võib nõuda asja arutamisel asjaosalistelt selgitusi ja on kohustatud menetletavas asjas välja selgitama olulised asjaolud ja vajaduse korral võib ta selleks koguda tõendeid ka omal algatusel. Samuti on aukohtul võimalus taotleda tõendite kogumisel või nende tagamisel abi halduskohtult. Halduskohus lahendab aukohtu taotluse halduskohtumenetluse seadustiku haldustoiminguks loa andmise sätete järgi määrusega.

Aukohus lahendab distsiplinaarsüüteoasja ja teeb põhjendatud otsuse kuue kuu jooksul arvates aukohtumenetluse algatamisest, menetluse aega võib mõjuval põhjusel pikendada kuni kolme kuu võrra. Distsiplinaarasja menetlemise aja hulka ei arvestata aega, kui distsiplinaarasja ei ole võimalik arutada asjaolude tõttu, mis olenevad vandetõlgist, kelle suhtes asi algatati. Selliseks isikust tulenevaks asjaoluks võib olla nt pikaajaline haigus või välisreis, mille tõttu ei ole võimalik saada asjaosaliselt selgitusi. Aukohus teeb asja lahendamise kohta põhjendatud otsuse, seda ka juhul, kui distsiplinaarsüütegu ei tuvastata.

VTS § 27²⁴ reguleerib aukohtu otsuse vaidlustamist. Aukohtu otsuse võib huvitatud isik, eelkõige vandetõlk, kelle suhtes otsus on tehtud, vaidlustada halduskohtus. Justiitsministeeriumil on õigus protestida aukohtu otsus halduskohtus. Protesti esitamiseks on Justiitsministeeriumil aega 30 päeva arvates aukohtu otsuse kättesaamisest. Selleks et otsustada otsuse protestimine, on aukohtul kohustus edastada oma otsus viivitamata

Justiitsministeeriumile. Justiitsministeeriumil on õigus lisaks otsusele nõuda tutvumiseks ka muid aukohtumenetluse dokumente.

VTS § 27²⁵ sätestab vandetõlgi distsiplinaarvastutuse. Vandetõlgi tegevust sätestavate õigusaktide või hea kutsetava nõuete eiramise eest võib aukohus määrata vandetõlgile distsiplinaarkaristuse, kui distsiplinaarsüütegu ei ole aukohtumenetluse algatamise ajaks aegunud. Vandetõlgile määratavad distsiplinaarkaristused on: noomitus, rahatrahv koja kasuks 64 kuni 6400 eurot, kutsetegevuse peatamine kuni üheks aastaks, kojast väljaheitmine.

Kui vandetõlgile on distsiplinaarkaristuseks määratud kutsetegevuse peatamine, siis on tal selle aja vältel keelatud teenust osutada. Nimetatud keelu rikkumise korral heidetakse vandetõlk kojast välja ja ta ei saa enam vandetõlgina tegutseda.

Seaduses sätestatakse põhimõte, et ühe süüteo eest võib määrata ühe karistuse. Distsiplinaarkaristust määrates ei arvestata sama teo eest määratud väärteo- või kriminaalkaristust. Kestev distsiplinaarsüütegu loetakse uueks distsiplinaarsüüteoks, kui vandetõlk ei lõpeta rikkumist pärast aukohtu otsuse teatavaks tegemist.

Distsiplinaarkaristust ei või määrata, kui distsiplinaarsüütegu on aegunud. Distsiplinaarsüütegu aegub kolme aasta möödumisel selle toimepanemisest. Distsiplinaarsüüteo aegumine algab alates hetkest, mil vandetõlk lõpetab teo toimepanemise. Distsiplinaarsüüteo aegumine peatub distsiplinaarasja menetluse ajal aukohtus ja kohtus, sealhulgas kaebuse ning apellatsioon- ja kassatsioonkaebuse esitamise tähtajal. Aukohtul on distsiplinaarsüüteo aegumisest hoolimata õigus distsiplinaarasja menetleda.

Distsiplinaarkaristust määrates peab aukohus muu hulgas arvestama distsiplinaarsüüteo raskust, asja olemust ja vandetõlgi varasemat karistatust. Aukohus on haldusorgan, kes teostab distsiplinaarmenetluse läbiviimisel avalikku võimu ja on seetõttu seotud põhiseaduses sätestatud võrdsuse põhimõtte ning muude põhiseaduslike printsiipidega.

Lisaks täpsustab kõnesolev säte distsiplinaarkaristusena määratud rahatrahvi tasumise tingimusi. Rahatrahv tuleb tasuda kolme kuu jooksul arvates selle määramisest. Sarnaselt teiste vabade kutsete regulatsioonile on võimalik ka vandetõlgile määratud rahatrahvi otsuses ette näha rahatrahvi tasumise ajatamine ning selle tasumine osade kaupa kindlaksmääratud tähtpäevadel ühe aasta jooksul. Rahatrahvi määramise otsus on täitedokumendiks täitemenetluse seadustiku § 2 lõike 1 punkti 21 tähenduses.

Vandetõlgile määratud distsiplinaarkaristus kustub kolme aasta möödumisel karistuse määramise otsuse jõustumisest. Distsiplinaarkaristusena määratud vandetõlgina tegutsemise õiguse äravõtmine ei kustu.

VTS 5. peatükk tunnistatakse kehtetuks (eelno § 7 punkt 17). VTS 5. peatükk sätestab riikliku järelevalve vandetõlgi kutsetegevuse üle. Kuna eelnõuga luuakse Vandetõlkide Koda, mille aukohus hakkab vandetõlkide üle järelevalvet teostama, ei ole riikliku järelevalve regulatsioon enam vajalik. Järelevalve tulemusel selgunud asjaolude põhjal võib kehtiva regulatsiooni kohaselt otsustada vandetõlgi atesteerimise vajaduse üle. Kuna eelnõuga pannakse vandetõlkidele täiendusõppe kohustus, siis peaks see tagama vandetõlkide kvalifikatsiooni säilimise.

VTS täiendatakse §-dega 32¹–32⁴ (eelno § 7 punkt 18). Tegemist on rakendussätetega. VTS § 32¹ kohaselt jäävad Vandetõlkide Koja loomisest ja vandetõlgi kutsetunnistuste väljaandmise pädevuse üleandmisel kojale kehtima seni valdkonna eest vastutava ministri poolt

välja antud vandetõlgi kutsetunnistused. Uusi kutsetunnistusi koja loomise ajal vandetõlgi kutset omavatele isikutele ei väljastata.

VTS § 32² sätestab koja liikmeks saamise tingimused. Kuna kõigil vandetõlکیدel, kes soovivad jätkata tegevust vandetõlgina, on Vandetõlkide Koja loomisel kohustuslik kuuluda selle liikmeks, siis loetakse kõik koja loomise päeval, s.o 01.03.2020, vandetõlgi kutset omavad isikud Vandetõlkide Koja liikmeks. Need vandetõlgid, kes ei soovi koja liikmena kutsetegevust jätkata, võivad hiljemalt 30. juunil 2020 esitada Justiitsministeeriumile vandetõlgi kutsest loobumise avalduse ja nendelt võtab valdkonna eest vastutav minister vandetõlgi kutse ära. VTS § 32³ reguleerib koja esimese koosoleku kokkukutsumist. Koja esimese koosoleku kutsub kokku justiitsminister. Esimene koosolek valib koja organid, kehtestab liikmemaksu miinimummäära ja võtab vastu koja põhikirja. Kui koja esimehe valimiseni juhatab esimest koosolekut justiitsministri määratud isik. VTS § 32⁴ kohaselt võtab koja esimene koosolek koja põhikirja vastu esimesel koosolekul. Kui põhikirja esimesel koosolekul vastu ei võeta, kutsutakse hiljemalt kahe kuu jooksul kokku erakorraline koosolek. Kui ka seal põhikirja vastu ei võeta, kehtestab koja põhikirja justiitsminister määrusega. Selliselt kehtestatud põhikirja on võimalik muuta, kui koosolek võtab vastu uue põhikirja. Põhikirja ja selle muutmise eelnõu peab enne koosolekul vastu võtmist olema kooskõlastatud Justiitsministeeriumiga. Selline rakendussäte jätab koja liikmetele võimaluse ise põhikiri vastu võtta ja kui seda ei suudeta, tagab koja põhikirja olemasolu Justiitsministeerium. VTS § 32⁵ sätestab, et vandetõlkide täiendusõppe hindamisperioodi alguseks on koja loomise päev ehk 1. märts 2020. Sellest päevast hakatakse arvestama edaspidi vandetõlkide kohustusliku täiendusõppe viieaastase hindamisperioodi algust.

3.8. Kohtute seaduse muutmine

Eelnõu paragrahvi 8 muudetakse kohtute seadust. Kohtute seaduse muudatus on seotud AdvS § 15 lõike 3 ja notari distsiplinaarvastutuse seaduse § 6 muutmisega, millega jäetakse advokatuuri aukohtu ja notari distsiplinaarsüüteo tuvastamise komisjoni liikmete hulgast välja kohtunikud. Nimetatud muudatuste tulemusel ei ole vajadust edaspidi kohtunike täiskogul valida vastavatesse organitesse ka kohtunikest liikmeid.

3.9. Maksukorralduse seaduse muutmine

Eelnõu paragrahvi 9 muudetakse maksukorralduse seadust (vt lähemalt KTS § 78¹ (eelnõu § 2 p 17) ja NotS § 44⁴ (eelnõu § 3 p 19) selgitust).

3.10. Riigilõivuseaduse muutmine

Eelnõu paragrahvi 10 muudetakse riigilõivuseadust (RLS).

RLS § 115 peab patendivolniku kutse taotlemise avalduse esitamise eest tasuma riigilõivu 64 eurot iga avalduses märgitud tööstusomandi valdkonna eest. Kuivõrd edaspidi on patendivolniku kutseksam tasuline, siis patendivolniku kutse taotlemise avalduse esitamise eest enam täiendavalt riigilõivu tasuma ei pea. Muudatus on seotud PatVS § 16 lõike 1 punkti 4 muutmisega.

3.11. Seaduse jõustumine

Eelnõu § 11 sätestab seaduse jõustumise. Seadus jõustub üldises korras.

Avalik-õiguslike juriidiliste isikute omavalitsusorganite liikmesust ja Notarite Koja aukohtu tegevuse ümberkorraldamist puudutavad sätted (eelnõu § 1 punkt 3, § 3 punktid 3, 8–18 ja 21–22, § 4 ning § 8) jõustuvad 1. jaanuaril 2021. a. Advokatuuri kutseobivuskomisjoni uus koosseis valiti 2016. a advokatuuri üldkogul ja selle volitused lõpevad 2021. a. Advokatuuri aukohtu koosseis moodustati 2017. a ja selle volitused lõpevad samuti 2021. a. Notarite

distiplinaarsüüteo tuvastamise komisjon moodustati 2016. a ja selle volitused lõpevad 2021. a.

Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja eksamikomisjoni liikmeskonda puudutavad sätted (eelno § 2 punktid 18–23) jõustuvad 1. jaanuaril 2020. Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja organite liikmed valiti 2015. aastal ja nende volitused lõpevad 2020. aastal.

Seaduse hilisem jõustumine kutseomavalitsuste liikmesust ja tegevuse ümberkorraldamist puudutavate sätete osas on vajalik selleks, et kutseomavalitsused jõuaksid teha ettevalmistusi uue korra rakendamiseks ja valida omavalitsusorganitesse piisaval hulgal uusi liikmeid. Justiitsministri määratud advokatuuri kutsesobivuskomisjoni liikme ja asendusliikme volitused lõpevad 31. detsembril 2018. Pärast seda saab minister otsustada, kas ta peab vajalikuks Justiitsministeeriumi esindaja määramist kutsesobivuskomisjoni. Advokatuuri kutsesobivuskomisjonist kohustusliku liikmena Justiitsministeeriumi esindaja välja jätmist puudutavad sätted (eelno § 1 punktid 6-9) jõustuvad 1. jaanuaril 2019. a.

Infosüsteemide arendusega seonduvad sätted (eelno § 2 punkt 17, § 3 punkt 19 ja § 9) jõustuvad 1. oktoobril 2018, kuivõrd selleks ajaks valmivad vastavad arendused.

Patendivolinike Koja loomist ja sellega seonduvalt kojale ülesannete delegerimist puudutavad sätted (eelno §-d 6 ja 10) jõustuvad 1. novembril 2018. MTÜ Patendivolinike Koja esindajad on läbirääkimiste käigus leidnud, et avalik-õigusliku Patendivolinike Koja loomiseks ettevalmistuste tegemiseks on nimetatud aeg piisav.

Vandetõlkide Koja loomist ja sellega seonduvalt kojale ülesannete delegerimist puudutavad sätted (eelno § 7) jõustuvad 1. märtsil 2020. 1. jaanuaril 2020 jõustuvad vandetõlgi seaduse muudatused, mille kohaselt kaotatakse notari poolt tõlkija allkirja õigsuse kinnitamine ametitoimingu ja dokumendi tõlke õigsuse kinnitamine ametiteenuse vormis. Kõiki dokumente, mille tõlge peab välisriigi või Eesti õigusakti kohaselt olema ametlik või kinnitatud, tõlgivad Eestis edaspidi üksnes vandetõlgid. Tõlkesuunal võõrkeel – eesti keel antakse kinnitamist vajavate tõlgete tegemise pädevus vandetõlkidele üle 1. jaanuaril 2020. a, et tagada piisav aeg muudatustega kohanemiseks. Seaduse vastuvõtmise ja nimetatud sätete jõustumise vahele jääva aja jooksul tehakse vajalikud ettevalmistused, et edaspidi saaksid kinnitatud tõlgetega võrdsustatud tõlkeid teha vaid vandetõlgid, muu hulgas tuleb informeerida avalikkust ja suurendada vandetõlkide arvu, et tagada teenuse kättesaadavus. 2020. aastaks on antud kutse piisavale hulgal vandetõlkidele, mis omakorda võimaldab luua vandetõlkidele iseseisva ja toimetuleva avalik-õigusliku kutseühenduse. Kuna tõlgete tegemise pädevuse muudatused jõustuvad 1. jaanuaril 2020, siis antakse nendega harjumiseks kolm kuud aega ja koda luuakse 1. märtsil 2020. a.

Seaduse jõustumine üldises korras võimaldab kavandada vajalikke eeltöid ning normidega tutvumiseks jääb piisav aeg.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõuga ei võeta kasutusele uusi termineid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole puutumust Euroopa Liidu õigusega.

6. Seaduse mõjud

6.1. Kavandatav muudatus 1 – vandetõlkidele luuakse iseseisev avalik-õiguslik kutseühendus

Vandetõlkidele luuakse eraldiseisev avalik-õiguslik kutseühendus Vandetõlkide Koda.

I sihtrühm: vandetõlgid

Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju majandusele – ettevõtluskeskkond ja ettevõtete tegevus, muu hulgas mõju kindla tegevusalaga seotud ettevõtete toimetulekule, samuti mõju majanduslikult vähem kindlustatud ettevõtetele, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjatele.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järelendus olulisuse kohta

Muudatuse tulemusena saavad vandetõlgid suurema otsustusõiguse oma kutsega seotud küsimustes. Edaspidi oleks vandetõlkidel ühendus, kelle poole pöörduda oma igapäevatööd puudutavate küsimuste ja muredega ning kes tegeleb ka koolituste korraldamisega ning kutse arendamisega. Seega kutseühendus peaks lahendama neid probleeme, mida vandetõlgid on korduvalt Justiitsministeeriumile avaldanud. Ühtlasi aitaks kutseühenduse aktiivne tegevus suunata dokumendi tõlkimist vajavaid isikuid vandetõlgi juurde ja seeläbi võimaldaks ka vandetõlkidele suurema sissetuleku teenimist. Seega kaasneb muudatusega vandetõlkide jaoks positiivne mõju. Teisalt kaasneb muudatusega vandetõlkidele kutseühenduse liikmesuse kohustus ja sellega ka liikmemaks. Seega muudatuse tulemusena peaksid vandetõlgid igakuiselt teatud osa oma vandetõlgi kutsetegevusega saadud tasust maksma liikmemaksuna kutseühendusele. Väiksema sissetulekuga vandetõlkide puhul võib igakuine liikmemaksu tasumine vähendada märgatavalt nende kutsetegevusega saadud sissetulekut. Samas on eelnõuga antud koja juhatusel võimalus vandetõlgi taotlusel ta kolmeks aastaks vabastada liikmemaksu tasumise kohustusest või liikmemaksu suurust vähendada.

Muudatus puudutab kõiki vandetõlke. Eestis on kokku 84 vandetõlki⁶. Arvestades vabade õiguselukutsete esindajate koguarvu (pankrotihaldureid 85⁷, kohtutäitureid 46⁸, notareid 93, advokaate 1001⁹, patendivolinnike 65¹⁰ ja juriste MTÜ Eesti Juristide Liidu liikmetena 979¹¹), milleks on 2353, siis on mõjutatud sihtrühm väike. Muudatusega ei kaasne muutusi vandetõlgi igapäevases kutsetegevuses ning puudub tarvidus muutustega kohanemiseks mõeldud tegevuse järele. Teatud kohanemisvajadus tekib nendel vandetõlkidel, kes osalevad koja töös, kuid need on vaid üksikud isikud, kuna ka praegu tegeleb osa vandetõlke MTÜ-ga seonduvate tegevustega, nt juhatus liikmed. Samuti osalevad vandetõlgid ka praegu vandetõlgi eksami läbiviimisel komisjoni liikmetena. Vandetõlkide kutseühenduse liikmesuse kohustus koos liikmemaksu tasumise kohustusega mõjutab vandetõlke regulaarselt, kuid mitte igapäevaselt. Seega eelnevat arvestades muudatusega vandetõlkide jaoks olulist mõju ei kaasne.

Lisaks ei ole iseseisva kutseühenduse puhul ka ohtu, et lähtutakse rohkem ühise kutseühenduse teiste kutsete huvidest ning vandetõlkide huvid jäävad tagaplaanile. Ka kõik

⁶ Andmed Vandetõlkide Koja veebilehelt <http://www.vandetolgid.ee/> (24.03.2017).

⁷ Andmed Kohtutäitureite ja Pankrotihaldurite Koja veebilehelt <http://www.kpkoda.ee/> (02.05.2017).

⁸ Samas.

⁹ Andmed Eesti Advokatuuri veebilehelt <https://www.advokatuur.ee/est/advokatuur> (30.03.2017).

¹⁰ Andmed Eesti Patendivolinnike Seltsi veebilehelt: <http://www.epvs.ee/index.php?pgid=3&pglng=est> (28.03.2017).

¹¹ 17.05.2016 seisuga oli Eesti Juristide Liidu liikmete arv 979 tulenevalt kodulehel avaldatud andmetest <http://www.juristideliit.ee/ejl-liikmed/>. Ilmselt on Eesti juristide koguaev kordades suurem, kuna õigusteaduskonna lõpetanutel ei ole Eesti Juristide Liidu liikmeks astumine kohustuslik.

kutseühenduse organite liikmed valitakse vandetõlkide hulgast (organiteks saavad koosolek, juhatus, revisjonikomisjon, aukohus ja eksamikomisjon). See annab vandetõlkidele suurema otsustusõiguse oma kutsega seotud küsimustes, samal ajal toob koja organi liikmena tegutsemine kaasa ka täiendava koormuse.

II sihtrühm: Justiitsministeerium

Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste asutuste korraldusele, muu hulgas mõju asutuste ülesannetele ja töökorraldusele.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järeldus olulisuse kohta

Muudatus mõjutab Justiitsministeeriumi töökoormust. Muudatuse tulemusena on võimalik anda osa vandetõlkidega seotud avalike ülesannete täitmisest, mida seni on teinud riik, kellel ei ole otstarbekas neid täita ja mida ei peaks olemuslikult täitma valitsusasutus, avalikõiguslikule kutseühendusele. Selle tulemusel väheneb Justiitsministeeriumi töökoormus. Samas on uue avalikõigusliku juriidilise isiku loomiseks ja tema tegevuse käivitamiseks vajalik Justiitsministeeriumi abi ja nõustamine. Vähemalt uue kutseühenduse tegevuse alustamise algusaastatel tuleks Justiitsministeeriumil järjepidevalt kutseühendust nõustada, abistada, osaleda organite tegevuses jne.

Vandetõlkide valdkonna koordineerimisega tegeleb üks Justiitsministeeriumi vabakutsete talituse nõunik. Muudatuse tulemusena ilmselt esialgu Justiitsministeeriumi töökoormus oluliselt ei muutuks. Mõne aasta pärast, kui uue kutseühendus tegevus on korralikult käivitunud, peaks vähenema ka Justiitsministeeriumi töökoormus hinnanguliselt umbes 0,5 töökohta. Võttes arvesse aga Justiitsministeeriumi töötajaskonna suurust (01.01.2017 seisuga oli ametikohti kokku 213), on tegemist väikese sihtrühmaga. Justiitsministeeriumi kui terviku käitumises erilisi muudatusi ei toimu ning puudub tarvidus muutustega kohanemiseks mõeldud tegevuse järele. Samuti on kokkupuude muudatuste tagajärgedega Justiitsministeeriumi kui terviku jaoks harv, kuna vandetõlkide valdkonnaga seotud ülesanded moodustavad vaid osa muudatusest puudutatud ametnike tööülesannetest. Muudatusega ei kaasne Justiitsministeeriumile ebasoovitavate mõjude esinemise riski.

III sihtrühm: kohtud ja kohtute töötajad

Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste asutuste korraldusele, muu hulgas mõju asutuste kuludele ning ülesannetele ja töökorraldusele, sealhulgas töökoormusele

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järeldus olulisuse kohta

Muudatuse tulemusena on kohtutel menetlustes, kus tuleb tagada tõlgi abi või dokumente tõlkida, lihtsam leida tõlki koja kaudu.

Kohtute infosüsteemi andmete kohaselt oli 2015. aastal ja 2016. aasta 6. mai seisuga kokku esitatud kohtutele lahendamiseks välisriigi kodanikega seoses 76 riigi õigusabi määramise taotlust. Sama aja jooksul on kokku riigi õigusabi taotlusi kohtute menetluses kokku umbes 8700. Seega moodustavad välismaalasi puudutavad riigi õigusabi taotlused kõikidest alla 1%. Muudatus puudutab neid kohtunikke ja kohtute töötajaid, kes puutuvad kokku rahvusvahelise kaitse menetlusega. Võttes arvesse õigusturul ja üldisemalt õigusvaldkonnas tegutsevate isikute arvu, siis on potentsiaalne mõjutatav sihtrühm (235 kohtunikku ja mitusada kohtutöötajat) väike. Mõju ulatus on väike, kuna kohtute kui terviku käitumises riigi õigusabi määramisel erilisi muudatusi ei toimu ning puudub tarvidus muutustega kohanemiseks mõeldud tegevuse järele. Mõju avaldumise sagedus on samuti väike, kuna välismaalastega

seotud menetlusi tuleb ette pigem harva ja seega kokkupuude muudatuste tagajärgedega on kohtute kui terviku jaoks harv. Soovimatute kõrvalmõjude esinemise riski ei kaasne. Muudatusel on kohtutele positiivne mõju.

IV sihtrühm: Politsei- ja Piirivalveamet (PPA)

Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste asutuste korraldusele, muu hulgas mõju asutuste kuludele ning ülesannetele ja töökorraldusele, sealhulgas töökoormusele

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järelalus olulisuse kohta

Muudatuse tulemusena on ka PPA-l rahvusvahelise kaitse menetluses lihtsam leida tõlki koja kaudu ning tekib võimalus saada vajaduse korral tõlketeenust soodsama hinnaga (eelkõige eksootiliste keelte puhul, kus tõlketeenus on väga kallis).

Muudatus puudutab PPA rahvusvahelise kaitse taotluste menetlejaid, keda on kokku 7. Võttes arvesse aga PPA töötajaskonna suurust (26.05.2017 seisuga töötas PPA kodulehe andmetel PPA-s üle 5000 inimese), siis on tegemist väikese sihtrühmaga. Muudatuse tulemusena PPA kui terviku käitumises erilisi muutusi ei toimu ning puudub tarvidus muutustega kohanemiseks mõeldud tegevuse järele. Samuti on PPA kui terviku jaoks kokkupuude muudatuste tagajärgedega harv. Soovimatute kõrvalmõjude esinemise riski ei kaasne. Muudatusel on rahvusvahelise kaitse menetlejate jaoks positiivne mõju.

V sihtrühm: advokaadid

Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju majandusele – ettevõtluskeskkond ja ettevõtete tegevus, muu hulgas mõju töö töökorraldusele, töökoormusele ja eelarvele.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järelalus olulisuse kohta

Muudatuse tulemusena on rahvusvahelise kaitse taotlejatele riigi õigusabi osutavatel advokaatidel lihtsam leida koja kaudu tõlki ning tekib võimalus saada vajaduse korral tõlketeenust soodsama hinnaga.

Tulenevalt advokatuuri korraldatud konkursi tulemustest rahvusvahelise kaitse menetluses riigi õigusabi osutavate advokaatide leidmiseks, osutavad alates 01.10.2015 riigi õigusabi rahvusvahelise kaitse taotlejatele kokku kuus advokaati. Kuivõrd advokatuuri liikmeid on kokku 1001 (kellest tegevliikmeid on 786) ja riigi õigusabi osutamise tegeleb umbes 100 advokaati, kellest kuus annavad riigi õigusabi rahvusvahelise kaitse taotlejatele, siis on potentsiaalne mõjutatav sihtrühm väike. Sihtrühma kui terviku käitumises riigi õigusabi osutamisel erilisi muutusi ei toimu ning puudub tarvidus muutustega kohanemiseks mõeldud tegevuse järele. Kuna rahvusvahelise kaitse menetluses riigi õigusabi määramist ei tule tihti ette, siis puututakse muudatuse tagajärgedega kokku harva. Näiteks kui 2015. a ja 2016. a esimese 4 kuuga olid kohtud lahendanud kokku u 8700 riigi õigusabi taotlust, kuid üksnes 76 neist olid seotud välisriigi kodanikega, millest ka kõik ei ole rahvusvahelise kaitse menetlused ning mõnel juhul jäeti riigi õigusabi määramata. Soovimatute kõrvalmõjude esinemise riski eelnõu koostamise käigus ei tuvastatud, muudatusel on riigi õigusabi osutavate advokaatide jaoks positiivne mõju.

VI sihtrühm: ametliku tõlke teenust vajavad isikud

Muudatusega kaasneva mõju valdkond: sotsiaalne mõju – mõju avalike teenuste kättesaadavusele ja kvaliteedile.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järelendus olulisuse kohta

Muudatuse tulemusena suureneb ametliku dokumendi tõlget või vajava isiku jaoks vandetõlgi teenuse kui kvaliteetse ametlike dokumentide tõlketeenuse kättesaadavus.

Sihtrühma suuruse arvestamisel tuleb võtta arvesse ametliku tõlke teenust kasutavate inimeste arv suhtes kogu Eesti elanike arvuga. Arvestades 2015. a vandetõlgi teenust kasutanud isikute arvu (u 30 000 inimest) ning võrreldes seda kogu Eesti elanike arvuga (1. jaanuari 2015. aasta seisuga elas Eestis 1 312 300 inimest), siis on mõjutatav sihtrühm väike. Mõju avaldumise ulatus on väike, kuna vandetõlgi teenuse tarbijate kui terviku käitumises erilisi muutusi ei toimu ning puudub tarvidus muutustega kohanemiseks mõeldud tegevuse järele. Samuti puututakse muudatuse tagajärgedega kokku harva, kuivõrd üldiselt ei kasutata vandetõlgi teenust regulaarselt või tihti. Muudatus parandab vandetõlgi teenuse kvaliteeti ja kättesaadavust. Soovimatute kõrvalmõjude esinemise riski eelnõu koostamise käigus ei tuvastatud. Tulenevalt eespool märgitust on mõju sihtrühmale positiivne.

6.2. Kavandatav muudatus 2 – patendivolinikele luuakse iseseisev avalik-õiguslik kutseühendus

Patendivolinikele luuakse eraldiseisev avalik-õiguslik kutseühendus Patendivolinike Koda.

I sihtrühm: patendivolinikud

Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju majandusele – ettevõtluskeskkond ja ettevõtete tegevus, muu hulgas mõju kindla tegevusalaga seotud ettevõtete toimetulekule, samuti mõju majanduslikult vähem kindlustatud ettevõtetele, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjatele.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järelendus olulisuse kohta

Muudatuse tulemusena saavad patendivolinikud suurema otsustusõiguse oma kutsega seotud küsimustes. Edaspidi oleks patendivolinikel ühendus, kelle poole pöörduda oma igapäevatööd puudutavate küsimuste ja muredega ning mis tegeleb ka koolituste korraldamisega, atesteerimisega, eksamitega ning kutse arendamisega. Seega kaasnevad muudatusega patendivolinike jaoks positiivsed mõjud. Teisalt kaasneb muudatusega patendivolinikele kutseühenduse liikmesuse kohustus ja sellega ka kohustuslik liikmemaks. Väiksema sissetulekuga patendivolinike puhul võib igakuine liikmemaksu tasumine vähendada nende kutsetegevusega saadud sissetulekut. Samas on eelnõuga antud koja juhatusel võimalus patendivoliniku taotlusel ta kolmeks aastaks vabastada liikmemaksu tasumise kohustusest või liikmemaksu suurust vähendada.

Muudatus puudutab kõiki patendivolinikke. Eestis on kokku 65 patendivolinikku¹². Arvestades vabade õiguselukutsete esindajate koguarvu (pankrotihaldureid 85¹³, kohtutäitureid 46¹⁴, notareid 93, advokaate 1001¹⁵, vandetõlke 84¹⁶ ja juriste MTÜ Eesti Juristide Liidu liikmetena 979¹⁷), milleks on 2353, on mõjutatud sihtrühm väike.

¹² Andmed Eesti Patendivolinike Seltsi veebilehelt: <http://www.epvs.ee/index.php?pgid=3&pglng=est> (28.03.2017).

¹³ Andmed Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojas veebilehelt <http://www.kpkoda.ee/> (02.05.2017).

¹⁴ Samas.

¹⁵ Andmed Eesti Advokatuuri veebilehelt <https://www.advokatuur.ee/est/advokatuur> (30.03.2017).

¹⁶ Andmed Vandetõlkide Kojas veebilehelt <http://www.vandetolgid.ee/> (24.03.2017).

¹⁷ 17.05.2016 seisuga oli Eesti Juristide Liidu liikmete arv 979 tulenevalt kodulehel avaldatud andmetest <http://www.juristideliit.ee/ejl-liikmed/>. Ilmselt on Eesti juristide koguaev kordades suurem, kuna õigusteaduskonna lõpetanutel ei ole Eesti Juristide Liidu liikmeks astumine kohustuslik.

Lisaks ei ole iseseisva kutseühenduse puhul ka ohtu, et lähtutakse rohkem ühise kutseühenduse teiste kutsete huvidest ning patendivolinike huvid jäävad tahaplaanile. Ka kõik kutseühenduse organite liikmed valitakse patendivolinike hulgast (koja organiteks saavad koosolek, juhatus, revisjonikomisjon, aukohus ja kutsekomisjon). See annab patendivolinikele nii suurema otsustusõiguse oma kutsega seotud küsimustes, kuid samas toob koja organisse kuuluvale liikmele kaasa ka täiendava koormuse.

Muudatusega ei kaasne muutusi patendivoliniku igapäevases kutsetegevuses ning puudub tarvidus muutustega kohanemiseks mõeldud tegevuse järele. Teatud kohanemisvajadus tekib nendel patendivolinikel, kes osalevad koja töös, kuid need on vaid üksikud isikud, kuna ka praegu tegeleb osa patendivolinikke MTÜ-ga seonduvate tegevustega, nt juhatuse liikmed. Samuti osalevad patendivolinikud ka praegu patendivoliniku kutseeksami läbiviimisel komisjoni liikmetena. Kutseühenduse liikmesuse kohustus koos liikmemaksu tasumise kohustusega mõjutab patendivolinikke regulaarselt, kuid mitte igapäevaselt. Soovimatuid kõrvalmõjusid eelnõu koostamise käigus ei tuvastatud. Seega eelnevat arvestades ei kaasne muudatusega patendivolinike jaoks olulist mõju.

II sihtrühm: Justiitsministeerium

Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste asutuste korraldusele, muu hulgas mõju asutuste ülesannetele ja töökorraldusele.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järelendus olulisuse kohta

Muudatus mõjutab Justiitsministeeriumi töökoormust. Muudatuse tulemusena on võimalik anda osa patendivolinikega seotud avalike ülesannete täitmisest, mida ei ole riigil otstarbekas täita ja mida ei peaks olemuslikult täitma valitsusasutus, avalik-õiguslikule kutseühendusele. Selle tulemusel väheneb Justiitsministeeriumi töökoormus. Samas uue avalik-õigusliku juriidilise isiku loomiseks ja selle tegevuse käivitamiseks on vajalik Justiitsministeeriumi abi ja nõustamine. Vähemalt uue kutseühenduse tegevuse alustamise algusaastatel tuleks Justiitsministeeriumil järjepidevalt kutseühendust nõustada, abistada, osaleda organite tegevuses jne.

Patendivolinike valdkonna koordineerimisega tegeleb üks Justiitsministeeriumi vabakutsete talituse nõunik. Muudatuse tulemusena ilmselt alguses Justiitsministeeriumi töökoormus oluliselt ei muutu. Mõne aasta pärast, kui uue kutseühenduse tegevus on korralikult käivitunud, peaks vähenema ka Justiitsministeeriumi töökoormus hinnanguliselt umbes 0,5 töökohta. Võttes arvesse aga Justiitsministeeriumi töötajaskonna suurust (01.01.2017 seisuga oli ametikohti kokku 213), on tegemist väikese sihtrühmaga. Justiitsministeeriumi kui terviku käitumises erilisi muudatusi ei toimu ning puudub tarvidus muutustega kohanemiseks mõeldud tegevuse järele. Samuti on kokkupuude muudatuste tagajärgedega Justiitsministeeriumi kui terviku jaoks harv, kuna patendivolinike valdkonnaga seotud ülesanded moodustavad vaid osa muudatusest puudutatud ametnike tööülesannetest. Muudatusega ei kaasne Justiitsministeeriumile ebasoovitavate mõjude esinemise riski.

6.3. Kavandatav muudatus 3 – mitmed vabade õiguselukutsetega seotud riigiülesanded antakse üle kutseühendustele

Notarite Kojale, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojale antakse üle täiendavate avalik-õiguslike ülesannete täitmine ning jäetakse üksnes võimalus nimetada vabade õiguselukutsetega seotud komisjonidesse ka justiitsministri määratud isik. Lisaks antakse

Justiitsministeeriumile sarnaselt advokatuuri aukohtu otsuste vaidlustamise õigusega ka Notarite Koja ja Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja aukohtu otsuste vaidlustamise õigus.

I sihtrühm: Justiitsministeerium

Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste asutuste korraldusele, muu hulgas mõju asutuste ülesannetele ja töökorraldusele, sealhulgas asutuse töökoormusele, ja kuludele.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järelendus olulisuse kohta

Muudatus mõjutab Justiitsministeeriumi töökoormust. Muudatuse tulemusena väheneb Justiitsministeeriumi töökoormus seoses vabade õiguselukutsetega seotud ülesannetega.

Muudatus puudutab eelkõige Justiitsministeeriumi vabakutsete talitust (7 ametnikku ning talituse juhataja) ning juhtkonda (10 inimest). Muudatuse tulemusena väheneb nende töökoormus. Töökoormuse vähenemine oleks Justiitsministeeriumis hinnanguliselt u 2 ametikohta. Võttes arvesse aga Justiitsministeeriumi töötajaskonna suurust (01.01.2017 seisuga oli ametikohti kokku 213), on tegemist väikese sihtrühmaga. Kaasnevad mõningad muutused Justiitsministeeriumi kui terviku käitumises, kuna Justiitsministeerium loobub olulises ulatuses vabade õiguselukutsetega seotud tegevusest. Muudatused ei too aga kaasa kohanemisraskusi, kuna ülesandeid antakse ära ja ministeeriumi koormus väheneb. Kokkupuude muudatuse tagajärgedega on Justiitsministeeriumi kui terviku jaoks harv, kuna tegemist on peamiselt vaid ühte talitust puudutavate ülesannetega. Muudatusega ei kaasne Justiitsministeeriumile ebasoovitavate mõjude riski. Seoses sellega, et väheneb ametnike töökoormus, on muudatusel Justiitsministeeriumile positiivne mõju.

II sihtrühm: Notarite Koda (eestseisus ja töötajad)

Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju majandusele – ettevõtluskeskkond ja ettevõtete tegevus, mh mõju töö töökorraldusele, töökoormusele ja eelarvele.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järelendus olulisuse kohta

Muudatuse tagajärjel saab Notarite Koda täiendavaid avalik-õiguslikke ülesandeid. Muudatus avaldab mõju Notarite Koja töökoormusele, töökorraldusele ja eelarvele. Lisanduvate kohustuste täitmiseks peab Notarite Koda palkama vajalikud töötajad ning neid koolitama, teostama järelevalvet jms. Muudatus suurendab Notarite Koja töötajate ja eestseisuse töökoormust. Sellega kaasneb Notarite Kojale halduskoormuse tõus.

Notarite Koja liikmeteks on kõik notarid, keda on praegu 93. Muudatusest mõjutatud sihtrühmaks on Notarite Koja töötajad ja eestseisus. Notarite Kojas töötab igapäevaselt 4 töötajat ja eestseisus koosneb 7 liikmest. Koda hakkab regulaarselt uute ülesannetega kokku puutuma. Sihtgrupi käitumises kaasnevad muudatused, kuid nendega ei kaasne eeldatavalt kohanemisraskusi, kuna Notarite Koda täidab ka täna mitmeid avalik-õiguslikke ülesandeid. Soovimatuid kõrvalmõjusid eelnõu koostamise käigus ei tuvastatud. Eeltoodust tulenevalt on muudatuse mõju sihtrühmale oluline.

III sihtrühm: Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda (juhatus ja kantselei)

Vt eelmist punkti, mõju on analoogne Notarite Kojaga.

IV sihtrühm: kohtunikud

Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste asutuste korraldusele, muu hulgas mõju ülesannetele ja töökorraldusele, sealhulgas töökoormusele.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järelendus olulisuse kohta

Muudatus mõjutab kohtunike töökoormust. Muudatuse tulemusena väheneb kohtunike töökoormus seoses advokatuuri kutsesobivuskomisjoni ja aukohtu ning notari distsiplinaarsüüteo tuvastamise komisjoni liikmete valimise ja komisjonides/aukohtus osalemise kohustusest loobumisega.

Muudatus puudutab 235 kohtunikku. Võttes arvesse aga õigusvaldkonnas tegutsevate inimeste koguarvu, siis on tegemist väikese sihtrühmaga. Muudatusega ei kaasne muutusi kohtunike käitumises, kuna kohtunike igapäevatööd muutus ei mõjuta ning puudub tarvidus muutustega kohanemiseks mõeldud tegevuse järele. Kuivõrd kohtunike täiskogu valib liikmed komisjonidesse iga nelja või viie aasta tagant, advokatuuri kutsesobivuskomisjonis ja aukohtus osalevad kaks kohtunikku mõne korra aastas ning notari distsiplinaarsüüteo tuvastamise komisjonis osaleb üks kohtunik umbes üks kord aastas, siis on kohtunike kokkupuude komisjoni liikmete valimisega ja komisjonides osalemisega harv. Muudatusega ei kaasne kohtunikele ebasoovitavate mõjude esinemise riski. Seoses sellega, et väheneb töökoormus, on muudatusel kohtunikele positiivne mõju.

6.4. Kavandatav muudatus 4 – kohtutõlkidele antakse võimalus lihtsustatud korras vandetõlgiks saada

Muudatuse tulemusena kohtutõlk, kes on vähemalt viis aastat kohtus töötanud ja kellel on kõrgharidus vastava keele filoloogia või tõlke erialal, ei pea vandetõlgiks saamiseks sooritama õigusteadmiste testi ega keeleteadmiste kontrolli, vaid peab läbima üksnes kutsesobivusvestluse.

I sihtrühm: kohtutõlgid

Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju majandusele – mõju leibkondade toimetulekule; mõju majandusele – ettevõtluskeskkond ja ettevõtete tegevus.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järelendus olulisuse kohta

Muudatuse tulemusena on kohtutõlkidel võimalik soovi korral saada lihtsustatud korras vandetõlgiks. Vandetõlgiks saamine suurendab kohtutõlkide töökoormust, kuid vandetõlgi kutse taotlemine ei ole kohtutõlkidele kohustuslik, vaid üksnes võimalus. Kohtutõlkidele antav võimalus lihtsustatud korras vandetõlgi kutse omandamiseks ja selle tulemusena ka vandetõlgina tegutsemiseks loob kohtutõlkidele võimaluse oma sissetulekut suurendada, mis suurendab nende võimekust end ja oma perekonda ülal pidada.

Muudatus puudutab kohtutõlke. Kohtutes on praegu tööl 43 tõlki. Võttes arvesse kõikide tõlkide ja tõlkijate arvu Eestis, milleks on kokku u 1300¹⁸, on mõjutatav sihtrühm väike. Seda enam, et muudatus ei puuduta kõiki kohtutõlke, vaid üksnes neid, kes on vähemalt viis aastat kohtus tõlgina töötanud ja kellel on teise astme kõrgharidus vastava keele filoloogia või tõlke alal. Näiteks on vene filoloogi haridusega tõlke praegu kohtutes umbes kuus¹⁹. Seega nõuetele

¹⁸ Kuivõrd tõlgid ja tõlkijad ei kohustu end kusagil registreerima, siis on nende arvu Eestis väga keeruline hinnata. Statistikaameti andmete alusel oli 31.12.2011 seisuga alal „Tõlgid, tõlkijad jm keeleteadlased“ hõivatud 1335 inimest. Sellest arvust tuleks maha arvata keeleteadlaste osa, samas kindlasti on lisaks hulk inimesi, kes põhitöö kõrvalt tõlkimisega tegelevad.

¹⁹ Andmed kohtute veebilehelt <http://www.kohus.ee/et> (02.05.2017).

vastavaid kohtutõlke võiks olla praegu hinnanguliselt kuni kuus. Mõju ulatus on väike, kuna kohtutõlkide igapäevatöös erilisi muudatusi ei toimu ning puudub tarvidus muutustega kohanemiseks mõeldud tegevuse järele. Praegu ei ole võimalik prognoosida, kui palju nõuetele vastavaid kohtutõlke soovib muudatuse järel tekkivat võimalust kasutada ja kas nad läbiksid ka kutsesobivusvestluse, kuid eelduslikult ei ole neid palju. Kohtutõlkidele muudatustega ebasoovitavaid tagajärgi ei kaasne, kuna muudatusel on kohtutõlkidele positiivne mõju.

II sihtrühm: vandetõlgid

Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju majandusele – ettevõtluskeskkond ja ettevõtete tegevus, muu hulgas mõju kindla tegevusalaga seotud ettevõtete toimetulekule, samuti mõju majanduslikult vähem kindlustatud ettevõtetele, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjatele, konkurents ja turu toimivus.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järelendus olulisuse kohta

Uute vandetõlkide lisandumine suurendab vandetõlkide konkurentsi. Muudatus puudutab vandetõlke. Eestis on kokku 84 vandetõlki²⁰. Arvestades vabade õiguselukutsete esindajate koguarvu (pankrotihaldureid 85²¹, kohtutäitureid 46²², notareid 93, advokaate 1001²³, patendivolinnike 65²⁴ ja juriste MTÜ Eesti Juristide Liidu liikmetena 979²⁵), milleks on 2353, siis on mõjutatud sihtrühm väike. Kuivõrd kohtus on töö valdavalt üksnes vene keele tõlgid, siis avaldab muudatus eelkõige mõju vene keele vandetõlkidele. Vandetõlkide kui terviku käitumises vandetõlgi kutsetegevuses erilisi muutusi ei toimu ja puudub vajadus muutustega kohanemiseks mõeldud tegevuse järele. Vandetõlgid tervikuna puutuvad muudatuse tagajärgedega kokku harva, kuivõrd lisanduda võiks praegu ilmselt ainult mõni uus vene keele vandetõlk. Ebasoovitava mõjuna, mis võib tekkida kasvava konkurentsi tingimustes, võib märkida mõne vene keele vandetõlgi töömahu ja sellega seoses sissetuleku vähenemist. Samas aga suureneb 2020. a jõustuva seadusemuudatusega nõudlus vandetõlgi teenuse järele, mistõttu ei ole põhjust eeldada, et kõigile vene keele vandetõlkide enam tööd ei jätku ning nende sissetulekud võiksid oluliselt väheneda. Eeltoodust tulenevalt muudatusega vandetõlkide jaoks olulist mõju ei kaasne.

III sihtrühm: ametliku tõlke teenust vajavad isikud

Muudatusega kaasneva mõju valdkond: sotsiaalne mõju – mõju avalike teenuste kättesaadavusele ja kvaliteedile ning kulukusele.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järelendus olulisuse kohta

Muudatuse tulemusena suureneb eelduslikult vene keele vandetõlkide arv. Vandetõlkide arvu kasv muudab vandetõlgi teenuse tarbijatele kättesaadavamaks. Samuti loob konkurentsi kasv eelduse teenuse kvaliteedi paranemisele ja madalamale hinnale.

Sihtrühma suuruse arvestamisel tuleb võtta arvesse ametliku tõlke teenust kasutavate inimeste arvu suhtes kogu Eesti elanike arvuga. Arvestades 2015. a vandetõlgi teenust kasutanud

²⁰ Andmed Vandetõlkide Koja veebilehelt <http://www.vandetolgid.ee/> (24.03.2017).

²¹ Andmed Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja veebilehelt <http://www.kpkoda.ee/> (02.05.2017).

²² Samas.

²³ Andmed Eesti Advokatuuri veebilehelt <https://www.advokatuur.ee/est/advokatuur> (30.03.2017).

²⁴ Andmed Eesti Patendivolinnike Seltsi veebilehelt: <http://www.epvs.ee/index.php?pgid=3&pglng=est> (28.03.2017).

²⁵ 17.05.2016 seisuga oli Eesti Juristide Liidu liikmete arv 979 tulenevalt kodulehel avaldatud andmetest <http://www.juristideliit.ee/ejl-liikmed/>. Ilmselt on Eesti juristide koguaev kordades suurem, kuna õigusteaduskonna lõpetanutel ei ole Eesti Juristide Liidu liikmeks astumine kohustuslik.

isikute arvu (u 30 000 inimest) ning võrreldes seda kogu Eesti elanike arvuga (1. jaanuari 2015. aasta seisuga elas Eestis 1 312 300 inimest), siis on mõjutatav sihtrühm väike. Muudatus puudutab eelduslikult üksnes neid tarbijaid, kes soovivad kasutada vene keele vandetõlgi teenust. 2015. aastal osutatud 31 030 vandetõlgi toimingust tegid vene keele vandetõlgid umbes 16 500 toimingut. Mõju avaldumise ulatus on väike, kuna vandetõlgi teenuse tarbijate kui terviku käitumises erilisi muudatusi ei toimu ning puudub tarvidus muutustega kohanemiseks mõeldud tegevuse järele. Samuti puututakse muudatuse tagajärgedega kokku harva, kuivõrd vene keele vandetõlgi teenust ei kasutata üldiselt regulaarselt või tihti. Muudatus parandab vandetõlgi teenuse kättesaadavust, tagades kiire, kvaliteetse ja teenuse kvaliteedile vastava hinnaga teenuse osutamise. Ebasoovitavate mõjude esinemise riski muudatuse rakendamisega ei tuvastatud. Tulenevalt eespool märgitust on mõju sihtrühmale positiivne.

6.5. Kavandatav muudatus 5 – kaotatakse Maksu- ja Tolliameti kohustus pidada notarite ja kohtutäiturite registrit

Maksu- ja Tolliametilt võetakse kohustus pidada kohtutäiturite ja notarite registrit ning pannakse Notarite Kojale ning Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojale kohustus pidada vastavalt notarite ja kohtutäiturite registrit, millest notarite ja kohtutäiturite andmed jõuavad automaatselt MTA maksukohustuslaste registrisse.

I sihtrühm: Notarite Koda (eestseisus ja töötajad)

Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju majandusele – ettevõtluskeskkond ja ettevõtete tegevus, muu hulgas mõju töö töökorraldusele, töökoormusele ja eelarvele.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järelolulisuse kohta

Muudatus avaldab mõju Notarite Kojas töökoormusele ja töökorraldusele ning eelarvele, kuna muudatuse tulemusena tekib Notarite Kojal kohustus oma liikmeid registreerida ja hallata vastavat registrit ning luua tehnilised lahendused Notarite Kojas registrist andmete automaatseks edastamiseks MTA maksukohustuslaste registrisse. Olulisi muudatusi Notarite Kojas töös see kaasa ei too.

Notarite Kojas liikmeks on kõik notarid, keda on praegu 93. Muudatusest mõjutatud sihtrühmaks on Notarite Kojas töötajad ja eestseisus. Notarite Kojas töötab igapäevaselt 4 töötajat ja eestseisus koosneb 7 liikmest. Kuivõrd Notarite Koda peab ka praegu notarite nimekirja, siis ei suurene oluliselt Notarite Kojas töökoormus ega muutu töökorraldus ja -ülesanded. Samuti ei ole vajadust täiendada personali järele. MTA süsteemiga liidestamise kulude näol on tegemist ühekordsete kuludega ja eelduslikult ei ole need suured. Kuivõrd Notarite Koda on avaldanud valmisolekut tekkivad kulud oma eelarvest katta, siis ei kaasne muudatusega ebasoovitavaid mõjusid. Eeltoodust tulenevalt olulised mõjud puuduvad.

II sihtrühm: Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda (juhatus ja kantselei)

Vt eelmist punkti, mõju on analoogne Notarite Kojaga. Ka Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda on avaldanud nõusolekut katta muudatuse tagajärjel tekkivad kulud oma eelarvest.

III sihtrühm: Maksu- ja Tolliamet

Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste asutuste korraldusele, muu hulgas mõju asutuste ülesannetele ja töökorraldusele, sealhulgas asutuse töökoormusele ja kuludele.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järelalususe kohta

Muudatus mõjutab MTA töökoormust. Muudatuse tulemusena väheneb MTA töökoormus, kuna MTA ei pea enam pidama kohtutäiturite ja notarite registrit. Samuti vähenevad muudatuse järel MTA kulud, kuna uue e-maksuameti arendamise käigus ei ole muudatuse tulemusena vaja arendada enam kohtutäiturite ja notarite andmekogu. Registri pidamise näol on tegemist väikesemahulise ülesandega, millega puutuvad kokku MTA ühe üksuse mõned inimesed. Muudatuse tulemusena väheneb nende töökoormus. Töökoormuse vähenemine võiks olla hinnanguliselt u 0,2 töökohta. Arenduse pealt rahalise kokkuhoiu täpset suurust ei ole praegu võimalik välja tuua, tegemist on pigem väikese summaga.

Registri pidamisega puutuvad aeg-ajalt kokku paar inimest, arvestades MTA töötajaskonna koguarvu (u 1480 inimest), on mõjutatud sihtrühm väike. MTA kui terviku käitumises erilisi muudatusi ei toimu ning puudub tarvidus muutustega kohanemisele suunatud tegevuseks. Samuti on kokkupuude muudatuste tagajärgedega MTA kui terviku jaoks harv. Registri pidamisega seotud ülesanded on vaid väike osa ühe üksuse paari inimese ülesannetest. Soovimatuid kõrvalmõjusid väljatöötamiskavatsuse ja eelnõu koostamise käigus ei tuvastatud. Seoses sellega, et väheneb MTA töökoormus ja kulud, on muudatusel MTA-le positiivne mõju.

6.6. Kavandatav muudatus 6 – notarina töötamise vanusepiiri muutmine

Notari ametisoleku vanuse ülempiiriks kehtestatakse 69 eluaastat, mida ei ole võimalik rohkem tõsta.

I sihtrühm: notarid

Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju majandusele – ettevõtluskeskkond ja ettevõtete tegevus, muu hulgas mõju kindla tegevusalaga seotud ettevõtete toimetulekule ja töökorraldusele.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järelalususe kohta

Muudatuse tulemusena on notaritele ette teada konkreetne vanus, mille saabudes nende ametitegevus tuleb lõpetada. See võimaldab paremini planeerida oma ametitegevust ja büroo pidamist. Samuti muutub notarite kohtlemine seoses ametisoleku aja lõppemisega kindla vanuse saabumisel võrdseks: kuna pensioniea saabumine sõltub sünniaastast, siis praegu ei saabu pensioniiga igale notarile sama vanusega, muudatuse tulemusena hakkab aga kõigile notaritele kehtima ühtne vanusepiir.

Muudatus puudutab kõiki ametisolevaid notareid. Eestis on kokku 93 notarit. Arvestades kõikide vabade õiguselukutsete esindajate koguarvu (pankrotihaldureid 85, kohtutäitureid 46, vandetõlke 84, advokaate 1001, patendivolinikke 65 ja juriste MTÜ Eesti Juristide Liidu liikmetena 979), milleks on kokku 2353, on mõjutatav sihtrühm väike. Muudatus mõjutab küll kõiki notareid, kuid üksnes üks kord teatud vanuse saabumisel. Planeeritav muudatus ei too kaasa notarite käitumises olulisi muutusi ega kohanemisvajadust, sest ka kehtiva korra kohaselt on võimalik pärast pensioniiga notari ametisoleku aega pikendada. Teisalt, juhul kui notar ei soovi 70. eluaastani ametitegevust jätkata, on võimalik notar tema enda soovil ametist vabastada. Seega muudatusega notaritele ebasoovitavaid tagajärgi ei kaasne. Eeltoodust tulenevalt ei kaasne muudatusega olulist mõju.

II sihtrühm: Justiitsministeerium

Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste asutuste korraldusele, muu hulgas mõju asutuste ülesannetele ja töökorraldusele, sh asutuse töökoormusele.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järeldus olulisuse kohta

Muudatus mõjutab Justiitsministeeriumi töökoormust. Muudatuse tagajärjel väheneb Justiitsministeeriumi töökoormus, kuivõrd justiitsminister ei pea iga kord, kui notar pärast pensioniea saabumist ametisse jääda soovib, hindama, kas õiguskäibe vajaduse rahuldamiseks on põhjendatud notari ametisoleku aja pikendamine ning kui pikaks ajaks. Kui seaduses on notari ametisoleku aja lõppemine kehtestatud konkreetse vanuse saabumisega, siis ei ole enam vaja kaaluda notari ametisoleku pikendamise vajadust ega valmistada ette põhjalikult kaalutud ja motiveeritud käskkirja. Samuti kui notari ametisoleku aja pikendamine pärast pensioniea saabumist ei ole enam kaalutusotsus, vaid ametist lahkumine on seotud konkreetse vanusepiiri saabumisega, hoiab see ära ametisoleku aja pikendamise käskkirja vaidlustamisega seotud vaidlusi, mis omakorda vähendab Justiitsministeeriumi töökoormust.

Notari ametisoleku aja pikendamist ei ole seni sageli ette tulnud, seda peamiselt seetõttu, et notarite vanuseline koosseis on aastaid olnud oluliselt noorem ning seetõttu on ka pensioniikka jõudmist olnud harva. Teadaolevalt pikendati viimati notari ametisolekut 2016. a, enne seda 2010. a, 2009. a ja 2005. a. Ametisolevate notarite vanused hakkavad ühel hetkel aga järjest pensionieale lähenema, mistõttu on oodata ka rohkem kokkupuudet notari ametisoleku pikendamisega.

Muudatus puudutab peamiselt üksnes Justiitsministeeriumi vabakutsete talituse notariaadi valdkonnaga tegelevat ametnikku. Muudatuse tulemusena väheneb ametniku töökoormus, kuid arvestades, et notari ametisoleku aja pikendamise taotlusi ei esitata sageli, ei ole töökoormuse vähenemine oluline. Lähtudes Justiitsministeeriumi töötajaskonna koguarvust (01.01.2017 seisuga oli ametikohti kokku 213), on mõjutatud sihtrühm väike.

Justiitsministeeriumi kui terviku käitumises erilisi muudatusi ei toimu ning puudub tarvidus muutustega kohanemiseks mõeldud tegevuse järele. Samuti on Justiitsministeeriumi kokkupuude muudatuste tagajärgedega harv, kuivõrd notarite pensioniikka jõudmist ja sellest tulenevat ametisoleku pikendamise taotlemist tuleb ette harva. Soovimatuid kõrvalmõjusid väljatöötamiskavatsuse ja eelnõu koostamise käigus ei tuvastatud. Seoses sellega, et väheneb ametnike töökoormus, on muudatusel Justiitsministeeriumile positiivne mõju.

III sihtrühm: notarikandidaadid

Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju leibkondade toimetulekule; mõju majandusele – ettevõtluskeskkond ja ettevõtete tegevus.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järeldus olulisuse kohta

Muudatuse tulemusena on notarikandidaatidel võimalik paremini prognoosida ametisse asumise võimalikku aega, kuna ei ole enam võimalik, et pärast pensioniea saabumist saab notari ametisoleku aega veel kokku kuni 10 aastat pikendada. Samas muudatuse tulemusena pikeneb seaduses sätestatud üldine notari ametisoleku aeg (praeguselt 63 eluaastalt ja alates 2017. aastast 65 eluaastalt) 70 eluaastale, mis võib lükata edasi notari ametikohtade vabanemise aega ja seega võimalikku ametisse asumise aega. Siiski ei kaasne sellega notarikandidaatide käitumises olulisi muutusi, kuna kehtiva korra kohaselt on ka praegu võimalik pärast pensioniea saabumist notari ametitegevust pikendada veel kuni 10 aastat ehk praegu kuni 75-aastaseks saamiseni. Seda on ka korduvalt notari pensioniikka jõudmise korral tehtud. Samuti ei tähenda ametisoleva notari tegevuse lõpetamine automaatselt kandidaadile

võimalust notariametisse asuda, vaid justiitsminister otsustab lähtuvalt õiguskäibe vajadusest vaba ametikoha täitmiseks konkursi korraldamise. Ka on notarikandidaatide kokkupuude muudatuste tagajärgedega harv, kuna ametisolevate notarite ametist lahkumise vanusesse jõudmine ei ole sage. Muudatus puudutab kõiki notarikandidaate. Notarikandidaate on 15. Arvestades kõikide vabade õiguselukutsete esindajate koguarvu (vandetõlke 84, pankrotihaldureid 85, kohtutäitureid 46, notareid 93, advokaate 1001, patendivolinikke 65 ja juriste MTÜ Eesti Juristide Liidu liikmetena 979), milleks on 2353, siis on mõjutatud sihtrühm väike. Eeltoodust tulenevalt ei kaasne muudatusega notarikandidaatidele olulist mõju.

6.7. Kavandatav muudatus 7 – seadusesse lisatakse notari tagandamise alusena notari pankrot

Kavandatava muudatuse kohaselt lisatakse notari suhtes pankroti välja kuulutamine või pankrotimenetluse lõpetamine raugemise tõttu notariaadiseadusesse kui täiendav alus notari ametist tagandamiseks.

I sihtrühm: notarid

Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju majandusele – ettevõtluskeskkond ja ettevõtete tegevus, muu hulgas mõju kindla tegevusalaga seotud ettevõtete toimetulekule ja töökorraldusele.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järelalus olulisuse kohta

Muudatuse tagajärjel ei saa enam notarina jätkata isik, kelle pankroti on kohus välja kuulutanud või kelle pankrotimenetlus on lõpetatud raugemise tõttu. Muudatuse tulemusena saab regulatsioon selgeks, nii et notari pankroti korral ei ole enam valdkonna eest vastutava ministri hinnata, kas notarina töötamine on muutunud võimatuks, vaid on konkreetne norm, mis sätestab, et notar tagandatakse ametist muu hulgas siis, kui on välja kuulutatud notari pankrot või pankrotimenetlus on lõpetatud raugemise tõttu.

Eestis on kokku 93 notarit. Arvestades kõikide vabade õiguselukutsete esindajate koguarvu (vandetõlke 84, pankrotihaldureid 85, kohtutäitureid 46, notareid 93, advokaate 1001, patendivolinikke 65 ja juriste MTÜ Eesti Juristide Liidu liikmetena 979), milleks on 2353, on mõjutatav sihtrühm väike. Notari ametist tagandamine notari pankroti väljakuulutamise korral või pankrotimenetluse lõpetamisel raugemise tõttu mõjutab otseselt üksnes neid notareid, kes pärast regulatsiooni jõustumist maksejõuetuks muutuvad. Notari pankrot võtab pärast muudatuse jõustumist automaatselt võimaluse notarina jätkata, kuid muudatus ei too kaasa notarite käitumises erilisi muudatusi ega kohanemisvajadust. Seadusest tulenevalt peab notar olema oma ametitegevuses erapooletu, usaldusväärne, väärikas ja sõltumatu, mida aga püsivalt maksejõuetu notar alati olla ei saa. Muudatuse tulemusena lisatakse seadusesse sõnaselgelt tagandamise alusena notari pankrot või pankrotimenetluse lõpetamine raugemise tõttu, kuid ka praegu on võimalik sellises olukorras notar NotS § 17 g 2 p 4 alusel tagandada, kuivõrd on põhjendatud asuda seisukohale, et pankrot teeb võimatuks isikul notarina töötamise. Notari pankrot ei ole sagedane: senises Eesti notariaadi ajaloos ei ole teadaolevalt ühegi notari pankrotti ette tulnud. Küll aga oli näiteks 2016. a olukord, kus esitati notari suhtes pankrotiavaldus ja notar soovis pärast kohtu poolt ajutise pankrotihalduri nimetamist ise enda ametist vabastamist. Soovimatuid kõrvalmõjusid väljatöötamiskavatsuse ja eelnõu koostamise käigus ei tuvastatud. Eeltoodust tulenevalt ei kaasne muudatusega olulist mõju.

II sihtrühm: Justiitsministeerium

Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste asutuste korraldusele, muu hulgas mõju asutuste ülesannetele ja töökorraldusele, sealhulgas asutuse töökoormusele.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järeldus olulisuse kohta

Muudatus mõjutab Justiitsministeeriumi töökoormust. Muudatuse tagajärjel väheneb Justiitsministeeriumi töökoormus, kuna muudatuse tulemusena ei pea notari maksejõuetuse olukorra tekkimisel iga kord hindama, kas teatud asjaolud teevad võimatuks notarina töötamise jätkamise, ega koostama põhjalikult motiveeritud tagandamise käskkirja. Kui pankroti korral notari ametist tagandamine ei ole enam justiitsministri kaalutusotsus, vaid seaduses selge tagandamise alus, vähendab muudatus ka käskkirja vaidlustamisest tulenevaid võimalikke kohtuvaidlusi, mis omakorda vähendab Justiitsministeeriumi töökoormust.

Muudatus puudutab peamiselt üksnes Justiitsministeeriumi vabakutsete talituse notariaadi valdkonnaga tegelevat ametnikku. Muudatuse tulemusena väheneb ametniku töökoormus, kuid arvestades, et notari pankrot on pigem väga harv, siis ei ole töökoormuse vähenemine oluline. Lähtudes Justiitsministeeriumi töötajaskonna koguarvust (01.01.2017 seisuga oli ametikohti kokku 213), on mõjutatud sihtrühm väike. Justiitsministeeriumi kui terviku käitumises erilisi muudatusi ei toimu ning puudub tarvidus muutustega kohanemiseks mõeldud tegevuse järele. Kuivõrd notari pankroti tuleb ette väga harva, on ka kokkupuude muudatuste tagajärgedega Justiitsministeeriumi jaoks harv. Soovimatuid kõrvalmõjusid väljatöötamiskavatsuse ja eelnõu koostamise käigus ei tuvastatud. Seoses sellega, et väheneb ametnike töökoormus, on muudatusel Justiitsministeeriumile positiivne mõju.

7. Seaduse rakendamise seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Seaduse rakendamise riigile otseseid kulusid ega tulusid ei kaasne. Ülesannete valitsusasutusest väljapoole delegeerimisega hoitakse kokku ametnike tööaega ehk ressursi, mida on võimalik suunata teiste/uute ülesannete täitmisele või tagada selle arvelt seniste alles jäävate ülesannete parem/tõhusam täitmine.

8. Rakendusaktid

Eelnõu seadusena jõustumisel tunnistatakse kehtetuks KTS § 54 lõige 3, mis sätestab valdkonna eest vastutavale ministrile volitusnormi anda haldusjärelevalve teostamise õigus Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojale loetletud valdkondades. Eelnevaga seonduvalt on vaja muuta justiitsministri 15. detsembri 2009. a määruse nr 42 „Kohtutäiturimäärustik“ preambulit ja 4. peatüki 4. jagu (§ 51 ja 52) (<https://www.riigiteataja.ee/akt/126022016020>).

Notariaadiseaduse muudatuste jõustumisel antakse notari ja notari asendaja eksamikomisjoni koosseisu ja töökorra ning notarikandidaadi konkursi tingimuste kehtestamiseks volitus Notarite Kojale. Sellega seonduvalt tuleb muuta justiitsministri 19. juuni 2009. a määruse nr 23 „Notariaadimäärustik“ preambulit (välja jätta viited NotS § 21 lõikele 2, § 24 lõikele 2, § 27 lõikele 1, § 40 lõikele 4), samuti tuleb määrustikust välja jätta eksamikomisjoni koosseisu ja töökorda puudutavad sätted ning notarikandidaadi konkursi läbiviimist puudutavad sätted (määrustiku 11., 12. ja 16. peatükk) (<https://www.riigiteataja.ee/akt/125092015005>).

Patendivolniku seaduse muudatuste jõustumisel tunnistatakse kehtetuks PatVS § 15 lõige 5, mis annab valdkonna eest vastutavalt ministrile volitusnormi kutsekomisjoni töökorra kehtestamiseks. Eelnevaga seonduvalt tuleb kehtetuks tunnistada justiitsministri 3. jaanuari

2012 määrus nr 24 „Patendivoliniku kutsekomisjoni põhimäärus“ (<https://www.riigiteataja.ee/akt/115072015009>).

Vandetõlgi seaduse muudatuste jõustumisel antakse vandetõlgi eksami ja korduseksami läbiviimise ja hindamise korra kehtestamiseks Vandetõlkide Kojale. Sellega seonduvalt tuleb muuta justiitsministri 5. veebruari 2014. a määruse nr 5 „Vandetõlgi määrustik“ preambulit (välja jätta viited VTS § 17 lõikele 5, § 18 lõikele 3, § 19 lõikele 4, § 22 lõikele 5, § 26 lõikele 2, § 29 lõikele 5), samuti tuleb määrustikust välja jätta eksami läbiviimist ja hindamist puudutavad sätted (4. peatükk), vandetõlgi atesteerimist puudutavad sätted (5. peatükk) ning vandetõlgi kutsetegevuse statistilist aruandlust puudutavad sätted (määrustiku § 10) (<https://www.riigiteataja.ee/akt/107022014012>).

9. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub üldises korras.

Avalik-õiguslike juriidiliste isikute omavalitsusorganite liikmesust ja Notarite Koja aukohtu tegevuse ümberkorraldamist puudutavad sätted (eelno § 1 punkt 3, § 3 punktid 3, 8–18 ja 21–22, § 4 ning § 8) jõustuvad 1. jaanuaril 2021. a. Advokatuuri kutsesobivuskomisjoni uus koosseis valiti 2016. a advokatuuri üldkogul ja selle volitused lõpevad 2021. a. Advokatuuri aukohtu koosseis moodustati 2017. a ja selle volitused lõpevad samuti 2021. a. Notarite distsiplinaarsüüteo tuvastamise komisjon moodustati 2016. a ja selle volitused lõpevad 2021. a.

Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja eksamikomisjoni ja aukohtu liikmeskonda puudutavad sätted (eelno § 2 punktid 18–23) jõustuvad 1. jaanuaril 2020. Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja organite liikmed valiti 2015. aastal ja nende volitused lõpevad 2020. aastal.

Seega on seaduse hilisem jõustumine kutseomavalitsuste liikmesust ja tegevuse ümberkorraldamist puudutavate sätete osas vajalik selleks, et kutseomavalitsused jõuaksid teha ettevalmistusi uue korra rakendamiseks ja valida omavalitsusorganitesse piisaval hulgal uusi liikmeid.

Advokatuuri kutsesobivuskomisjonist kohustusliku liikmena Justiitsministeeriumi esindaja välja jätmist puudutavad sätted (eelno § 1 punktid 6-9) jõustuvad 1. jaanuaril 2019. a. Vajadusel võib justiitsminister määrata kutsesobivuskomisjoni ministeeriumi esindaja ka edaspidi, kuid Justiitsministeeriumi esindaja ei ole enam kutsesobivuskomisjoni kohustuslik liige.

Infosüsteemide arendusega seonduvad sätted (eelno § 2 punkt 17, § 3 punkt 19 ja § 9) jõustuvad 1. oktoobril 2018, kuivõrd selleks ajaks valmivad vastavad arendused.

Patendivolinike Koja loomist ja sellega seonduvalt kojale ülesannete üleandmist puudutavad sätted (eelno § 6 ja § 10) jõustuvad 1. novembril 2018. MTÜ Patendivolinike Koda esindajad on läbirääkimiste käigus leidnud, et avalik-õigusliku Patendivolinike Koja loomiseks ettevalmistuste tegemiseks on nimetatud aeg piisav.

Vandetõlkide Koja loomist ja sellega seonduvalt kojale ülesannete üleandmist puudutavad sätted (eelno § 7) jõustuvad 1. märtsil 2020. Kuna tõlgete tegemise pädevuse muudatused jõustuvad 1. jaanuaril 2020, siis antakse nendega harjumiseks kolm kuud aega ja koda luuakse 1. märtsil 2020. a.

Seaduse jõustumine üldises korras võimaldab kavandada vajalikke eeltöid ning normidega tutvumiseks jääb piisav aeg.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Vandetõlkide ja patendivolinike tegevuse korraldamiseks ning vabade õiguselukutsetega seonduvate riigi ülesannete kokkutõmbamiseks välja töötatud seaduseelnõu väljatöötamiskavatsus oli valitsuse eelnõude infosüsteemis²⁶ kooskõlastamisel perioodil 11.08.–30.09.2016. Nimetatud seaduseelnõu väljatöötamiskavatsuse kooskõlastas Haridus- ja Teadusministeerium märkustega, Kultuuriministeerium ja Siseministeerium kooskõlastasid väljatöötamiskavatsuse märkusteta, teised ministeeriumid kooskõlastuskirju ei esitanud.

Väljatöötamise kavatsuse kohta esitasid arvamuse Patendiamet, Notarite Koda, Eesti Advokatuur, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda, MTÜ Vandetõlkide Koda ja MTÜ Eesti Patendivolinike Selts.

Samuti on 2017. a kevadel toimunud kohtumised MTÜ Eesti Patendivolinike Seltsi ja MTÜ Vandetõlkide Koja esindajatega, mille käigus on tutvustatud eelnõuga kavandatavaid muudatusi.

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu ministeeriumidele ja arvamuse avaldamiseks Riigikohtule, Vandetõlkide Kojale, Eesti Patendivolinike Seltsile, Notarite Kojale, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojale, Eesti Advokatuurile, Eesti Patendiametile, Eesti Kaubandus- ja Tööstuskojale, Eesti Tõlkide ja Tõlkijate Liidule ning maa-, haldus- ja ringkonnakohtutele.

Algatab Vabariigi Valitsus 2017

(allkirjastatud digitaalselt)

Heili Tõnisson
Valitsuse nõunik

²⁶ VTK leitav Vabariigi Valitsuse eelnõude infosüsteemis: <http://eelvoud.valitsus.ee/main#VvCIWo69>